

Bruxelles, 5. srpnja 2023.
(OR. en)

Međuinstitucijski predmet:
2023/0258(NLE)

11505/23
ADD 2

POLCOM 151
SERVICES 29
FDI 17
COLAC 83

PRIJEDLOG

Od:	Glavna tajnica Europske komisije, potpisala direktorica Martine DEPREZ
Datum primitka:	5. srpnja 2023.
Za:	Thérèse BLANCHET, glavna tajnica Vijeća Europske unije
Br. dok. Kom.:	COM(2023) 434 final - ANNEX 1 - PART 2/3
Predmet:	PRILOG Prijedlogu odluke Vijeća o potpisivanju, u ime Europske unije, Privremenog sporazuma o trgovini između Europske unije i Republike Čilea

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument COM(2023) 434 final - ANNEX 1 - PART 2/3.

Priloženo: COM(2023) 434 final - ANNEX 1 - PART 2/3

EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 5.7.2023.
COM(2023) 434 final

ANNEX 1 – PART 2/3

PRILOG

Prijedlogu odluke Vijeća

**o potpisivanju, u ime Europske unije, Privremenog sporazuma o trgovini između
Europske unije i Republike Čilea**

POGLAVLJE 10.

LIBERALIZACIJA ULAGANJA

ČLANAK 10.1.

Područje primjene

1. Ovo se poglavlje primjenjuje na mjere koje donosi ili provodi stranka i koje utječu na osnivanje poslovne jedinice ili poslovanje obuhvaćenog poduzeća ulagatelja druge stranke na njezinu području u svim gospodarskim djelatnostima.
2. Ovo se poglavlje ne primjenjuje na:
 - (a) audiovizualne usluge;
 - (b) nacionalnu pomorsku kabotažu¹; ili

¹ Ne dovodeći u pitanje opseg djelatnosti koje se mogu smatrati kabotažom na temelju relevantnog nacionalnog zakonodavstva, nacionalna pomorska kabotaža u smislu ovog poglavlja obuhvaća prijevoz putnika ili robe između luke ili točke u Čileu ili državi članici i druge luke ili točke u Čileu ili toj istoj državi članici, uključujući njihove epikontinentalne pojaseve, kako je predviđeno Konvencijom UN-a o pomorskom pravu, te promet koji počinje i završava u istoj luci ili točki u Čileu ili državi članici.

- (c) domaće i međunarodne usluge zračnog prijevoza ili povezane usluge kojima se podupire zračni prijevoz¹, bilo linijski bilo izvanredni, te usluge koje su izravno povezane s ostvarivanjem prometnih prava, osim sljedećih:
- i. usluga popravaka i održavanja zrakoplova tijekom kojih je zrakoplov izvan pogona;
 - ii. prodaje i oglašavanja usluga zračnog prijevoza;
 - iii. usluga računalnog sustava rezervacija (CRS); i
 - iv. zemaljskih usluga.
3. Ovo se poglavlje ne primjenjuje na mjere koje stranka donosi ili provodi u vezi s financijskim institucijama druge stranke, ulagateljima druge stranke i ulaganjima takvih ulagatelja u financijske institucije na području te stranke, kako je definirano u članku 18.2.
4. Članci 10.5., 10.6., 10.8., 10.9. i 10.10. ne primjenjuju se na javnu nabavu.

¹ Podrazumijeva se da usluge zračnog prijevoza ili povezane usluge kojima se podupiru usluge zračnog prijevoza uključuju sljedeće usluge: zračni prijevoz; usluge koje se pružaju upotrebom zrakoplova čija primarna svrha nije prijevoz robe ili putnika, kao što su usluge gašenja požara iz zraka, letačko osposobljavanje, razgledavanje, zaprašivanje, izmjera, kartiranje, fotografiranje, skokovi padobranom, vuča jedrilice, prijevoz trupaca i građevinskog materijala helikopterom te ostale poljoprivredne, industrijske i inspekcijske usluge iz zraka; usluge najma zrakoplova s posadom te usluge upravljanja zračnom lukom.

5. Članci 10.5., 10.6., 10.8. i 10.10. ne primjenjuju se na subvencije koje dodjeljuje stranka, uključujući kredite, jamstva i osiguranje s državnim jamstvom.

ČLANAK 10.2.

Definicije

1. Za potrebe ovog poglavlja i priloga 10.-A, 10.-B i 10.-C:
 - (a) „djelatnosti koje se obavljaju u okviru izvršavanja javnih ovlasti” znači djelatnosti koje se ne obavljaju, uključujući usluge koje se ne pružaju, ni na komercijalnoj osnovi ni u tržišnom natjecanju s jednim gospodarskim subjektom ili više njih;
 - (b) „usluge popravka i održavanja zrakoplova” znači aktivnosti na zrakoplovu ili njegovu dijelu za vrijeme kojih je zrakoplov povučen iz prometa i koje ne uključuju takozvano linijsko održavanje;
 - (c) „usluge računalnog sustava rezervacija (CRS) znači usluge koje pružaju računalni sustavi koji sadržavaju informacije o redovima letenja zračnih prijevoznika, slobodnim mjestima, cijenama karata i pravilima za izdavanje karata i koji omogućuju rezervaciju ili izdavanje karata;

- (d) „obuhvaćeno poduzeće” znači poduzeće koje je u skladu s točkom (h) osnovao ulagatelj stranke na području druge stranke, u skladu s primjenjivim pravom, i koje postoji na datum stupanja na snagu ovog Sporazuma ili je osnovano nakon toga;
- (e) „prekogranično pružanje usluga” znači pružanje usluge:
- i. iz područja jedne stranke na području druge stranke; ili
 - ii. na području jedne stranke korisniku usluge druge stranke;
- (f) „gospodarska djelatnost” znači djelatnosti industrijske, komercijalne i profesionalne naravi ili obrtničke djelatnosti, uključujući pružanje usluga, osim djelatnosti koje se obavljaju u okviru izvršavanja javnih ovlasti;;
- (g) „poduzeće” znači pravna osoba, podružnica ili predstavništvo uspostavljeno osnivanjem poslovne jedinice;
- (h) „osnivanje poslovne jedinice” znači osnivanje, uključujući stjecanje¹, poslovne jedinice, od strane ulagatelja stranke na području druge stranke;

¹ Pojam „stjecanje” znači stjecanje udjela u kapitalu pravne osobe radi uspostave ili održavanja trajnih gospodarskih veza.

- (i) „zemaljske usluge” znači pružanje, uz naknadu ili na temelju ugovora, sljedećih usluga u zračnoj luci: zastupanje zračnog prijevoznika, upravljanje i nadzor, prihvati i otprema putnika, prihvat i otprema prtljage, usluge na stajanci, ugostiteljske usluge, osim pripreme hrane, prihvat i otprema tereta i pošte, opskrba zrakoplova gorivom, servisiranje i čišćenje zrakoplova, zemaljski prijevoz i letačke operacije, upravljanje letačkim osobljem i planiranje leta; zemaljske usluge ne uključuju: samostalno obavljanje usluga, poslove zaštite, linijsko održavanje, popravak i održavanje zrakoplova ili upravljanje ili rad bitne centralizirane infrastrukture zračne luke, kao što su oprema za odleđivanje, sustavi za distribuciju goriva, sustavi rukovanja prtljagom i fiksni sustavi za prijevoz unutar zračne luke;
- (j) „ulagatelj stranke” znači fizička ili pravna osoba stranke koja želi osnovati, osniva ili je osnovala poduzeće u skladu s točkom (h);

(k) „pravna osoba stranke” znači¹:

i. za Europsku uniju:

(A) pravna osoba osnovana ili ustrojena u skladu s pravom Europske unije ili barem jedne od njezinih država članica i koja na području Unije obavlja bitne poslovne djelatnosti²; i

(B) brodarska društva osnovana izvan Europske unije koja su pod kontrolom fizičkih osoba iz države članice i čija su plovila registrirana u državi članici i plove pod zastavom države članice;

ii. za Čile:

(A) pravna osoba koja je osnovana ili ustrojena u skladu s pravom Čilea i koja obavlja bitne poslovne djelatnosti na državnom području Čilea; i

(B) brodarska društva osnovana izvan Čilea koja su pod kontrolom fizičkih osoba iz Čilea i čija su plovila registrirana u Čileu i plove pod njegovom zastavom;

¹ Podrazumijeva se da se brodarska društva iz ove definicije smatraju pravnim osobama stranke samo u vezi sa svojim djelatnostima koje se odnose na pružanje usluga pomorskog prijevoza.

² U skladu sa svojom obavijesti o Ugovoru o osnivanju Europske zajednice Svjetskoj trgovinskoj organizaciji (WTO) (WT/REG39/1), Europska unija smatra da pojam „učinkovita i trajna veza” s gospodarstvom države članice Europske unije iz članka 54. Ugovora o funkcioniranju Europske unije odgovara pojmu „bitne poslovne djelatnosti”.

- (l) „poslovanje” znači vođenje, održavanje, korištenje, uživanje, prodaja poduzeća te upravljanje ili drugi način raspolaganja poduzećem od strane ulagatelja stranke na području druge stranke;
- (m) „prodaja i oglašavanje usluga zračnog prijevoza” znači mogućnost zračnog prijevoznika da slobodno prodaje i stavlja na tržište svoje usluge zračnog prijevoza, uključujući sve aspekte marketinga kao što su istraživanje tržišta, oglašavanje i distribucija; te djelatnosti ne uključuju određivanje cijene usluga zračnog prijevoza ni primjenjive uvjete; i
- (n) „usluga” znači svaka usluga u bilo kojem sektoru, osim usluga koje se pružaju u okviru izvršavanja javnih ovlasti.

ČLANAK 10.3.

Pravo na reguliranje

Stranke potvrđuju pravo na reguliranje na svojem području radi ostvarivanja legitimnih ciljeva politike, kao što su zaštita javnog zdravlja, socijalne usluge, obrazovanje, sigurnost, okoliš i klimatske promjene, javni moral, socijalna zaštita i zaštita potrošača, zaštita privatnosti i podataka te promicanje i zaštita kulturne različitosti.

ČLANAK 10.4.

Povezanost s drugim poglavljima

1. U slučaju neusklađenosti između ovog poglavlja i poglavlja 18., mjerodavno je poglavlje 18. u mjeri u kojoj postoji nesukladnost.
2. Zahtjev stranke da pružatelj usluge iz druge stranke mora položiti jamstvo ili drugi oblik financijskog osiguranja kao uvjet za prekogranično pružanje usluge na njezinu državnom području ne znači da se ovo poglavlje primjenjuje na takvo prekogranično pružanje te usluge. Ovo se poglavlje primjenjuje na mjere koje stranka donosi ili provodi u vezi s jamstvom ili financijskim osiguranjem ako to jamstvo ili financijsko osiguranje čini obuhvaćeno poduzeće.

ČLANAK 10.5.

Pristup tržištu

1. U odnosu na pristup tržištu putem osnivanja poslovne jedinice ili poslovanja ulagatelja druge stranke ili obuhvaćenog poduzeća, u sektoru ili sektorima u kojima su preuzete obveze pristupa tržištu stranka ne smije, na razini cijelog područja ni na razini teritorijalnih jedinica, donijeti ili provoditi mjere kojima se:

- (a) ograničava broj poduzeća koja mogu obavljati određenu gospodarsku djelatnost, u obliku brojčanih kvota, monopola, isključivih dobavljača ili zahtjeva za ispitivanje gospodarskih potreba;
- (b) ograničava ukupna vrijednost transakcija ili imovine u obliku brojčanih kvota ili zahtjeva za ispitivanje gospodarskih potreba;
- (c) ograničava ukupan broj poslova ili ukupna količina proizvodnje, izražena u određenim brojčanim jedinicama u obliku kvote ili zahtjeva za ispitivanje gospodarskih potreba¹;
- (d) ograničavaju ili propisuju određene vrste pravnog subjekta ili zajedničkog pothvata putem kojih ulagatelj druge stranke može obavljati gospodarsku djelatnost; ili

¹ Točke (a), (b) i (c) stavka 1. ne odnose se na mjere poduzete u svrhu ograničenja proizvodnje poljoprivrednog proizvoda ili proizvoda ribarstva.

- (e) ograničava ukupni broj fizičkih osoba koje se mogu zaposliti u pojedinom sektoru ili koje poduzeće može zaposliti i koje su potrebne za obavljanje gospodarske djelatnosti i s njome su izravno povezane, u obliku brojčanih kvota ili zahtjeva za ispitivanje gospodarskih potreba.

ČLANAK 10.6.

Nacionalni tretman

1. Svaka stranka ulagateljima druge stranke i obuhvaćenih poduzećima u pogledu osnivanja poslovne jedinice odobrava tretman koji nije nepovoljniji od tretmana koji u sličnim situacijama¹ odobrava svojim ulagateljima i njihovim poduzećima.
2. Svaka stranka ulagateljima druge stranke i obuhvaćenim poduzećima u pogledu poslovanja odobrava tretman koji nije nepovoljniji od tretmana koji u sličnim situacijama¹ odobrava svojim ulagateljima i njihovim poduzećima.

¹ Podrazumijeva se da je za utvrđivanje odobrava li se tretman u „sličnim situacijama” potrebna analiza od slučaja do slučaja koja se temelji na činjenicama i ovisi o svim situacijama.

3. Tretman koji je stranka odobrila u skladu sa stavcima 1. i 2. znači:
- (a) u odnosu na regionalnu ili lokalnu vlast u Čileu, tretman koji nije manje povoljan od najpovoljnijeg tretmana koji tijela na toj razini vlasti u sličnim situacijama odobravaju ulagateljima iz Čilea i njihovim poduzećima na svojem području;
 - (b) u odnosu na državna tijela države članice ili u državi članici, tretman koji nije manje povoljan od najpovoljnijeg tretmana koji ta državna tijela u sličnim situacijama odobravaju ulagateljima te države članice i njihovim poduzećima na svojem području¹.

ČLANAK 10.7.

Javna nabava

1. Svaka stranka osigurava da se obuhvaćenim poduzećima odobrava tretman koji nije manje povoljan od tretmana koji u sličnim situacijama odobrava svojim poduzećima u pogledu bilo koje mjere povezane s kupnjom robe ili usluga od strane naručitelja za državne potrebe.
2. Primjena obveze nacionalnog tretmana iz ovog članka i dalje podliježe sigurnosnim i općim iznimkama kako je utvrđeno u članku 21.3.

¹ Podrazumijeva se da tretman koji odobrava tijelo vlasti države članice ili se odobrava u državi članici uključuje regionalnu i lokalnu razinu vlasti, ako je primjenjivo.

ČLANAK 10.8.

Tretman najpovlaštenije nacije

1. Svaka stranka ulagateljima druge stranke i obuhvaćenim poduzećima u pogledu osnivanja poslovne jedinice odobrava tretman koji nije nepovoljniji od tretmana koji u sličnim situacijama¹ odobrava ulagateljima treće zemlje i njihovim poduzećima.
2. Svaka stranka ulagateljima druge stranke i obuhvaćenim poduzećima u pogledu poslovanja odobrava tretman koji nije nepovoljniji od tretmana koji u sličnim situacijama¹ odobrava ulagateljima treće zemlje i njihovim poduzećima.
3. Stavci 1. i 2. ne tumače se kao da obvezuju stranke da na ulagatelje iz druge stranke ili obuhvaćena poduzeća primijene povlasticu istog tretmana koja proizlazi iz mjera kojima se predviđa priznavanje standarda, među ostalim standarda ili kriterija za izdavanje odobrenja, izdavanje dozvola ili certifikata fizičke osobe ili poduzeća za obavljanje gospodarske djelatnosti, ili bonitetnih mjera.

¹ Podrazumijeva se da je za utvrđivanje odobrava li se tretman u „sličnim situacijama” potrebna analiza od slučaja do slučaja koja se temelji na činjenicama i ovisi o svim situacijama.

4. Podrazumijeva se da tretman iz stavaka 1. i 2. ne uključuje postupke ili mehanizme za rješavanje ulagačkih sporova i postupke predviđene u drugim međunarodnim ugovorima o ulaganjima i drugim sporazumima o trgovini. Materijalne odredbe iz drugih međunarodnih ugovora o ulaganjima ili sporazuma o trgovini ne čine same po sebi „tretman” iz stavaka 1. i 2. te stoga ne mogu dovesti do kršenja ovog članka ako ne postoje mjere koje je stranka donijela ili koje provodi. Mjere stranke koje se primjenjuju u skladu s takvim materijalnim odredbama mogu činiti „tretman” na temelju ovog članka i stoga dovesti do kršenja ovog članka.

ČLANAK 10.9.

Zahtjevi u pogledu rezultata

1. Stranka u vezi s osnivanjem ili poslovanjem bilo kojeg poduzeća iz stranke ili treće zemlje na svojem području ne smije uvoditi ili izvršavati zahtjeve, obveze ili preuzete odgovornosti koji se odnose na sljedeće:

- (a) izvoz određene količine ili postotka robe ili usluga;
- (b) postizanje određene razine ili postotka domaćeg sadržaja;
- (c) kupnju, uporabu ili dodjelu povlastice robi koja je proizvedena ili uslugama koje su pružene na njezinu području ili kupnju robe ili usluga od fizičkih osoba ili poduzeća na njezinu području;

- (d) bilo kakvo povezivanje obujma ili vrijednosti uvoza s obujmom ili vrijednošću izvoza ili s iznosom deviznih priljeva povezanih s tim poduzećem;
- (e) ograničavanje na njezinu području prodaje robe ili usluga koje to poduzeće proizvodi ili pruža tako da se ta prodaja na bilo koji način povezuje s obujmom ili vrijednošću njezina izvoza ili deviznih priljeva;
- (f) prijenos tehnologije, proizvodnog postupka ili drugog zaštićenog znanja na fizičku osobu ili poduzeće na njezinu području;
- (g) isporučivanje robe koju proizvodi ili usluga koje pruža na određeno regionalno ili svjetsko tržište isključivo s područja stranke;
- (h) lociranje sjedišta tog ulagatelja za određenu regiju svijeta koja je šira od područja stranke, ili svjetskog tržišta na njezinu području;
- (i) zapošljavanje određenog broja ili postotka njezinih državljana;
- (j) ograničenje izvoza ili prodaje za izvoz; ili

- (k) u pogledu ugovora o licencijski koji su na snazi u trenutku uvođenja ili izvršenja zahtjeva, obveze ili preuzete odgovornosti, ili budućih ugovora o licencijski koji su dobrovoljno sklopljeni između ulagatelja i fizičke ili pravne osobe ili drugog subjekta na njezinu području, pod uvjetom da je zahtjev određen ili izvršen, ili su obveza ili preuzeta odgovornost izvršene tako da se na taj ugovor o licencijski izravno utječe izvršenjem izvansudske javne ovlasti stranke za donošenje:
- i. određene stope ili iznosa tantijema ispod određene razine na temelju ugovora o licencijski; ili
 - ii. zadanog trajanja ugovora o licencijski.
2. Podrazumijeva se da se točka (k) ne primjenjuje na ugovore o licencijski sklopljene između ulagatelja i stranke.
3. Stranka ne uvjetuje davanje prednosti ili nastavak davanja prednosti u vezi s osnivanjem poslovne jedinice ili poslovanjem poduzeća na svojem području, području stranke ili treće zemlje zadovoljenjem bilo kojeg od sljedećih zahtjeva:
- (a) postizanja određene razine ili postotka domaćeg sadržaja;
 - (b) kupnje, korištenja ili dodjele povlastice robi koja je proizvedena ili uslugama koje su pružene na njezinu području ili kupnje robe ili usluga od fizičkih osoba ili poduzeća na njezinu području;

- (c) bilo kakvog povezivanja obujma ili vrijednosti uvoza s obujmom ili vrijednošću izvoza ili s iznosom deviznih priljeva povezanih s tim poduzećem;
- (d) ograničavanja na svojem području prodaje robe ili usluga koje to poduzeće proizvodi ili pruža tako da se ta prodaja na bilo koji način povezuje s obujmom ili vrijednošću njezina izvoza ili deviznih priljeva; ili
- (e) ograničavanja izvoza ili prodaje za izvoz.

4. Stavak 3. ne tumači se kao da stranku sprečava da uvjetuje davanje prednosti ili nastavak davanja prednosti u vezi s osnivanjem poslovne jedinice ili poslovanjem poduzeća ulagatelja stranke ili treće zemlje na svojem području zadovoljenjem zahtjeva u pogledu smještanja proizvodnje, pružanja usluge, osposobljavanja ili zapošljavanja radnika, izgradnje ili proširenja određenih objekata ili istraživanja i razvoja na njezinu području.

5. Stavak 1. točke (f) i (k) ne primjenjuju se:

- (a) ako stranka odobri upotrebu prava intelektualnog vlasništva u skladu s člankom 31. ili 31.a Sporazuma o TRIPS-u ili donese ili provodi mjere kojima se zahtijeva otkrivanje podataka ili zaštićenih informacija koje su obuhvaćene područjem primjene ili su u skladu s člankom 39. stavkom 3. Sporazuma o TRIPS-u; ili

(b) ako zahtjev uvede ili obvezu ili preuzetu odgovornost izvršava sud, upravni sud ili tijelo nadležno za tržišno natjecanje kako bi se ispravila praksa za koju je nakon sudskog ili upravnog postupka utvrđeno da čini kršenje prava tržišnog natjecanja stranke.

6. Stavak 1. točke (a), (b) i (c) i stavak 3. točke (a) i (b) ne primjenjuju se na kvalifikacijske zahtjeve za robu ili usluge koji se odnose na sudjelovanje u programima promicanja izvoza i strane pomoći.

7. Stavak 3. točke (a) i (b) ne primjenjuju se na zahtjeve koje stranka uvoznica uvede u pogledu sadržaja robe koji je potreban da bi roba mogla ispuniti uvjete za primjenu povlaštenih carina ili kvota.

8. Podrazumijeva se da se ovaj članak ne tumači kao da se od stranke zahtijeva da dopusti pružanje određene usluge na prekograničnoj osnovi ako ta stranka donese ili provodi ograničenja ili zabrane takvog pružanja usluga koji su u skladu s rezervama, uvjetima ili kvalifikacijama utvrđenima za određeni sektor, podsektor ili djelatnost iz priloga 10.-A, 10.-B i 10.-C.

9. Ovim se člankom ne dovode u pitanje preuzete odgovornosti stranke na temelju Sporazuma o WTO-u.

ČLANAK 10.10.

Viša uprava i upravni odbori

Stranka ne zahtijeva od obuhvaćenog poduzeća da imenuje fizičke osobe određenog državljanstva kao članove upravnih odbora ili na više rukovodeće položaje, kao što su rukovoditelji ili direktori.

ČLANAK 10.11.

Nesukladne mjere

1. Članci 10.6., 10.8., 10.9. i 10.10. ne primjenjuju se na sljedeće:

(a) bilo koju postojeću nesukladnu mjeru stranke koju provodi:

i. za Europsku uniju:

(A) Europska unija, kako je utvrđeno u Dodatku 10.-A-1.;

(B) središnje vlasti države članice, kako je utvrđeno u Dodatku 10.-A-1.;

(C) regionalne vlasti države članice, kako je utvrđeno u Dodatku 10.-A-1.; ili

(D) lokalne vlasti; i

ii. za Čile:

(A) središnje vlasti, kako je utvrđeno u Dodatku 10.-A-2.;

(B) regionalne vlasti, kako je utvrđeno u Dodatku 10.-A-2.; ili

(C) lokalne vlasti;

(b) nastavak primjene ili žurnu obnovu nesukladnih mjera iz točke (a); ili

(c) izmjenu bilo koje nesukladne mjere iz točke (a) ovog stavka u mjeri u kojoj se izmjenom ne smanjuje sukladnost mjere s člancima 10.6., 10.8., 10.9. ili 10.10., kakva je postojala neposredno prije izmjene.

2. Članci 10.6., 10.8., 10.9. i 10.10. ne primjenjuju se na mjere stranke u pogledu sektora, podsektora ili djelatnosti, kako je utvrđeno u njezinu rasporedu iz Priloga 10.-B (Buduće mjere).

3. Stranka ne smije na temelju mjera donesenih nakon datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma i obuhvaćenih njezinom rezervom navedenom u Prilogu 10.-B od ulagatelja druge stranke zbog njegova državljanstva zahtijevati da proda ili na drugi način ustupi obuhvaćeno poduzeće koje postoji u trenutku kad ta mjera stupi na snagu.
4. Članak 10.5. ne primjenjuje se ni na jednu mjeru stranke koja je u skladu s obvezama iz Priloga 10.-C.
5. Članci 10.6. i 10.8. ne primjenjuju se ni na jednu mjeru stranke koja čini iznimku ili odstupanje od članaka 3. i 4. Sporazuma o TRIPS-u, kako je izričito predviđeno u člancima od 3. do 5. tog Sporazuma.
6. Podrazumijeva se da se članci 10.6. i 10.8. ne tumače kao da se stranku sprečava da propiše zahtjeve u pogledu informacija, među ostalim u statističke svrhe, u vezi s osnivanjem poslovne jedinice ili poslovanjem ulagatelja druge stranke ili obuhvaćenih poduzeća, pod uvjetom da se time ne izbjegavaju obveze te stranke na temelju tih članaka.

ČLANAK 10.12.

Uskraćivanje povlastica

Stranka može uskratiti povlastice iz ovog poglavlja ulagatelju druge stranke ili obuhvaćenom poduzeću ako stranka koja uskraćuje povlastice donese ili provodi mjere povezane s održavanjem međunarodnog mira i sigurnosti, uključujući zaštitu ljudskih prava:

- (a) kojima se zabranjuju transakcije s tim ulagateljem ili obuhvaćenim poduzećem; ili
- (b) koje bi se prekršilo ili zaobišlo ako bi se tom ulagatelju ili obuhvaćenom poduzeću dodijelile povlastice iz ovog poglavlja, uključujući slučajeve u kojima mjere zabranjuju transakcije s fizičkom ili pravnom osobom koja je vlasnik ili kontrolira ulagatelja ili obuhvaćeno poduzeće.

ČLANAK 10.13.

Pododbor za usluge i ulaganja

Pododbor za usluge i ulaganja („Pododbor”) osnovan je na temelju članka 33.4. stavka 1. Pri rješavanju pitanja povezanih s ulaganjima Pododbor prati i osigurava pravilnu provedbu ovog poglavlja i priloga 10.-A, 10.-B i 10.-C.

POGLAVLJE 11.

PREKOGRANIČNA TRGOVINA USLUGAMA

ČLANAK 11.1.

Područje primjene

1. Ovo se poglavlje primjenjuje na mjere stranke koje utječu na prekograničnu trgovinu uslugama pružatelja usluga druge stranke. Takve mjere uključuju mjere koje utječu na:
 - (a) proizvodnju, distribuciju, stavljanje na tržište, prodaju i isporuku usluge;
 - (b) kupnju, upotrebu ili plaćanje usluge;
 - (c) u vezi s pružanjem usluge, pristup i upotrebu usluga za koje stranka zahtijeva opću dostupnost javnosti, uključujući distribucijske, prometne i telekomunikacijske mreže; i
 - (d) davanje obveznice ili drugog oblika financijskog osiguranja, kao uvjet za pružanje usluge.

2. Ovo se poglavlje ne primjenjuje na:

- (a) financijske usluge, kako su definirane u članku 18.2.;
- (b) audiovizualne usluge;
- (c) nacionalnu pomorsku kabotažu¹;
- (d) domaće i međunarodne usluge zračnog prijevoza ili povezane usluge kojima se podupire zračni prijevoz², bilo linijski bilo izvanredni, te usluge koje su izravno povezane s ostvarivanjem prometnih prava, osim sljedećih:
 - i. usluge popravaka i održavanja zrakoplova tijekom kojih je zrakoplov povučen iz prometa;

¹ Ne dovodeći u pitanje opseg djelatnosti koje se mogu smatrati kabotažom na temelju relevantnog nacionalnog zakonodavstva, nacionalna pomorska kabotaža u smislu ovog poglavlja obuhvaća prijevoz putnika ili robe između luke ili točke u Čileu ili državi članici i druge luke ili točke u Čileu ili toj istoj državi članici, uključujući njihove epikontinentalne pojaseve, kako je predviđeno Konvencijom UN-a o pomorskom pravu, te promet koji počinje i završava u istoj luci ili točki u Čileu ili državi članici.

² Podrazumijeva se da usluge zračnog prijevoza ili povezane usluge kojima se podupiru usluge zračnog prijevoza uključuju sljedeće usluge: zračni prijevoz; usluge koje se pružaju upotrebom zrakoplova čija primarna svrha nije prijevoz robe ili putnika, kao što su usluge gašenja požara iz zraka, letačko osposobljavanje, razgledavanje, zaprašivanje, izmjera, kartiranje, fotografiranje, skokovi padobranom, vuča jedrilice, prijevoz trupaca i građevinskog materijala helikopterom te ostale poljoprivredne, industrijske i inspekcijske usluge iz zraka; usluge najma zrakoplova s posadom te usluge upravljanja zračnom lukom.

- ii. prodaja i oglašavanje usluga zračnog prijevoza;
 - iii. usluge računalnog sustava rezervacija (CRS); i
 - iv. zemaljske usluge;
- (e) javnu nabavu; i
- (f) subvencije ili bespovratna sredstva koja osigurava stranka ili poduzeće u državnom vlasništvu, uključujući vladine zajmove, jamstva i osiguranje.

ČLANAK 11.2.

Definicije

Za potrebe ovog poglavlja i priloga 10.-A, 10.-B i 10.-C:

- (a) „usluge popravka i održavanja zrakoplova” znači aktivnosti na zrakoplovu ili njegovu dijelu za vrijeme kojih je zrakoplov povučen iz prometa i koje ne uključuju takozvano linijsko održavanje;

- (b) „usluge računalnog sustava rezervacija (CRS)” znači usluge koje pružaju računalni sustavi koji sadržavaju informacije o redovima letenja zračnih prijevoznika, slobodnim mjestima, cijenama karata i pravilima za izdavanje karata i koji omogućuju rezervaciju ili izdavanje karata;
- (c) „prekogranična trgovina uslugama” ili „prekogranično pružanje usluga” znači pružanje usluge:
- i. iz područja jedne stranke na području druge stranke; ili
 - ii. na području jedne stranke korisniku usluge druge stranke;
- (d) „poduzeće” znači pravna osoba, podružnica ili predstavništvo uspostavljeno osnivanjem poslovne jedinice;
- (e) „zemaljske usluge” znači pružanje, uz naknadu ili na temelju ugovora, sljedećih usluga u zračnoj luci: zastupanje zračnog prijevoznika, upravljanje i nadzor; prihvat i otprema putnika; prihvat i otprema prtljage; usluge na stajanci; ugostiteljske usluge, osim pripreme hrane; prihvat i otprema tereta i pošte; opskrba zrakoplova gorivom; čišćenje i opsluživanje zrakoplova, zemaljski prijevoz te letačke operacije, upravljanje letačkim osobljem i planiranje leta; zemaljske usluge ne uključuju: samostalno obavljanje usluga; poslove zaštite; linijsko održavanje; popravak i održavanje zrakoplova; ili upravljanje ili rad bitne centralizirane infrastrukture zračne luke, kao što su oprema za odleđivanje, sustavi za distribuciju goriva, sustavi rukovanja prtljagom i fiksni sustavi za prijevoz unutar zračne luke;

(f) „pravna osoba stranke” znači¹:

i. za Europsku uniju:

- (A) pravna osoba osnovana ili ustrojena u skladu s pravom Europske unije ili barem jedne od njezinih država članica i koja na području Europske unije obavlja bitne poslovne djelatnosti²; i
- (B) brodarska društva osnovana izvan Europske unije koja su pod kontrolom fizičkih osoba iz države članice i čija su plovila registrirana u državi članici i plove pod zastavom države članice;

ii. za Čile:

- (A) pravna osoba koja je osnovana ili ustrojena u skladu s pravom Čilea i koja obavlja bitne poslovne djelatnosti na državnom području Čilea; i

¹ Podrazumijeva se da se brodarska društva iz ove definicije smatraju pravnim osobama stranke samo u vezi sa svojim djelatnostima koje se odnose na pružanje usluga pomorskog prijevoza.

² U skladu sa svojom obavijesti WTO-u o Ugovoru o osnivanju Europske zajednice (WT/REG39/1), Europska unija smatra da koncept „učinkovite i trajne veze” s gospodarstvom države članice iz članka 54. Ugovora o funkcioniranju Europske unije odgovara pojmu „bitne poslovne djelatnosti”.

(B) brodarska društva osnovana izvan Čilea koja su pod kontrolom fizičkih osoba iz Čilea i čija su plovila registrirana u Čileu i plove pod njegovom zastavom;

- (g) „prodaja i oglašavanje usluga zračnog prijevoza” znači mogućnost zračnog prijevoznika da slobodno prodaje i stavlja na tržište svoje usluge zračnog prijevoza, uključujući sve aspekte marketinga kao što su istraživanje tržišta, oglašavanje i distribucija; te djelatnosti ne uključuju određivanje cijena usluga zračnog prijevoza ili primjenjive uvjete;
- (h) „usluga” znači svaka usluga u bilo kojem sektoru, osim usluga koje se pružaju u okviru izvršavanja javnih ovlasti;
- (i) „usluga koja se pruža u okviru izvršavanja javnih ovlasti” znači svaka usluga koja se ne pruža na komercijalnoj osnovi ni u tržišnom natjecanju s jednim ili više pružatelja usluga; i
- (j) „pružatelj usluge stranke” znači bilo koja fizička ili pravna osoba stranke koja želi pružati ili pruža uslugu.

ČLANAK 11.3.

Pravo na reguliranje

Stranke ponovno potvrđuju pravo na reguliranje na svojem području radi ostvarivanja legitimnih ciljeva politike, kao što su zaštita javnog zdravlja, socijalne usluge, obrazovanje, sigurnost, okoliš i klimatske promjene, javni moral, socijalna zaštita i zaštita potrošača, zaštita privatnosti i podataka te promicanje i zaštita kulturne raznolikosti.

ČLANAK 11.4.

Nacionalni tretman

1. Svaka stranka odobrava uslugama i pružateljima usluga iz druge stranke tretman koji nije manje povoljan od tretmana koji u sličnim situacijama odobrava vlastitim uslugama i pružateljima usluga.
2. Tretman koji stranka odobrava u skladu sa stavkom 1. znači:
 - (a) u odnosu na regionalne ili lokalne vlasti Čilea, tretman koji nije manje povoljan od najpovoljnijeg tretmana koji ta razina vlasti u sličnim situacijama odobrava svojim vlastitim uslugama ili pružateljima usluga;

(b) u odnosu na državna tijela države članice ili u državi članici, tretman koji nije manje povoljan od najpovoljnijeg tretmana koji ta državna tijela u sličnim situacijama odobravaju svojim vlastitim uslugama i pružateljima usluga.

3. Stranka može ispuniti zahtjev iz stavka 1. tako da uslugama i pružateljima usluga druge stranke odobri formalno jednak tretman ili formalno različit tretman od onoga koji odobrava vlastitim uslugama i pružateljima usluga.

4. Formalno jednak tretman i formalno različit tretman smatraju se manje povoljnima ako mijenjaju uvjete tržišnog natjecanja u korist usluga ili pružatelja usluga stranke u usporedbi s pružateljima usluga druge stranke.

5. Ništa u ovom članku ne tumači se kao da stranku obvezuje na naknadu za bilo koji konkurentski nepovoljan položaj koji je posljedica stranog podrijetla relevantnih usluga ili pružatelja usluga.

ČLANAK 11. 5.

Tretman najpovlaštenije nacije

1. Svaka stranka odobrava uslugama i pružateljima usluga iz druge stranke tretman koji nije manje povoljan od tretmana koji u sličnim situacijama odobrava uslugama i pružateljima usluga iz treće zemlje.

2. Stavak 1. ne tumači se kao da obvezuje stranku da na usluge i pružatelje usluga iz druge stranke primijeni povlasticu istog tretmana koja proizlazi iz mjera kojima se predviđa priznavanje standarda, među ostalim standarda ili kriterija za izdavanje odobrenja, izdavanje dozvola ili certifikata fizičke osobe ili poduzeća za obavljanje gospodarske djelatnosti, ili bonitetnih mjera.

3. Podrazumijeva se da tretman iz stavka 1. ne uključuje postupke ili mehanizme za rješavanje sporova predviđene u drugim međunarodnim ugovorima ili sporazumima o trgovini. Materijalne odredbe iz drugih međunarodnih ugovora ili sporazuma o trgovini ne čine same po sebi tretman iz stavka 1. i stoga ne mogu dovesti do kršenja ovog članka ako ne postoje mjere koje je stranka donijela ili koje provodi. Mjere stranke koje se primjenjuju u skladu s takvim materijalnim odredbama mogu činiti „tretman” na temelju ovog članka i stoga dovesti do kršenja ovog članka.

ČLANAK 11.6.

Lokalna prisutnost

Stranka ne smije zahtijevati od pružatelja usluga iz druge stranke da osnuje ili zadrži poduzeće ili da bude rezident na njezinu državnom području kao uvjet za prekogranično pružanje usluge.

ČLANAK 11.7.

Pristup tržištu

U sektorima ili podsektorima u kojima se preuzimaju obveze u pogledu pristupa tržištu, stranka ne donosi niti provodi, bilo na razini cijelog područja bilo na razini regionalnih jedinica, mjere kojima se:

(a) određuju ograničenja u odnosu na:

- i. broj pružatelja usluga, u obliku brojčanih kvota, monopola, isključivih pružatelja usluga ili zahtjeva za ispitivanje gospodarskih potreba;
- ii. ukupnu vrijednost uslužnih transakcija ili imovine u obliku brojčanih kvota ili zahtjeva za ispitivanje gospodarskih potreba;
- iii. ukupan broj uslužnih poslova ili ukupnu količinu pruženih usluga, izraženo u određenim brojčanim jedinicama, u obliku kvota ili zahtjeva za ispitivanje gospodarskih potreba¹; ili

¹ Ova točka ne obuhvaća mjere stranke kojima se ograničavaju ulazni materijali za pružanje usluga.

- iv. ukupan broj fizičkih osoba koje se mogu zaposliti u određenom sektoru usluga ili koje pružatelj usluge može zaposliti i koje su potrebne za pružanje određene usluge i s njom su izravno povezane, u obliku brojčanih kvota ili zahtjeva za ispitivanje gospodarskih potreba; ili

(b) ograničavaju ili zahtijevaju određene vrste pravnih subjekata ili zajedničkog pothvata putem kojih pružatelj usluga može pružati usluge.

ČLANAK 11.8.

Nesukladne mjere

1. Članci 11.4., 11.5. i 11.6. ne primjenjuju se na sljedeće:

(a) bilo koju postojeću nesukladnu mjeru stranke koju provodi:

i. za Europsku uniju:

(A) Europska unija, kako je utvrđeno u Dodatku 10.-A-1.;

(B) središnje vlasti države članice, kako je utvrđeno u Dodatku 10.-A-1.;

(C) regionalne vlasti države članice, kako je utvrđeno u Dodatku 10.-A-1.; ili

(D) lokalne vlasti; i

ii. za Čile:

(A) središnje vlasti, kako je utvrđeno u Dodatku 10.-A-2.;

(B) regionalne vlasti, kako je utvrđeno u Dodatku 10.-A-2.; ili

(C) lokalne vlasti;

(b) nastavak primjene ili žurnu obnovu nesukladnih mjera iz točke (a); ili

(c) izmjenu bilo koje nesukladne mjere iz točke (a) ovog stavka u mjeri u kojoj se izmjenom ne smanjuje sukladnost mjere, kakva je postojala neposredno prije izmjene, s člancima 11.4., 11.5. i 11.6.

2. Članci 11.4., 11.5. i 11.6. ne primjenjuju se ni na jednu mjeru stranke u pogledu sektorâ, podsektorâ ili djelatnosti, kako je utvrđeno u Prilogu 10.-B.

3. Članak 11.7. ne primjenjuje se ni na jednu mjeru stranke koja je u skladu s obvezama iz Priloga 10.-C.

ČLANAK 11.9.

Uskraćivanje povlastica

Stranka može uskratiti povlastice iz ovog poglavlja pružatelju usluge druge stranke ako stranka koja uskraćuje povlastice donese ili zadrži sljedeće mjere povezane s održavanjem međunarodnog mira i sigurnosti, uključujući zaštitu ljudskih prava:

- (a) mjere kojima se zabranjuju transakcije s tim pružateljem usluga ili s osobom koja im je vlasnik ili ih kontrolira; ili
- (b) mjere koje bi se prekršile ili zaobišle ako bi se tom pružatelju usluga odobrile povlastice iz ovog poglavlja.

ČLANAK 11.10.

Pododbor za usluge i ulaganja

Pododbor za usluge i ulaganja („Pododbor”) osnovan je na temelju članka 33.4. stavka 1. Pri rješavanju pitanja povezanih s uslugama Pododbor prati i osigurava pravilnu provedbu poglavlja 11., 12., 13., 14., 15., 16., 17. i 19. te priloga 10.-A, 10.-B, 10.-C, 12.-A, 12.-B, 12.-C, 14.-A i 14.-B.

POGLAVLJE 12.

PRIVREMENA PRISUTNOST FIZIČKIH OSOBA U POSLOVNE SVRHE

ČLANAK 12.1.

Područje primjene

1. Ovo se poglavlje primjenjuje na mjere stranke koje se odnose na obavljanje gospodarskih djelatnosti putem ulaska i privremenog boravka fizičkih osoba druge stranke na njezinu području koji su poslovni posjetitelji u svrhu osnivanja poslovne jedinice, ulagatelji, osobe premještene unutar društva, poslovni posjetitelji u kratkoročnom posjetu, ugovorni pružatelji usluga i neovisni stručnjaci.

2. Ovo se poglavlje ne primjenjuje na sektore iz članka 11.1. stavka 2. točaka (b), (c) i (d).
3. Ovo se poglavlje ne primjenjuje na mjere stanke koje utječu na fizičke osobe druge stranke koje traže pristup njezinu tržištu rada ili na mjere koje se odnose na državljanstvo, nacionalnost, boravište ili trajno zapošljavanje.
4. Ništa u ovom Sporazumu ne sprečava stranku da primjenjuje mjere za reguliranje ulaska fizičkih osoba druge stranke na svoje područje ili njihova privremenog boravka na njezinu području, uključujući mjere potrebne za zaštitu integriteta njezinih granica i osiguravanje urednog kretanja fizičkih osoba preko njezinih granica, pod uvjetom da se te mjere ne primjenjuju na način kojim bi se poništile ili umanjile povlastice na koje druga stranka ima pravo na temelju ovog Sporazuma.
5. Sama činjenica da stranka zahtijeva od osoba druge stranke dobivanje vize ne smatra se poništavanjem ili umanjnjem povlastica na koje druga stranka ima pravo na temelju ovog Sporazuma.
6. U mjeri u kojoj u ovom poglavlju nisu preuzete obveze, i dalje se primjenjuju svi zahtjevi propisani zakonima i propisima stranaka u vezi s ulaskom i privremenim boravkom fizičkih osoba, uključujući propise o trajanju boravka.
7. Neovisno o ovom poglavlju, nastavljaju se primjenjivati svi zahtjevi propisani zakonima i propisima stranaka u vezi s radom i mjerama socijalne sigurnosti, uključujući zakone i propise o minimalnim plaćama i kolektivnim sporazumima o plaćama.

8. Obveze u okviru ovog poglavlja u pogledu ulaska i privremenog boravka fizičkih osoba u poslovne svrhe ne primjenjuju se ako je namjera ili učinak ulaska ili privremenog boravka umiješati se ili na drugi način utjecati na ishod radnog spora, spora s rukovodstvom, pregovora s poslodavcem ili rukovodstvom ili na zapošljavanje fizičkih osoba koje sudjeluju u takvom sporu.

ČLANAK 12.2.

Definicije

1. Definicije iz članaka 10.2. i 11.2. primjenjuju se na ovo poglavlje i na priloge 12.-A, 12.-B i 12.-C, uz iznimku definicije ulagatelja iz članka 10.2. stavka 1. točke (j).
2. Za potrebe ovog poglavlja i priloga 12.-A, 12.-B i 12.-C:
 - (a) „prodavatelji robe i usluga” znači poslovni posjetitelji u kratkoročnom posjetu:
 - i. koji su predstavnici pružatelja usluga ili dobavljača robe stranke za potrebe pregovaranja o prodaji usluga ili robe ili sklapanja sporazuma o prodaji usluga ili robe za tog dobavljača, uključujući: sudjelovanje na sastancima ili konferencijama; savjetovanje s poslovnim kolegama, zaprimanje naloga ili pregovaranje o ugovorima s poduzećem koje se nalazi na području druge stranke;
 - ii. koji ne pružaju uslugu u okviru ugovora sklopljenog između poduzeća koje nema komercijalnu prisutnost na području stranke u kojoj poslovni posjetitelji u kratkoročnom posjetu privremeno borave i potrošača na tom području; i
 - iii. koji nisu posrednici; i
 - (b) „poslovni posjetitelji za potrebe osnivanja poslovne jedinice” znači fizičke osobe zaposlene na rukovodećem položaju u pravnoj osobi stranke koje su odgovorne za osnivanje poduzeća te pravne osobe na području druge stranke, koje ne nude niti pružaju usluge niti se bave bilo kojom drugom gospodarskom djelatnošću osim one koja je nužna za potrebe osnivanja

poslovne jedinice i koje ne primaju naknadu iz izvora koji se nalazi u drugoj stranci;

- (c) „ugovorni pružatelji usluga” znači fizičke osobe zaposlene u pravnoj osobi stranke koja sama nema poslovnu jedinicu na području druge stranke i nije agencija za zapošljavanje i usluge ustupanja radnika niti djeluje preko takve agencije i koja je s krajnjim potrošačem u drugoj stranci sklopila ugovor u dobroj vjeri o pružanju usluga u drugoj stranci, kojim se zahtijeva privremena prisutnost njezinih zaposlenika u toj drugoj stranci, kako bi se ispunio ugovor o pružanju usluga¹;
- (d) „neovisni stručnjaci” znači fizičke osobe koje sudjeluju u pružanju usluga i imaju status samozaposlene osobe na području stranke, ali ne i na području druge stranke i koje su s krajnjim potrošačem u drugoj stranci u dobroj vjeri sklopile ugovor o pružanju usluga, osim preko agencije za zapošljavanje i usluge ustupanja radnika, kojim se zahtijeva njihova privremena prisutnost u toj stranci¹;
- (e) „instalateri i osoblje za održavanje” znači poslovni posjetitelji u kratkoročnom posjetu koji imaju specijalizirano znanje od ključne važnosti za ugovornu obvezu prodavatelja ili zakupodavca, a koji pružaju usluge ili osposobljavaju radnike za pružanje usluga na temelju jamstva ili drugog ugovora o pružanju usluge povezanog s prodajom ili zakupom komercijalne ili industrijske opreme ili strojeva, uključujući računalne i srodne usluge, kupljene ili zakupljene od poduzeća koje se nalazi izvan područja druge stranke u koju se traži ulazak ili u kojoj se traži privremeni boravak tijekom trajanja jamstva ili ugovora o pružanju usluge.
- (f) „osobe premještene unutar društva” znači fizičke osobe koje su zaposlene u pravnoj osobi stranke ili su partneri u njoj najmanje godinu dana te koje su privremeno premještene u poduzeće te pravne osobe na području druge stranke i pripadaju jednoj od sljedećih kategorija:

- i. direktori;

¹ Ugovor o pružanju usluga iz točaka (b) i (c) mora biti u skladu s propisima stranke u kojoj se ugovor izvršava.

- ii. stručnjaci;
 - iii. pripravnici;
- (g) „ulagatelj” znači fizička osoba koja na području druge stranke osniva poduzeće za koje je ta fizička osoba ili pravna osoba koja zapošljava tu fizičku osobu uložila ili je u postupku ulaganja znatne količine kapitala te koja razvija poslovanje tog poduzeća ili njime upravlja u nadzornom ili izvršnom svojstvu;
- (h) „direktori” znači fizičke osobe zaposlene na visokoj funkciji u pravnoj osobi stranke koje prvenstveno upravljaju poduzećem na području druge stranke¹, pod općim su nadzorom te primaju upute u prvom redu od višeg rukovodstva, upravnog odbora ili dioničara poduzeća ili drugog istovrijednog tijela, i čije odgovornosti uključuju:
- i. vođenje poduzeća, njegova odjela ili službe;
 - ii. nadzor i kontrolu rada drugog nadzornog, stručnog ili rukovodećeg osoblja; i
 - iii. osobnu ovlast da zapošljavaju i otpuštaju ili da preporučuju zapošljavanje, otpuštanje ili druge kadrovske mjere;
- (i) „poslovni posjetitelji u kratkoročnom posjetu” znači fizičke osobe koje traže ulazak i privremeni boravak na području druge stranke, koje se ne bave izravnom prodajom javnosti, ne primaju naknadu iz izvora koji se nalazi na području druge stranke i koje se ubrajaju u jednu od sljedećih kategorija:
- i. prodavatelji robe i usluga;
 - ii. instalateri i osoblje za održavanje;

¹ Podrazumijeva se da ova definicija ne isključuje rukovoditelje koji, iako izravno ne obavljaju zadatke koji se odnose na stvarno pružanje usluga, obavljaju zadatke potrebne za pružanje usluga u okviru izvršavanja svojih dužnosti opisanih u ovoj definiciji.

- (j) „stručnjaci” znači fizičke osobe zaposlene u pravnoj osobi stranke koje posjeduju specijalizirano znanje bitno za područja djelatnosti i tehnike poduzeća ili upravljanje njime; pri procjeni takvih znanja uzima se u obzir ne samo znanje specifično za poduzeće nego i ima li ta osoba visoki stupanj stručne osposobljenosti, uključujući odgovarajuće stručno iskustvo, za vrstu posla ili djelatnosti koja zahtijeva specifično tehničko znanje, uključujući moguće članstvo u ovlaštenoj strukovnoj udruzi;
- (k) „pripravnici” znači fizičke osobe koje posjeduju sveučilišnu diplomu i koje su privremeno premještene u svrhu razvoja karijere ili osposobljavanja za poslovne tehnike ili metode¹;

ČLANAK 12.3.

Osobe premještene unutar društva, poslovni posjetitelji u svrhu osnivanja poslovne jedinice i ulagatelji

1. Podložno relevantnim uvjetima i kvalifikacijama navedenima u Prilogu 12.-A, svaka stranka:
 - (a) dopušta ulazak i privremeni boravak osoba premještenih unutar društva, poslovnih posjetitelja za potrebe osnivanja poslovne jedinice i ulagatelja druge stranke;
 - (b) dopušta zapošljavanje na svojem području osoba premještenih unutar društva iz druge stranke;

¹ Od poduzeća primatelja može se zahtijevati da dostavi na prethodno odobrenje program osposobljavanja kojim je obuhvaćeno trajanje boravka kako bi se dokazalo da je svrha privremenog boravka osposobljavanje. Za AT, CZ, DE, FR, ES, HU i LT osposobljavanje mora biti povezano sa stečenom sveučilišnom diplomom.

- (c) ne provodi niti donosi ograničenja u obliku brojčanih kvota ili ispitivanja gospodarskih potreba u pogledu ukupnog broja fizičkih osoba kojima je u određenom sektoru dopušten ulazak kao poslovnim posjetiteljima za potrebe osnivanja poslovne jedinice ili kao ulagateljima, odnosno koje mogu biti zaposlene kao osobe premještene unutar društva, ni na razini teritorijalnih jedinica ni na razini cijelog svojeg područja; i
- (d) osobama premještenima unutar društva, poslovnim posjetiteljima za potrebe osnivanja poslovne jedinice i ulagateljima iz druge stranke odobrava, kad je riječ o privremenom boravku na njezinu području, tretman koji nije manje povoljan od tretmana koji u sličnim situacijama odobrava vlastitim fizičkim osobama.

2. Dopušteno trajanje boravka iznosi:

- (a) za Čile, razdoblje od najviše dvije godine koje se može produljiti, bez obveze podnošenja zahtjeva za stalni boravak, pod uvjetom da i dalje postoje uvjeti na kojima se temelji boravak; i
- (b) za Europsku uniju, razdoblje do tri godine za direktore i stručnjake; do jedne godine za pripravnike i ulagatelje; i do 90 dana unutar bilo kojeg šestomjesečnog razdoblja za poslovne posjetitelje za potrebe osnivanja poslovne jedinice.

ČLANAK 12.4.

Poslovni posjetitelji u kratkoročnom posjetu

1. Podložno isključenjima iz područja primjene iz članka 10.1. stavka 2. i podložno relevantnim uvjetima i kvalifikacijama navedenima u Prilogu 12.-A, stranka dopušta ulazak i privremeni boravak poslovnih posjetitelja u kratkoročnom posjetu bez potrebe za radnom dozvolom, ispitivanjem gospodarskih potreba ili drugim postupcima prethodnog odobrenja slične namjene.
2. Ako se poslovni posjetitelji stranke u kratkoročnom posjetu bave pružanjem usluge potrošaču na području stranke u kojoj privremeno borave, ta im stranka odobrava, u pogledu pružanja te usluge, tretman koji nije manje povoljan od tretmana koji u sličnim situacijama odobrava vlastitim pružateljima usluga.
3. Dopušteno trajanje privremenog boravka iznosi najviše 90 dana u bilo kojem razdoblju od 12 mjeseci.

ČLANAK 12.5.

Ugovorni pružatelji usluga i neovisni stručnjaci

1. Svaka stranka dopušta ulazak i privremeni boravak ugovornih pružatelja usluga druge stranke na svojem području u sektorima, podsektorima i djelatnostima navedenima u Prilogu 12.-B, podložno relevantnim uvjetima i kvalifikacijama koji su navedeni u njemu i pod uvjetom da:

- (a) fizičke osobe pružaju uslugu kao zaposlenici pravne osobe koja je sklopila ugovor o pružanju usluga za razdoblje koje nije dulje od 12 mjeseci;
- (b) fizičke osobe koje ulaze u drugu stranku zaposlene su kao zaposlenici pravne osobe iz točke (a) najmanje godinu dana neposredno prije datuma podnošenja zahtjeva za ulazak u drugu stranku i na dan podnošenja zahtjeva za ulazak imaju najmanje tri godine radnog iskustva stečenog nakon punoljetnosti u sektoru djelatnosti koji je predmet ugovora;
- (c) fizičke osobe koje ulaze u drugu stranku moraju posjedovati:
 - i. sveučilišnu diplomu ili dokaz o kvalifikaciji kojim se potvrđuje istovrijedna razina znanja¹; i

¹ Ako stručna sprema ili kvalifikacija nisu stečene u stranci u kojoj se pruža usluga, ta stranka može ocijeniti jesu li istovrijedne sveučilišnoj diplomi koja je propisana na njezinu području.

- ii. dokaz o stručnoj kvalifikaciji, ako se zahtijeva za obavljanje djelatnosti u skladu sa zakonima i propisima stranke u kojoj se usluga pruža;
 - (d) fizička osoba ne prima naknadu za pružanje usluga na području druge stranke osim naknade koju joj plaća pravna osoba koja je zapošljava; i
 - (e) pristup odobren u skladu s ovim člankom odnosi se samo na uslužnu djelatnost koja je predmet ugovora i ne daje pravo upotrebe stručnog naziva stranke u kojoj se usluga pruža.
2. Svaka stranka dopušta ulazak i privremeni boravak neovisnih stručnjaka druge stranke na svojem području u sektorima, podsektorima i djelatnostima navedenima u Prilogu 12.-B, podložno relevantnim uvjetima i kvalifikacijama koji su navedeni u njemu i pod uvjetom da:
- (a) ugovor nije sklopljen na razdoblje dulje od 12 mjeseci;
 - (b) fizička osoba na dan podnošenja zahtjeva za ulazak i privremeni boravak ima najmanje šest godina radnog iskustva u sektoru djelatnosti koja je predmet ugovora;

- (c) fizičke osobe koje ulaze na područje druge stranke posjeduju:
- i. sveučilišnu diplomu ili dokaz o kvalifikaciji kojim se potvrđuje istovrijedna razina znanja¹; i
 - ii. dokaz o stručnoj kvalifikaciji, ako se zahtijeva za obavljanje djelatnosti u skladu sa zakonima i propisima stranke u kojoj se usluga pruža;
- (d) pristup odobren u skladu s ovim člankom odnosi se samo na uslužnu djelatnost koja je predmet ugovora; ne daje pravo upotrebe stručnog naziva stranke u kojoj se usluga pruža.
3. Stranka ne donosi niti provodi ograničenja ukupnog broja ugovornih pružatelja usluga ili neovisnih stručnjaka druge stranke kojima je dopušten ulazak i privremeni boravak u obliku brojčanih kvota ili ispitivanja gospodarskih potreba.
4. Stranka ugovornim pružateljima usluga i neovisnim stručnjacima iz druge stranke u vezi s pružanjem njihovih usluga na njezinu području odobrava tretman koji nije manje povoljan od tretmana koji u sličnim situacijama odobrava vlastitim pružateljima usluga.

¹ Ako stručna sprema ili kvalifikacija nisu stečene u stranci u kojoj se pruža usluga, ta stranka može ocijeniti jesu li istovrijedne sveučilišnoj diplomi koja je propisana na njezinu području.

5. Dopušteno trajanje boravka iznosi:

- (a) za Europsku uniju ukupno razdoblje ne smije iznositi više od šest mjeseci u bilo kojem razdoblju od 12 mjeseci ili za vrijeme trajanja ugovora, ovisno o tome što je kraće; i
- (b) za Čile razdoblje od najviše godine dana koje se može produljiti za sljedeća razdoblja pod uvjetom da su i dalje na snazi uvjeti na kojima se temelji boravak.

ČLANAK 12.6.

Nesukladne mjere

U mjeri u kojoj relevantna mjera utječe na ulazak ili privremeni boravak fizičkih osoba u poslovne svrhe, članak 12.3. stavak 1. točke (c) i (d) te članak 12.5. stavci 3. i 4. ne primjenjuju se na:

(a) postojeće nesukladne mjere stranke na razini:

i. za Europsku uniju:

(A) Europske unije, kako je utvrđeno u Dodatku 10.-A-1.;

- (B) središnje vlasti države članice, kako je utvrđeno u Dodatku 10.-A-1.;
- (C) regionalne vlasti države članice, kako je utvrđeno u Dodatku 10.-A-1.; ili
- (D) lokalne vlasti osim vlasti iz podtočke (C); i

ii. za Čile:

- (A) središnje vlasti, kako je utvrđeno u Dodatku 10.-A-2.;
- (B) regionalne jedinice, kako je utvrđeno u Dodatku 10.-A-2.; ili
- (C) lokalne vlasti;

- (b) nastavak primjene ili žurnu obnovu nesukladnih mjera iz točke (a);
- (c) izmjenu bilo koje nesukladne mjere iz točaka (a) i (b) ovog članka u mjeri u kojoj se izmjenom ne smanjuje sukladnost mjere, kakva je postojala neposredno prije izmjene, s člankom 12.3. stavkom 1. točkama (c) i (d) te člankom 12.5. stavcima 3. i 4.; ili

(d) svaku mjeru stranke koja je u skladu s uvjetom ili kvalifikacijom koji su utvrđeni u Prilogu 10.-B.

ČLANAK 12.7.

Transparentnost

1. Stranka objavljuje informacije koje se odnose na ulazak i privremeni boravak fizičkih osoba druge stranke iz članka 12.1. stavka 1.
2. Informacije iz stavka 1. ovog članka uključuju, ako je primjenjivo, sljedeće informacije:
 - (a) kategorije vize, dozvola ili bilo koje slične vrste odobrenja ulaska ili privremenog boravka;
 - (b) obveznu dokumentaciju i uvjete koje je potrebno ispuniti;
 - (c) način i mogućnosti podnošenja zahtjeva, npr. preko konzularnog ureda ili putem interneta;
 - (d) troškove podnošenja zahtjeva i okvirno trajanje obrade zahtjeva;

- (e) najdulje trajanje boravka u okviru svake vrste odobrenja iz točke (a) ovog stavka;
- (f) uvjete dostupnog produljenja ili obnove;
- (g) pravila o uzdržavanim osobama u pratnji;
- (h) dostupne postupke preispitivanja ili žalbe; i
- (i) relevantne zakone opće primjene koji se odnose na ulazak i privremeni boravak fizičkih osoba.

3. U pogledu informacija iz stavaka 1. i 2. ovog članka, stranka nastoji odmah obavijestiti drugu stranku o uvođenju bilo kojih novih zahtjeva ili postupaka ili o svim promjenama zahtjeva ili postupaka koje utječu na učinkovito podnošenje zahtjeva za odobrenje ulaska, privremenog boravka i, ako je primjenjivo, dozvole za rad u prvoj stranci.

ČLANAK 12.8.

Neprimjena rješavanja sporova

Poglavlje 31. ne primjenjuje se u vezi s odbijanjem odobrenja ulaska i privremenog boravka, osim ako je riječ o praksi u kojoj se prepoznaje obrazac.

POGLAVLJE 13.

DOMAĆI PROPISI

ČLANAK 13.1.

Područje primjene i definicije

1. Ovo se poglavlje primjenjuje na mjere stranaka koje se odnose na zahtjeve i postupke za izdavanje dozvola, kvalifikacijske zahtjeve i postupke te tehničke norme¹ koji utječu na:
 - (a) prekogranično pružanje usluga;
 - (b) pružanje usluge ili obavljanje bilo koje druge gospodarske djelatnosti osnivanjem poslovne jedinice ili poslovanjem obuhvaćenog ulaganja; ili
 - (c) pružanje usluge tijekom privremenog boravka fizičkih osoba stranke na području druge stranke, pri čemu ta fizička osoba pripada jednoj od kategorija definiranih u članku 12.1.
2. Ovo se poglavlje primjenjuje samo na sektore za koje je stranka preuzela posebne obveze u skladu s poglavljima 10., 11. i 12. i u mjeri u kojoj se te posebne obveze primjenjuju.

¹ Podrazumijeva se da se u slučaju mjera povezanih s tehničkim normama ovo poglavlje primjenjuje samo na one mjere koje utječu na trgovinu uslugama.

3. Neovisno o stavku 2., ovo se poglavlje ne primjenjuje na zahtjeve i postupke za izdavanje dozvola, kvalifikacijske zahtjeve i postupke te tehničke norme koje se odnose na sljedeće:

- (a) proizvodnju osnovnih kemikalija i drugih kemijskih proizvoda;
- (b) proizvodnju proizvoda od gume;
- (c) proizvodnju proizvoda od plastike;
- (d) proizvodnju elektromotora, generatora i transformatora;
- (e) proizvodnju akumulatora, primarnih ćelija i primarnih baterija; i
- (f) recikliranje metalnog i nemetalnog otpada i ostataka.

4. Neovisno o stavku 1., ovo se poglavlje ne primjenjuje na mjere stranke u mjeri u kojoj čine ograničenja podložna rasporedu u skladu s člancima 10.5., 10.6., člankom 10.11. stavkom 1., člankom 10.11. stavkom 2., člancima 11.4., 11.6., 11.7., člankom 11.8. stavkom 1., člankom 11.8. stavkom 2., člankom 12.3. stavkom 1., člankom 12.4. stavkom 2., člankom 12.5. stavkom 1. i člankom 12.6.

5. Za potrebe ovog poglavlja:

- (a) „odobrenje” znači dopuštenje za obavljanje djelatnosti iz stavka 1. točaka (a), (b) i (c) koje proizlazi iz postupka koji podnositelj zahtjeva mora slijediti i time dokazati da ispunjava zahtjeve za izdavanje dozvola, kvalifikacijske zahtjeve i postupke ili tehničke norme;
- (b) „nadležno tijelo” znači središnja, regionalna ili lokalna vlast ili tijelo ili nevladino tijelo koje izvršava ovlasti koje mu je delegirala središnja, regionalna ili lokalna vlast ili tijelo, a koje je ovlašteno za donošenje odluke o odobrenju za pružanje usluge, među ostalim osnivanjem poduzeća, ili odluke o odobrenju za obavljanje bilo koje druge gospodarske djelatnosti;
- (c) „postupci izdavanja dozvola” znači administrativna ili postupovna pravila koja fizička ili pravna osoba koja traži odobrenje, uključujući izmjenu ili obnovu odobrenja, mora poštovati kako bi dokazala usklađenost sa zahtjevima za izdavanje dozvola;
- (d) „zahtjevi za izdavanje dozvola” znači bitni zahtjevi, osim kvalifikacijskih zahtjeva, koje fizička ili pravna osoba mora ispuniti kako bi dobila, izmijenila ili obnovila odobrenje;

- (e) „kvalifikacijski postupci” znači administrativna ili postupovna pravila koja fizička osoba mora poštovati kako bi dokazala usklađenost s kvalifikacijskim zahtjevima u svrhu dobivanja odobrenja; i
 - (f) „kvalifikacijski zahtjevi” znači bitni zahtjevi koji se odnose na nadležnost fizičke osobe za pružanje usluge i koje fizička osoba mora ispuniti kako bi dobila, izmijenila ili obnovila odobrenje.
6. Za potrebe ovog poglavlja primjenjuju se i definicije iz članaka 10.2. i 11.2.

ČLANAK 13.2.

Uvjeti za izdavanje dozvola i kvalifikacije

1. Svaka stranka osigurava da se mjere povezane sa zahtjevima za izdavanje dozvola, postupcima izdavanja dozvola te kvalifikacijskim zahtjevima i postupcima temelje na kriterijima koji sprečavaju nadležna tijela da proizvoljno izvršavaju svoje ovlasti ocjenjivanja.
2. Kriteriji iz stavka 1. moraju biti:
 - (a) jasni;

(b) objektivni i transparentni¹; i

(c) unaprijed dostupni javnosti i zainteresiranim osobama.

3. Kod donošenja tehničkih normi svaka stranka potiče svoja nadležna tijela da donose tehničke norme koje su razvijene primjenom otvorenih i transparentnih postupaka te potiče tijela određena za izradu tehničkih normi, uključujući relevantne međunarodne organizacije², da pritom primjenjuju otvorene i transparentne postupke.

4. Ovisno o raspoloživosti, odobrenje se izdaje čim se na temelju odgovarajućeg ispitivanja utvrdi da su ispunjeni uvjeti za dobivanje odobrenja.

5. Ako je broj dozvola dostupnih za određenu djelatnost ograničen zbog nestašice dostupnih prirodnih resursa ili tehničkog kapaciteta, svaka stranka primjenjuje postupak odabira potencijalnih kandidata kojim se u potpunosti jamče nepristranost i transparentnost, osobito uključujući primjereno obavješćivanje javnosti o pokretanju, provedbi i ishodu postupka.

¹ Podrazumijeva se da takvi kriteriji mogu, između ostalog, uključivati nadležnost i sposobnost pružanja usluge ili obavljanja druge gospodarske djelatnosti, među ostalim i na način koji je u skladu s regulatornim zahtjevima stranke, kao što su zdravstveni i okolišni zahtjevi. Nadležna tijela mogu ocijeniti važnost koju treba pridati svakom kriteriju.

² Pojam „relevantne međunarodne organizacije” odnosi se na međunarodna tijela čije je članstvo otvoreno relevantnim tijelima obiju stranaka.

6. Podložno stavku 5., svaka stranka pri utvrđivanju pravila za postupak odabira može uzeti u obzir legitimne ciljeve politike, uključujući pitanja zdravlja, sigurnosti, zaštite okoliša i očuvanja kulturne baštine.

ČLANAK 13.3.

Postupci izdavanja dozvola i kvalifikacijski postupci

1. Postupci i formalnosti izdavanja dozvola i kvalifikacijski postupci i formalnosti moraju biti jasni, unaprijed objavljeni i sami po sebi ne smiju činiti ograničenje pružanja usluge ili obavljanja bilo koje druge gospodarske djelatnosti. Svaka stranka nastoji takve postupke i formalnosti učiniti što jednostavnijima i ne smije nepotrebno otežati ili odgađati pružanje usluge ili obavljanje bilo koje druge gospodarske djelatnosti.

2. Ako je potrebno odobrenje, svaka stranka odmah objavljuje ili na drugi način stavlja na raspolaganje javnosti informacije koje su podnositelju zahtjeva potrebne za ispunjavanje zahtjeva i postupaka za dobivanje, održavanje, izmjenu i obnavljanje tog odobrenja. Takve informacije uključuju barem sljedeće, u mjeri u kojoj postoje:

- (a) zahtjeve i postupke;
- (b) podatke za kontakt relevantnih nadležnih tijela;

- (c) naknade;
- (d) tehničke norme;
- (e) žalbene postupke ili postupke preispitivanja odluka o zahtjevima;
- (f) postupke za praćenje ili osiguravanje usklađenosti s uvjetima dozvola i kvalifikacija;
- (g) mogućnosti za uključivanje javnosti, primjerice putem rasprava ili iznošenja primjedbi; i
- (h) okvirne rokove za obradu zahtjeva.

3. Svaka naknada za odobrenje¹ koju podnositelji zahtjeva mogu snositi mora biti razumna, transparentna i sama po sebi ne smije ograničavati pružanje relevantne usluge ili obavljanje relevantne gospodarske djelatnosti.

¹ Naknade za odobrenje ne uključuju naknade za iskorištavanje prirodnih resursa, plaćanja za dražbu, javni natječaj ili druga nediskriminirajuća sredstva za dodjelu koncesija ni obvezne doprinose za pružanje univerzalne usluge.

4. Svaka stranka osigurava da su postupci koje primjenjuje nadležno tijelo i odluke nadležnog tijela u postupku odobrenja nepristrani u odnosu na sve podnositelje zahtjeva. Nadležno tijelo donosi odluku neovisno i ne odgovara nijednoj osobi koja pruža usluge ili obavlja gospodarske djelatnosti za koje je potrebno odobrenje.
5. Ako za podnošenje zahtjeva postoje određeni rokovi, podnositelju zahtjeva daje se razuman rok za podnošenje zahtjeva. Ako je moguće, nadležno tijelo trebalo bi prihvaćati zahtjeve u elektroničkom obliku pod istim uvjetima vjerodostojnosti kao i podneske u papirnatom obliku.
6. Nadležno tijelo započinje s obradom zahtjeva bez nepotrebne odgode nakon podnošenja. Svaka stranka nastoji utvrditi okvirne rokove za obradu zahtjeva i na zahtjev podnositelja zahtjeva i bez nepotrebne odgode osigurava da nadležno tijelo dostavi informacije o statusu zahtjeva. Svaka stranka osigurava da se obrada zahtjeva, uključujući donošenje konačne odluke, dovrši u razumnom roku nakon datuma podnošenja potpunog zahtjeva.
7. Nadležno tijelo obavješćuje podnositelja zahtjeva o zahtjevu koji smatra nepotpunim u razumnom roku nakon primitka zahtjeva i, u mjeri u kojoj je to izvedivo, navodi koje su dodatne informacije potrebne za dopunu zahtjeva te omogućuje podnositelju zahtjeva da ispravi nedostatke.

8. Nadležno tijelo umjesto izvornih dokumenata prihvaća preslike dokumenata ovjerene u skladu s pravom stranke, osim ako nadležna tijela zahtijevaju izvorne dokumente radi zaštite integriteta postupka izdavanja odobrenja.
9. Ako nadležno tijelo odbije zahtjev, podnositelja zahtjeva obavještuje se, na njegov zahtjev ili na inicijativu nadležnog tijela, u pisanom obliku i bez nepotrebne odgode. U načelu se podnositelja zahtjeva obavještuje o razlozima odbijanja zahtjeva i o roku za podnošenje žalbe na tu odluku. Podnositelju zahtjeva dopušteno je u razumnim rokovima ponovno podnijeti zahtjev.
10. Svaka stranka osigurava da odobrenje, nakon što se izda, stupi na snagu bez nepotrebne odgode i u skladu s uvjetima koji su u njemu navedeni.
11. Ako je za odobrenje potrebno polaganje ispita, nadležno tijelo osigurava takve ispite u razumno učestalim vremenskim razmacima i podnositeljima zahtjeva daje razuman rok da zatraže polaganje ispita.

ČLANAK 13.4.

Preispitivanje

Ako rezultati pregovora povezanih s člankom V. stavkom 4. GATS-a stupe na snagu, stranke zajednički preispituju te rezultate. Ako se zajedničkim preispitivanjem procijeni da bi uključivanje takvih rezultata u ovaj Sporazum poboljšalo pravila sadržana u njemu, stranke zajednički odlučuju hoće li te rezultate uključiti u Sporazum.

ČLANAK 13.5.

Upravljanje mjerama opće primjene

Svaka stranka osigurava da se sve mjere opće primjene koje utječu na trgovinu uslugama provode na razuman, objektivan i nepristran način.

ČLANAK 13.6.

Žalba na upravne odluke

Svaka je stranka dužna imati ili osnovati redovne, arbitražne ili upravne sudove ili postupke kojima se na zahtjev pogođenog ulagatelja ili pružatelja usluge osigurava brzo preispitivanje administrativnih odluka koje utječu na poslovnu jedinicu, prekogranično pružanje usluga ili privremenu prisutnost fizičkih osoba u poslovne svrhe te, ako je to opravdano, odgovarajuće pravne lijekove za te odluke. Ako takvi postupci ovise o agenciji nadležnoj za donošenje predmetne upravne odluke, svaka stranka osigurava da se postupcima zajamči objektivno i nepristrano preispitivanje.

POGLAVLJE 14.

UZAJAMNO PRIZNAVANJE STRUČNIH KVALIFIKACIJA

ČLANAK 14.1.

Uzajamno priznavanje stručnih kvalifikacija

1. Ništa u ovom poglavlju ne sprečava stranku da od fizičkih osoba zahtijeva da posjeduju nužne kvalifikacije i stručno iskustvo za predmetni sektor djelatnosti na području na kojem se djelatnost obavlja.
2. Svaka stranka potiče relevantna strukovna tijela ili tijela za predmetni sektor djelatnosti na svojem području da izrade i dostave zajedničke preporuke o uzajamnom priznavanju stručnih kvalifikacija Pododboru za usluge i ulaganja iz članka 11.10. Takve zajedničke preporuke potkrepljuju se dokazima o:
 - (a) gospodarskoj vrijednosti predviđenog mehanizma za uzajamno priznavanje stručnih kvalifikacija („mehanizam za uzajamno priznavanje”); i

(b) usklađenosti režima, odnosno stupnju usklađenosti zahtjeva koje svaka stranka primjenjuje na odobravanje, izdavanje dozvola, poslovanje i certificiranje.

3. Po primitku zajedničke preporuke Pododbor za usluge i ulaganja u razumnom roku preispituje njezinu usklađenost s ovim Sporazumom. Pododbor može, nakon takvog preispitivanja, oblikovati te Vijeću za trgovinu preporučiti da donese odluku o mehanizmu za uzajamno priznavanje kako bi se utvrdili ili izmijenili mehanizmi za uzajamno priznavanje utvrđeni u Prilogu 14.-B¹, u skladu s člankom 33.1. stavkom 6. točkom (a).

4. Mehanizmom iz stavka 3. ovog članka predviđaju se uvjeti za priznavanje stručnih kvalifikacija stečenih u Europskoj uniji i stručnih kvalifikacija stečenih u Čileu u vezi s djelatnošću obuhvaćenom poglavljima 10., 11., 12. i 19.

5. Smjernice za mehanizme za priznavanje stručnih kvalifikacija utvrđene u Prilogu 14.-A uzimaju se u obzir pri izradi zajedničkih preporuka iz stavka 2., a Vijeće za trgovinu uzima ih u obzir pri procjeni treba li donijeti mehanizme iz stavka 3.

¹ Podrazumijeva se da mehanizmi za uzajamno priznavanje ne dovode do automatskog priznavanja stručnih kvalifikacija, već se njima utvrđuju, u obostranom interesu stranaka, uvjeti pod kojima nadležna tijela odobravaju priznavanje takvih kvalifikacija.

POGLAVLJE 15.

USLUGE DOSTAVE

ČLANAK 15.1.

Područje primjene i definicije

1. U ovom se poglavlju utvrđuju načela regulatornog okvira za sve usluge dostave.
2. Za potrebe ovog poglavlja:
 - (a) „usluge dostave” znači poštanske i kurirske usluge ili usluge ekspresne dostave koje uključuju djelatnosti prikupljanja, razvrstavanja, prijevoza, i dostave poštanskih pošiljaka;
 - (b) „usluge ekspresne dostave” znači prikupljanje, razvrstavanje, prijevoz i dostava poštanskih pošiljaka uz veću brzinu i pouzdanost, a mogu uključivati elemente dodane vrijednosti kao što su preuzimanje na adresi pošiljatelja, osobna dostava primatelju, praćenje, mogućnost mijenjanja odredišta i primatelja za vrijeme prijevoza ili potvrda primitka;

- (c) „usluge ekspresne pošte” znači usluge međunarodne ekspresne dostave koje se pružaju preko Kooperative EMS-a (engl. *Express Mail Service Cooperative*), dobrovoljnog udruženja imenovanih poštanskih operatera u okviru Svjetske poštanske unije (engl. *Universal Postal Union* – UPU);
- (d) „dozvola” znači odobrenje koje je pojedinačnom pružatelju dodijelilo nadležno regulatorno tijelo, kojim se utvrđuju postupci, obveze i zahtjevi specifični za sektor usluga dostave;
- (e) „poštanska pošiljka” znači pošiljka mase do 31,5 kg adresirana u konačnom obliku u kojem će je uručiti javni ili privatni pružatelj usluga dostave bilo koje vrste, a može uključivati pismo, paket, novine ili katalog;
- (f) „poštanski monopol” znači isključivo pravo pružanja određenih usluga dostave na području stranke u skladu s pravom te stranke; i
- (g) „univerzalna usluga” znači trajno pružanje usluga dostave određene kvalitete na cjelokupnom području stranke po pristupačnoj cijeni za sve korisnike.

ČLANAK 15.2.

Univerzalna usluga

1. Svaka stranka ima pravo utvrditi vrstu obveze univerzalne usluge koju želi provoditi. Svaka stranka koja provodi obvezu univerzalne usluge povodi univerzalnu uslugu na transparentan, nediskriminirajući i neutralan način za sve pružatelje usluga dostave koji podliježu toj obvezi.
2. Ako stranka zahtijeva da se usluge dolazne ekspresne pošte pružaju na temelju univerzalnih usluga, ona tim uslugama ne odobrava povlašteno postupanje u odnosu na druge usluge međunarodne ekspresne dostave.

ČLANAK 15.3.

Sprečavanje praksi kojima se narušava tržišno natjecanje

Svaka stranka osigurava da pružatelj usluga dostave koji podliježe obvezi univerzalne usluge ili poštanskom monopolu ne primjenjuje prakse kojima se narušava tržišno natjecanje, kao što je:

- (a) upotreba prihoda od pružanja usluge koja podliježe obvezi univerzalne usluge ili poštanskom monopolu kako bi se unakrsno subvencioniralo pružanje usluge ekspresne dostave ili bilo koje usluge dostave koja nije univerzalna; ili

- (b) neopravdano razlikovanje među kupcima kao što su poduzeća, pošiljatelji masovne pošte ili konsolidirane pošte u pogledu tarifa ili drugih uvjeta za pružanje usluge koja podliježe obvezi univerzalne usluge ili poštanskom monopolu.

ČLANAK 15.4.

Dozvole

1. Ako zahtijeva dozvolu za pružanje usluga dostave, stranka objavljuje:
 - (a) sve uvjete za izdavanje dozvole i rok potreban za donošenje odluke o zahtjevu za izdavanje dozvole; i
 - (b) uvjete za izdavanje takve dozvole.
2. Postupci, obveze i zahtjevi za izdavanje dozvole moraju biti transparentni, nediskriminirajući i utemeljeni na objektivnim kriterijima.
3. Ako nadležno regulatorno tijelo odbije zahtjev za izdavanje dozvole, pisanim putem obavješćuje podnositelja zahtjeva o razlozima odbijanja. Svaka stranka pokreće ili provodi žalbeni postupak putem tijela koje je neovisno o strankama uključenima u postupak podnošenja zahtjeva za izdavanje dozvole. To tijelo može biti sud.

ČLANAK 15.5.

Neovisnost regulatornih tijela

1. Svaka stranka osigurava da nijedno tijelo odgovorno za reguliranje usluga dostave nije odgovorno nijednom pružatelju usluga dostave te da su odluke i postupci koje donosi regulatorno tijelo nepristrani, nediskriminirajući i transparentni u odnosu na sve sudionike na tržištu na njezinu području.
2. Svaka stranka osigurava da tijelo odgovorno za reguliranje usluga dostave pravodobno obavlja svoje zadaće te raspolaže odgovarajućim financijskim i ljudskim resursima.

POGLAVLJE 16.

TELEKOMUNIKACIJSKE USLUGE

ČLANAK 16.1.

Područje primjene

1. U ovom se poglavlju utvrđuju načela regulatornog okvira za telekomunikacijske mreže i usluge, liberalizirane na temelju poglavlja 10. i 11.
2. Ovo se poglavlje ne primjenjuje na usluge pružanja sadržaja ili obavljanja uredničke kontrole nad sadržajem koji se prenosi putem telekomunikacijskih mreža i usluga.

ČLANAK 16.2.

Definicije

Za potrebe ovog poglavlja:

- (a) „povezana infrastruktura” znači usluge, fizička infrastruktura i drugi objekti povezani s telekomunikacijskom mrežom ili uslugom koji omogućuju ili podupiru pružanje usluga putem te mreže ili usluge ili imaju za to potencijal te mogu uključivati zgrade ili ulaze u zgrade, žičane instalacije unutar zgrada, antene, tornjeve i druge potporne građevine, kabelske kanale, cijevi, stupove, šahtove i ormariće;
- (b) „osnovna infrastruktura” znači infrastruktura javne telekomunikacijske mreže ili usluge koju:
 - i. isključivo ili pretežno osigurava jedan pružatelj ili ograničen broj pružatelja; i
 - ii. nije moguće na izvediv način ekonomski ili tehnički zamijeniti radi pružanja usluge;
- (c) „međupovezivanje” znači povezivanje javnih telekomunikacijskih mreža koje koriste isti ili različiti pružatelji telekomunikacijskih mreža ili usluga kako bi se korisnicima jednog pružatelja omogućilo da komuniciraju s korisnicima istog ili nekog drugog pružatelja ili da pristupe uslugama koje osiguravaju drugi pružatelji, neovisno o tome osiguravaju li te usluge uključeni pružatelji ili bilo koji drugi pružatelj koji ima pristup mreži;

- (d) „usluge pristupa internetu” znači javne telekomunikacijske usluge kojima se omogućuje pristup internetu na području stranke te se time osigurava povezivanje s gotovo svim krajnjim točkama interneta bez obzira na mrežnu tehnologiju i terminalnu opremu koja se upotrebljava;
- (e) „zakupljeni vodovi” znači telekomunikacijske usluge ili infrastruktura između dviju ili više određenih točaka, uključujući virtualne, kojima se izdvaja kapacitet za namjensku upotrebu ili dostupnost korisniku;
- (f) „glavni pružatelj” znači pružatelj telekomunikacijskih mreža ili usluga koji može bitno utjecati na uvjete sudjelovanja, s obzirom na cijenu i ponudu, na relevantnom tržištu za javne telekomunikacijske mreže ili usluge zbog svoje kontrole nad osnovnom infrastrukturom ili korištenja svojeg položaja na tom tržištu;
- (g) „elementi mreže” znači uređaji ili oprema koji se upotrebljavaju za pružanje javne telekomunikacijske usluge, uključujući značajke, funkcije i kapacitete koje ti uređaji ili oprema omogućuju;
- (h) „prenosivost broja” znači:
 - i. za Europsku uniju, mogućnost pretplatnika koji to zatraži da zadrži postojeći telefonski broj, na istoj lokaciji u slučaju pretplatnika fiksne linije, pri prelasku između iste kategorije pružatelja javnih telekomunikacijskih usluga, bez narušavanja kvalitete, pouzdanosti ili praktičnosti; i

- ii. za Čile, mogućnost krajnjeg korisnika da na zahtjev zadrži postojeći telefonski broj pri promjeni pružatelja javnih telekomunikacijskih usluga, bez narušavanja kvalitete, pouzdanosti ili praktičnosti;
- (i) „javna telekomunikacijska mreža” znači svaka telekomunikacijska mreža koja se u cijelosti ili većim dijelom upotrebljava za pružanje javnih telekomunikacijskih usluga među završnim točkama mreže;
- (j) „javna telekomunikacijska usluga” znači svaka telekomunikacijska usluga koja se nudi javnosti;
- (k) „pretplatnik” znači svaka fizička ili pravna osoba koja je stranka ugovora s pružateljem javnih telekomunikacijskih usluga o pružanju takvih usluga;
- (l) „telekomunikacije” znači prijenos i prijam signala bilo kojim elektromagnetskim sredstvom;
- (m) „telekomunikacijska mreža” znači sustavi prijenosa i, ako je primjenjivo, oprema za komutiranje ili usmjeravanje te druga sredstva, uključujući mrežne elemente koji nisu aktivni, koji omogućuju prijenos signala žičanim, radijskim, optičkim ili drugim elektromagnetskim sredstvima;

- (n) „telekomunikacijsko regulatorno tijelo” znači tijelo ili tijela koja je stranka zadužila za regulaciju telekomunikacijskih mreža i usluga obuhvaćenih ovim poglavljem¹;
- (o) „telekomunikacijska usluga” znači usluga koja se u cijelosti ili većim dijelom sastoji od prijenosa i primanja signala, uključujući radiodifuzijske signale, putem telekomunikacijskih mreža, među ostalim putem mreža koje se upotrebljavaju za radiodifuzijsko emitiranje;
- (p) „univerzalna usluga” znači minimalan skup usluga određene kvalitete koji mora biti dostupan svim korisnicima na području stranke, bez obzira na njihov zemljopisni položaj i po pristupačnoj cijeni; i
- (q) „korisnik” znači bilo koja fizička ili pravna osoba koja koristi javnu telekomunikacijsku mrežu ili uslugu.

ČLANAK 16.3.

Telekomunikacijsko regulatorno tijelo

1. Svaka stranka osigurava da je njezino telekomunikacijsko regulatorno tijelo pravno odvojeno i funkcionalno neovisno o bilo kojem pružatelju telekomunikacijskih mreža, usluga ili opreme te da su odluke koje njezino telekomunikacijsko regulatorno tijelo donosi i postupci koje primjenjuje nepristrani u odnosu na sve sudionike na tržištu.

¹ Podrazumijeva se da telekomunikacijsko regulatorno tijelo uključuje sva tijela koja je stranka zadužila za izvršenje obveza utvrđenih u ovom poglavlju.

2. Stranka koja zadrži vlasništvo ili kontrolu nad pružateljima telekomunikacijskih mreža, usluga ili opreme osigurava djelotvorno strukturno razdvajanje telekomunikacijske regulatorne funkcije od djelatnosti povezanih s vlasništvom ili kontrolom.
3. Kako bi osigurala neovisnost i nepristranost telekomunikacijskih regulatornih tijela, svaka stranka osigurava da njezino telekomunikacijsko regulatorno tijelo nema financijski interes niti zadržava operativnu ili upravljačku ulogu ni u kojem pružatelju telekomunikacijskih mreža, usluga ili opreme.
4. Svaka stranka osigurava da pružatelji telekomunikacijskih mreža, usluga ili opreme ne utječu na odluke i postupke telekomunikacijskog regulatornog tijela.
5. Svaka stranka svojem telekomunikacijskom regulatornom tijelu dodjeljuje regulatornu i nadzornu ovlast te odgovarajuća financijska sredstva i ljudske resurse za izvršavanje zadaća koje su mu dodijeljene kako bi izvršavalo obveze utvrđene u ovom poglavlju. Te se ovlasti izvršavaju transparentno i pravodobno. Te se zadaće objavljuju u lako dostupnom i jasnom obliku, posebno ako su dodijeljene većem broju tijela.
6. Svaka stranka svojem telekomunikacijskom regulatornom tijelu daje ovlast da osigura da mu pružatelji telekomunikacijskih mreža ili usluga odmah i na zahtjev dostave sve potrebne informacije, uključujući financijske informacije, kako bi se telekomunikacijskom regulatornom tijelu omogućilo da svoje zadaće obavlja u skladu s ovim poglavljem. Sa svim dostavljenim informacijama postupa se u skladu sa zahtjevima povjerljivosti.

7. Svaka stranka osigurava da korisnik ili pružatelj telekomunikacijskih mreža ili usluga na kojeg se odnosi odluka telekomunikacijskog regulatornog tijela ima pravo na žalbu protiv te odluke pred tijelom koje je neovisno o telekomunikacijskom regulatornom tijelu i ostalim strankama na koje se odluka odnosi. Odluka koju je donijelo telekomunikacijsko regulatorno tijelo ostaje na snazi do ishoda tog žalbenog postupka, osim ako se odobre privremene mjere u skladu s pravom stranke.

ČLANAK 16.4.

Odobrenje za pružanje telekomunikacijskih mreža ili usluga

1. Ako stranka zahtijeva odobrenje za pružanje telekomunikacijskih mreža ili usluga, navodi razuman rok koji je uobičajeno potreban kako bi telekomunikacijsko regulatorno tijelo donijelo odluku o zahtjevu za odobrenje, o tom roku obavješćuje podnositelja zahtjeva na transparentan način i nastoji odlučiti o zahtjevu u navedenom roku¹.

¹ Podrazumijeva se da ovaj članak ne sprečava stranku da odobri pružanje telekomunikacijskih mreža ili usluga na temelju jednostavne obavijesti bez čekanja odluke telekomunikacijskog regulatornog tijela.

2. Svi kriteriji za odobrenje i primjenjivi postupci moraju biti što jednostavniji, objektivni, transparentni, nediskriminirajući i proporcionalni. Sve obveze i uvjeti propisani za odobrenje ili povezani s njim moraju biti nediskriminirajući, transparentni, proporcionalni i povezani s uslugama koje se pružaju.
3. Svaka stranka osigurava da podnositelj pisanim putem primi razloge za odbijanje ili opoziv odobrenja odnosno za određivanje posebnih uvjeta za pružatelja. U slučaju takvog odbijanja, opoziva ili određivanja uvjeta podnositelj zahtjeva može se obratiti žalbenom tijelu.
4. Administrativne naknade koje se naplaćuju pružateljima, ako ih ima, moraju biti objektivne, transparentne, nediskriminirajuće i proporcionalne administrativnim troškovima koji su opravdano nastali pri upravljanju, nadzoru i izvršenju obveza utvrđenih u ovom poglavlju¹.

¹ Administrativne naknade ne uključuju plaćanja za prava upotrebe ograničenih resursa i obvezne doprinose za pružanje univerzalne usluge.

ČLANAK 16.5.

Međupovezivanje

Ne dovodeći u pitanje članak 16.9., svaka stranka osigurava da pružatelj javnih telekomunikacijskih mreža ili usluga na njezinu području ima pravo i, na zahtjev drugog pružatelja javnih telekomunikacijskih mreža ili usluga na njezinu području, obvezu pregovaranja o međupovezivanju u svrhu pružanja javnih telekomunikacijskih mreža ili usluga na njezinu području.

ČLANAK 16.6.

Pristup i korištenje

1. Svaka stranka osigurava da se svakom pružatelju usluga iz druge stranke odobri pristup javnim telekomunikacijskim mrežama ili uslugama i njihovo korištenje pod razumnim i nediskriminirajućim¹ uvjetima. Ta se obveza, među ostalim, primjenjuje na temelju stavaka od 2. do 5.

¹ Za potrebe ovog članka „nediskriminirajući” znači tretman najpovlaštenije nacije i nacionalni tretman, kako su definirani u člancima 10.6., 10.8., 11.4. i 11.5., kao i pod uvjetima koji nisu manje povoljni od onih koji se odobravaju bilo kojem drugom korisniku sličnih javnih telekomunikacijskih mreža ili usluga u sličnim situacijama.

2. Svaka stranka osigurava da svaki pružatelj usluga druge stranke ima pristup bilo kojoj javnoj telekomunikacijskoj usluzi koja se nudi unutar te stranke ili preko njezinih granica, odnosno da je može koristiti, uključujući privatne zakupljene vodove, i u tu svrhu osigurava, podložno stavku 5., da je tom pružatelju dopušteno sljedeće:

- (a) kupnja ili zakup te spajanje terminalne ili druge opreme koja ima sučelje s mrežom i koja je nužna za pružanje njegovih usluga;
- (b) međupovezivanje privatnih zakupljenih vodova ili vodova u vlasništvu s javnim telekomunikacijskim mrežama ili s vodovima koji su u zakupu ili vlasništvu drugog pružatelja telekomunikacijskih usluga; i
- (c) primjena operativnih protokola po vlastitom izboru pri pružanju bilo koje usluge, uz one koji su nužni za osiguravanje dostupnosti telekomunikacijskih usluga javnosti.

3. Svaka stranka pružateljima usluga iz druge stranke osigurava mogućnost upotrebe javnih telekomunikacijskih mreža ili usluga za prijenos informacija na njezinu području ili preko njezinih granica, među ostalim za komunikaciju unutar poduzeća takvog pružatelja usluga te za pristup informacijama sadržanima u bazama podataka ili drukčije pohranjenima u strojno čitljivom obliku na području bilo koje od stranaka.

4. Neovisno o stavku 3. stranka može donijeti mjere potrebne kako bi zajamčila sigurnost i povjerljivost komunikacije, podložno zahtjevu da se takve mjere ne primjenjuju na način koji bi predstavljao sredstvo proizvoljne ili neopravdane diskriminacije ili prikriveno ograničavanje trgovine uslugama.

5. Svaka stranka osigurava da se ne nameću uvjeti za pristup javnim telekomunikacijskim mrežama ili uslugama na njezinu području ni uvjeti za njihovu upotrebu, osim onih koji su nužni kako bi se:

- (a) zaštitile odgovornosti koje pružatelji javnih telekomunikacijskih mreža ili usluga imaju za pružanje javne usluge, posebno njihova sposobnost da svoje usluge učine dostupnima javnosti; ili
- (b) zaštitila tehnička cjelovitost javnih telekomunikacijskih mreža ili usluga.

ČLANAK 16.7.

Rješavanje sporova u području telekomunikacija

1. Svaka stranka osigurava da, u slučaju spora između pružatelja telekomunikacijskih mreža ili usluga povezanog s pravima ili obvezama koje proizlaze iz ovog poglavlja, a na zahtjev jedne od stranaka u sporu, telekomunikacijsko regulatorno tijelo radi rješavanja spora donese obvezujuću odluku u razumnom roku.

2. Svaka stranka osigurava da se odluka koju donese telekomunikacijsko regulatorno tijelo objavi, podložno zahtjevima u pogledu povjerljivosti poslovnih podataka u skladu s njezinim zakonima i drugim propisima. Telekomunikacijsko regulatorno tijelo strankama u sporu dostavlja cjelovito obrazloženje odluke. Stranke u sporu imaju pravo uložiti žalbu na tu odluku u skladu s člankom 16.3. stavkom 7.

3. Svaka stranka osigurava da postupak iz stavaka 1. i 2. ne sprečava nijednu od stranka u sporu da pokrene postupak pred pravosudnim tijelom, u skladu sa zakonima i drugim propisima stranke.

ČLANAK 16.8.

Mjere zaštite tržišnog natjecanja u odnosu na glavne pružatelje

Svaka stranka donosi ili provodi odgovarajuće mjere u svrhu sprečavanja pružatelja telekomunikacijskih mreža ili usluga koji su, samostalno ili zajedno, glavni pružatelj da počnu ili nastave primjenjivati prakse protivne tržišnom natjecanju, uključujući:

- (a) unakrsno subvencioniranje protivno tržišnom natjecanju;
- (b) korištenje informacija dobivenih od konkurenata s posljedicama koje narušavaju tržišno natjecanje; i
- (c) uskraćivanje drugim pružateljima usluga pravodobnih tehničkih informacija o osnovnoj infrastrukturi i komercijalno relevantnih informacija koje su im potrebne za pružanje usluga.

ČLANAK 16.9.

Međupovezivanje s glavnim pružateljima

1. Svaka stranka osigurava da glavni pružatelji javnih telekomunikacijskih mreža ili usluga omogućuju međupovezivanje u bilo kojoj tehnički izvedivoj točki u mreži. Glavni pružatelji osiguravaju takvo međupovezivanje:
 - (a) pod nediskriminirajućim uvjetima, među ostalim u pogledu cijena, tehničkih normi, specifikacija, kvalitete i održavanja, te uz kvalitetu koja nije lošija od kvalitete koja se pruža za njihove slične usluge ili za slične usluge njihovih društava kćeri ili drugih povezanih društava;
 - (b) pravodobno, pod uvjetima, među ostalim u pogledu cijena, tehničkih normi, specifikacija, kvalitete i održavanja, koji su transparentni, razumni i kojima se uzima u obzir ekonomska izvedivost te koji su dovoljno razdvojeni da pružatelj usluge ne mora plaćati za mrežne komponente ili infrastrukturu koja mu nije potrebna za pružanje usluge; i
 - (c) na zahtjev, u drugim točkama uz završne točke mreže koje se nude većini korisnika, po cijenama koje odražavaju trošak izgradnje potrebne dodatne infrastrukture.
2. Svaka stranka objavljuje primjenjive postupke za međupovezivanje s glavnim pružateljem.

3. Svaka stranka osigurava da glavni pružatelji objavljuju svoje sporazume o međupovezivanju ili svoje referentne ponude za međupovezivanje, ovisno o slučaju.

ČLANAK 16.10.

Pristup osnovnoj infrastrukturi glavnih pružatelja

Svaka stranka telekomunikacijskom regulatornom tijelu daje ovlast da zahtijeva da glavni pružatelj na njezinu području svoju osnovnu infrastrukturu stavi na raspolaganje pružateljima telekomunikacijskih mreža ili usluga pod razumnim i nediskriminirajućim uvjetima u svrhu pružanja telekomunikacijske mreže ili usluga, osim ako to nije nužno za postizanje učinkovitog tržišnog natjecanja na temelju prikupljenih činjenica i ocjenjivanja tržišta koje je provelo telekomunikacijsko regulatorno tijelo. Osnovna infrastruktura glavnog pružatelja može uključivati elemente mreže, usluge zakupljenih vodova i pripadajuću infrastrukturu.

ČLANAK 16.11.

Ograničeni resursi

1. Svaka stranka osigurava da se dodjela i odobrenje prava na upotrebu ograničenih resursa, uključujući radiofrekvencijski spektar, brojeve i pravo puta, provode na otvoren, objektivan, pravodoban, transparentan, nediskriminirajući i proporcionalan način, uz nastojanje da se ostvare ciljevi od općeg interesa. Postupci, uvjeti i obveze povezani s pravima upotrebe temelje se na objektivnim, transparentnim, nediskriminirajućim i proporcionalnim kriterijima.
2. Svaka stranka objavljuje trenutačnu upotrebu dodijeljenih frekvencijskih pojaseva, ali ne mora detaljno opisati radiofrekvencijski spektar dodijeljen za određene državne potrebe.
3. Mjere stranke koja dodjeljuje i raspodjeljuje spektar i upravlja frekvencijama same po sebi nisu nesukladne s člancima 10.5. i 11.7. U skladu s tim, svaka stranka zadržava pravo na uspostavu i primjenu mjera upravljanja spektrom i frekvencijama koje mogu dovesti do ograničenja broja pružatelja telekomunikacijskih usluga, pod uvjetom da to čini na način koji je u skladu s ovim Sporazumom. To uključuje mogućnost dodjele frekvencijskih pojaseva uzimajući u obzir postojeće i buduće potrebe i dostupnost spektra.

ČLANAK 16.12.

Prenosivost broja

Svaka stranka osigurava da pružatelji javnih telekomunikacijskih usluga na njezinu području pravodobno i pod razumnim uvjetima osiguravaju prenosivost boja.

ČLANAK 16.13.

Univerzalna usluga

1. Svaka stranka ima pravo definirati vrstu obveza univerzalne usluge koje želi provoditi te odlučiti o njihovom području primjene i provedbi.
2. Obveze univerzalne usluge neće se same po sebi smatrati protivnima tržišnom natjecanju, pod uvjetom da se njima upravlja na proporcionalan, transparentan, objektivan i nediskriminirajući način. Upravljanje takvim obvezama neutralno je u odnosu na tržišno natjecanje i ne opterećuje više nego što je potrebno kad je riječ o univerzalnoj usluzi koju je definirala stranka.
3. Svaka stranka osigurava da su postupci za određivanje pružatelja univerzalne usluge otvoreni svim pružateljima javnih telekomunikacijskih mreža ili usluga i određuje pružatelje univerzalne usluge s pomoću učinkovitog, transparentnog i nediskriminirajućeg mehanizma.

4. Ako stranka odluči isplatiti naknadu pružatelju univerzalne usluge, ona osigurava da takvo financiranje ne premašuje neto trošak koji proizlazi iz obveze pružanja univerzalne usluge.

ČLANAK 16.14.

Povjerljivost informacija

1. Svaka stranka osigurava da pružatelji telekomunikacijskih mreža ili usluga koji pribavljaju povjerljive informacije od drugog pružatelja telekomunikacijskih mreža ili usluga u postupku pregovora u skladu s člancima 16.5., 16.6., 16.9. i 16.10. upotrebljavaju te informacije isključivo u svrhe za koje su dostavljene i da u svakom trenutku poštuju povjerljivost takvih informacija.
2. Svaka stranka osigurava povjerljivost telekomunikacija i povezanih podataka o prometu koji se prenose pri korištenju javnih telekomunikacijskih mreža ili usluga, pod uvjetom da se sve mjere koje poduzima u tu svrhu ne primjenjuju na način koji bi predstavljao sredstvo proizvoljne ili neopravdane diskriminacije ili prikrivenog ograničavanja trgovine uslugama.

ČLANAK 16.15.

Strani udjeli

U pogledu pružanja telekomunikacijskih mreža ili usluga, osim javne radiodifuzije, u okviru komercijalne prisutnosti, stranka ne uvodi zahtjeve za zajedničke pothvate niti ograničava sudjelovanje stranog kapitala u smislu ograničenja najvećeg postotka stranog udjela ili ukupne vrijednosti pojedinačnog ili skupnog stranog ulaganja.

ČLANAK 16.16.

Otvoren i nediskriminirajući pristup internetu

1. Svaka stranka donosi ili provodi mjere kojima se osigurava da pružatelji usluga pristupa internetu korisnicima tih usluga omogućuju pristup informacijama, sadržaju i uslugama po vlastitom izboru i njihovu distribuciju.
2. Stavkom 1. ne dovode se u pitanje zakoni i drugi propisi stranke povezani sa zakonitošću informacija, sadržaja ili usluga iz tog stavka.

3. Neovisno o stavku 1., pružatelji usluga pristupa internetu mogu provoditi nediskriminirajuće¹, razumne, transparentne i proporcionalne mjere upravljanja mrežom koje su u skladu sa zakonima i propisima stranke.

4. Svaka stranka donosi ili provodi mjere kojima se osigurava da pružatelji usluga pristupa internetu korisnicima tih usluga omogućuju upotrebu uređaja po vlastitom izboru, pod uvjetom da takvi uređaji ne ugrožavaju sigurnost drugih uređaja, mreže ili usluga koje se pružaju putem mreže.

ČLANAK 16.17.

Međunarodni mobilni *roaming*

1. Stranke nastoje surađivati na promicanju transparentnih i razumnih cijena usluga međunarodnog mobilnog *roaminga* u cilju poticanja rasta trgovine između stranaka i povećanja dobrobiti potrošača.

2. Svaka stranka može poduzeti korake za poboljšanje transparentnosti i tržišnog natjecanja u pogledu cijena međunarodnog mobilnog *roaminga* i tehnoloških alternativa uslugama *roaminga*, kao što su:

(a) osiguravanje da informacije o maloprodajnim cijenama budu lako dostupne javnosti; i

¹ Podložno iznimkama predviđenima zakonima i propisima stranke.

- (b) svođenje na najmanju moguću mjeru prepreka primjeni tehnoloških alternativa *roamingu*, pri čemu korisnici s područja jedne stranke koji posjećuju područje druge stranke mogu pristupiti telekomunikacijskim uslugama koristeći se uređajem po vlastitom izboru.

POGLAVLJE 17.

USLUGE MEĐUNARODNOG POMORSKOG PRIJEVOZA

ČLANAK 17.1.

Područje primjene, definicije i načela

1. U ovom se poglavlju utvrđuju načela liberalizacije usluga međunarodnog pomorskog prijevoza u skladu s poglavljima 10., 11. i 12.
2. Za potrebe ovog poglavlja i poglavlja 10., 11. i 12. te priloga 10.-A, 10.-B i 10.-C:
 - (a) „usluge kontejnerske stanice i terminala” znači djelatnosti koje se sastoje od skladištenja kontejnera u luci ili na kopnu radi njihova punjenja ili pražnjenja, popravka i pripreme za prijevoz;

- (b) „usluge carinjenja” ili „usluge carinskog posredovanja” znači djelatnosti koje se sastoje od obavljanja carinskih formalnosti za drugu stranku povezanih s uvozom, izvozom ili prijevozom tereta, bez obzira na to je li ta usluga glavna djelatnost pružatelja usluga ili uobičajena dopuna njegove glavne djelatnosti;
- (c) „prijevoz od vrata do vrata ili multimodalni prijevoz” znači prijevoz tereta na temelju jedne prijevozne isprave pri kojem se upotrebljava više prijevoznih sredstava i koji uključuje međunarodnu dionicu na moru;
- (d) „usluge razvoza” znači prethodni i daljnji pomorski prijevoz međunarodnog tereta, posebno u kontejnerima, između luka koje se nalaze u stranci, na putu prema odredištu izvan područja te stranke;
- (e) „usluge otpreme tereta” znači djelatnost koja se sastoji od organiziranja i praćenja otpreme u ime pošiljatelja dobavljanjem usluga prijevoza i povezanih usluga, pripremom dokumentacije i davanjem poslovnih informacija;
- (f) „međunarodni teret” znači teret koji se prevozi između luke jedne stranke i luke druge stranke ili treće zemlje, ili između luke jedne države članice i luke druge države članice;

- (g) „usluge međunarodnog pomorskog prijevoza” znači prijevoz putnika ili tereta pomorskim plovilima između luke jedne stranke i luke druge stranke ili treće zemlje, uključujući izravno ugovaranje s pružateljima drugih usluga prijevoza radi osiguranja prijevoza „od vrata do vrata” ili multimodalnog prijevoza na temelju jedne prijevozne isprave, ali ne i pravo pružanja takvih drugih usluga prijevoza;
- (h) „usluge pomorskih agencija” znači djelatnosti koje se sastoje od zastupanja u svojstvu agenta, na određenom zemljopisnom području, poslovnih interesa jednog ili više brodara ili brodarskih društava za sljedeće potrebe:
- i. oglašavanje i prodaju usluga pomorskog prijevoza i povezanih usluga, od izrade ponude do izdavanja računa i teretnica u ime trgovačkih društava, dobavu i preprodaju potrebnih povezanih usluga, pripremu dokumentacije i pružanje poslovnih informacija; ili
 - ii. organiziranje, u ime trgovačkih društava, pristajanja brodova ili preuzimanja tereta kad je to potrebno;
- (i) „pomoćne pomorske usluge” znači usluge utovara i istovara pomorskog tereta, usluge carinjenja, usluge kontejnerske stanice i terminala, usluge pomorskih agencija i pomorske usluge otpreme tereta; i

(j) „usluge utovara i istovara pomorskog tereta” znači djelatnosti koje obavljaju trgovačka društva za utovar i istovar plovila, uključujući trgovačka društva za upravljanje terminalima, ali isključujući neposrednu djelatnost lučkih radnika ako je ta radna snaga organizirana neovisno o trgovačkim društvima za utovar i istovar plovila ili trgovačkim društvima za upravljanje terminalima; obuhvaćene djelatnosti uključuju organizaciju i nadzor:

- i. utovara tereta na brod ili istovara tereta s broda;
- ii. privezivanja ili odvezivanja tereta; i
- iii. prihvata ili isporuke i čuvanja tereta prije otpreme ili nakon istovara.

3. S obzirom na postojeće razine liberalizacije između stranaka u međunarodnom pomorskom prijevozu, primjenjuju se sljedeća načela:

- (a) stranke učinkovito primjenjuju načelo neograničenog pristupa međunarodnom pomorskom tržištu i trgovine na komercijalnoj i nediskriminacijskoj osnovi; i
- (b) svaka stranka brodovima koji plove pod zastavom druge stranke ili kojima upravljaju pružatelji usluga iz druge stranke odobrava tretman koji nije manje povoljan od tretmana koji odobrava vlastitim brodovima, među ostalim u pogledu pristupa lukama, upotrebe infrastrukture i lučkih usluga te upotrebe pomoćnih pomorskih usluga, kao i s tim povezanih naknada i pristojbi, carinskih objekata i dodjele vezova i uređaja za utovar i istovar.

4. Primjenjujući načela iz stavka 3. svaka stranka:
- (a) ne uključuje dogovore o raspodjeli tereta u buduće sporazume s trećim zemljama o uslugama pomorskog prijevoza, uključujući prijevoz suhog i tekućeg rasutog tereta i linijski promet, a ako takvi dogovori o raspodjeli tereta postoje u ranijim sporazumima, otkazuje ih u razumnom roku; i
 - (b) nakon datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma ukida sve jednostrane mjere ili administrativne, tehničke ili druge prepreke koje bi mogle činiti prikriveno ograničenje ili imati diskriminirajuće učinke na slobodno pružanje usluga u međunarodnom pomorskom prijevozu te se suzdržava od njihova uvođenja.
5. Svaka stranka dopušta pružateljima usluga međunarodnog pomorskog prijevoza druge stranke da imaju poslovnu jedinicu i poslovanje na njezinu području u skladu s uvjetima predviđenima u njezinu rasporedu posebnih obveza iz priloga 10.-A, 10.-B odnosno 10.-C.
6. Svaka stranka pružateljima usluga međunarodnog pomorskog prijevoza iz druge stranke pod razumnim i nediskriminirajućim uvjetima osigurava sljedeće usluge u luci: peljarenje, tegljenje i pomoć pri tegljenju, opskrbu hranom, gorivom i vodom, prikupljanje otpada i zbrinjavanje balastnih voda, usluge lučke kapetanije, pomoć pri navigaciji, operativne obalne usluge nužne za operativnost broda, uključujući komunikacije, opskrbu vodom i električnom energijom, usluge hitnih popravaka, sidrenje, privez i privezivačke usluge.

7. Svaka stranka dopušta pružateljima usluga međunarodnog pomorskog prijevoza iz druge stranke da prenamijene vlastite ili zakupljene prazne kontejnere koji se ne prevoze kao teret uz plaćanje, između luka Čilea ili između luka države članice.

POGLAVLJE 18.

FINANCIJSKE USLUGE

ČLANAK 18.1.

Područje primjene

1. Ovo se poglavlje primjenjuje na mjeru koju je stranka donijela ili koju provodi, a koja se odnosi na sljedeće:

- (a) financijske institucije druge stranke;
- (b) ulagatelje druge stranke i financijske institucije takvih ulagatelja na području stranke; ili
- (c) prekograničnu trgovinu financijskim uslugama.

2. Podrazumijeva se da se poglavlje 10. primjenjuje na mjeru:
 - (a) koja se odnosi na ulagatelja stranke u obuhvaćeno poduzeće kako je definirano u članku 10.2. stavku 1. točki (d), koje nije financijska institucija, ali pruža financijsku uslugu na području druge stranke, ili na takvo obuhvaćeno poduzeće; i
 - (b) osim mjere koja se odnosi na pružanje financijskih usluga, koje se odnose na ulagatelja stranke ili na obuhvaćeno poduzeće koje je taj ulagatelj osnovao na području druge stranke i koje je financijska institucija.
3. Odredbe poglavlja 10. i 11. primjenjuju se na mjere obuhvaćene ovim poglavljem samo u mjeri u kojoj su te odredbe ugrađene u ovo poglavlje i čine njegov dio.
4. Članci 10.12. i 11.9. ugrađuju se u ovo poglavlje i čine njegov sastavni dio.
5. Ovo se poglavlje ne primjenjuje na mjeru koju je stranka donijela ili koju provodi, a koja se odnosi na sljedeće:
 - (a) aktivnosti koje središnja banka ili monetarna vlast ili bilo koji drugi javni subjekt obavlja u provođenju monetarne ili tečajne politike;
 - (b) djelatnosti ili usluge koje čine dio javnog mirovinskog sustava ili zakonskog sustava socijalnog osiguranja; ili

- (c) djelatnosti ili usluge koje se obavljaju za račun stranke ili uz jamstvo stranke ili upotrebom financijskih sredstava stranke, uključujući njezine javne subjekte.
- 6. Neovisno o stavku 5., ovo se poglavlje primjenjuje u mjeri u kojoj stranka dopušta da bilo koju od djelatnosti ili usluga iz stavka 5. točaka (b) ili (c) obavljaju njezine financijske institucije u tržišnom natjecanju s javnim subjektom ili financijskom institucijom.
- 7. Članci 18.3., 18.5., 18.6., 18.7., 18.8. i 18.9. ne primjenjuju se na javnu nabavu.
- 8. Članci 18.3., 18.5., 18.6., 18.7. i 18.8. ne primjenjuju se na subvencije koje dodjeljuje stranka, uključujući zajmove, jamstva i osiguranja uz potporu vlade.

ČLANAK 18.2.

Definicije

Za potrebe ovog poglavlja i Priloga 18.:

- (a) „pružatelj prekograničnih financijskih usluga iz stranke” znači osoba iz stranke koja obavlja djelatnost pružanja financijske usluge na području stranke i koja nastoji pružati ili pruža financijsku uslugu prekograničnim pružanjem takve usluge;

- (b) „prekogranično pružanje financijskih usluga” ili „prekogranična trgovina financijskim uslugama” znači pružanje financijske usluge:
- i. iz područja jedne stranke na području druge stranke; ili
 - ii. koju osoba te stranke pruža korisniku usluge druge stranke na području stranke;
- (c) „financijska institucija” znači pružatelj jedne ili više financijskih usluga koji je reguliran ili ga se nadzire u pogledu pružanja tih usluga kao financijsku instituciju u skladu s pravom stranke na čijem se području nalazi, uključujući podružnicu na području stranke tog pružatelja financijskih usluga čija se sjedišta nalaze na području druge stranke;
- (d) „financijska usluga” znači bilo kakva usluga financijske prirode, uključujući usluge osiguranja i njima srodne usluge, bankovne i druge financijske usluge (osim osiguranja). Financijskim uslugama obuhvaćene su sljedeće djelatnosti:
- i. osiguranje i usluge povezane s osiguranjem:
 - (A) izravno osiguranje (uključujući suosiguranje):
 - (1) životno osiguranje; i

- (2) neživotno osiguranje;
- (B) reosiguranje i retrocesija;
- (C) posredovanje u osiguranju, kao što su posredništvo i zastupanje; i
- (D) pomoćne usluge povezane s osiguranjem, kao što su usluge savjetovanja, aktuarske usluge, usluge procjene rizika i usluge obrade odštetnih zahtjeva; i
- ii. bankovne i druge financijske usluge (osim osiguranja):
 - (A) primanje depozita i drugih povratnih sredstava od građana;
 - (B) sve vrste zajmova, uključujući potrošačke kredite, hipotekarne kredite, faktoring i financiranje komercijalnih transakcija;
 - (C) financijski *leasing*;
 - (D) sve usluge plaćanja i prijenosa novca, uključujući kreditne, platne i debitne kartice, putničke čekove i bankovne mjenice;
 - (E) jamstva i obveze;

- (F) trgovanje za vlastiti račun ili za račun klijenta na burzi, na izvanburzovnom tržištu ili na neki drugi način:
- (1) instrumentima tržišta novca (uključujući čekove, mjenice, certifikate o depozitu);
 - (2) deviznim sredstvima;
 - (3) izvedenicama, uključujući budućnosnice i opcije;
 - (4) tečajnim i kamatnim instrumentima, uključujući proizvode kao što su zamjene i terminski ugovori o kamatnoj stopi ili tečaju;
 - (5) prenosivim vrijednosnim papirima; ili
 - (6) drugim prenosivim instrumentima i financijskim sredstvima, uključujući plemenite kovine;
- (G) sudjelovanje u izdavanju svih vrsta vrijednosnih papira, uključujući jamstvo otkupa i plasiranje u svojstvu agenta, javno ili u privatnom svojstvu, te pružanje usluga koje se odnose na takva izdavanja;
- (H) brokerski novčani poslovi;

- (I) upravljanje imovinom, kao što je upravljanje gotovinom ili portfeljem, svi oblici upravljanja zajedničkim ulaganjima, upravljanje mirovinskim fondovima, usluge skrbništva, usluge pohrane i fiducijarne usluge;
 - (J) usluge namire i klirinške usluge za financijsku imovinu, uključujući vrijednosne papire, financijske izvedenice i druge prenosive instrumente;
 - (K) pružanje i prijenos financijskih informacija te obrada financijskih podataka i s njima povezani računalni programi; i
 - (L) savjetodavne, posredničke i druge pomoćne financijske usluge povezane sa svim djelatnostima navedenima u točkama od (A) do (K), uključujući bonitetne informacije i analizu, istraživanja i savjete koji se odnose na ulaganja i portfelje te savjete koji se odnose na stjecanje te restrukturiranje i strategiju trgovačkih društava;
- (e) „pružatelj financijskih usluga stranke” znači fizička ili pravna osoba stranke koja nastoji pružati ili pruža financijsku uslugu, ali ne uključuje javni subjekt;
- (f) „ulagatelj stranke” znači fizička ili pravna osoba stranke koja nastoji osnovati, osniva ili je osnovala financijsku instituciju na području druge stranke;

(g) „pravna osoba stranke” znači:

i. za Europsku uniju:

pravna osoba osnovana ili ustrojena u skladu s pravom Europske unije ili barem jedne od njezinih država članica i koja na području Europske unije obavlja bitne poslovne djelatnosti¹;

ii. za Čile:

pravna osoba koja je osnovana ili ustrojena u skladu s pravom Čilea i koja obavlja znatne poslovne djelatnosti na državnom području Čilea;

(h) „nova financijska usluga” znači usluga financijske prirode, uključujući usluge povezane s postojećim i novim proizvodima ili načinom pružanja tih proizvoda, koju ne pruža nijedan pružatelj financijskih usluga na području jedne stranke, ali se pruža na području druge stranke;

¹ U skladu sa svojom obavijesti WTO-u o Ugovoru o osnivanju Europske zajednice (WT/REG39/1), Europska unija smatra da koncept „učinkovite i trajne veze” s gospodarstvom države članice iz članka 54. UFEU-a odgovara pojmu „bitne poslovne djelatnosti”.

(i) „javni subjekt” znači:

- i. vlada, središnja banka ili monetarno tijelo stranke ili bilo koji subjekt u vlasništvu ili pod kontrolom stranke koji se pretežno bavi obavljanjem javnih funkcija ili djelatnosti u javne svrhe, što ne obuhvaća subjekte koji se pretežno bave pružanjem financijskih usluga uz tržišne uvjete; ili
- ii. privatni subjekt koji obavlja funkcije koje inače obavlja središnja banka ili monetarno tijelo, kad obavlja te funkcije; i

(j) „samoregulatorna organizacija” znači nevladino tijelo, uključujući burzu ili tržište vrijednosnih papira ili budućnosnica, klirinšku agenciju ili drugu organizaciju ili udruženje, koje izvršava regulatorne ili nadzorne ovlasti nad pružateljima financijskih usluga ili financijskim institucijama na temelju propisa ili delegiranja koje provodi središnja, regionalna ili lokalna vlast ili tijelo, ovisno o slučaju.

ČLANAK 18.3.

Nacionalni tretman

1. Svaka stranka ulagateljima druge stranke u financijske institucije i obuhvaćenim poduzećima koja su financijske institucije u pogledu osnivanja odobrava tretman koji nije nepovoljniji od tretmana koji u sličnim situacijama¹ odobrava svojim ulagateljima u financijske institucije i njihovim poduzećima koja su financijske institucije.
2. Svaka stranka ulagateljima druge stranke u financijske institucije i obuhvaćenim poduzećima koja su financijske institucije u pogledu poslovanja odobrava tretman koji nije nepovoljniji od tretmana koji u sličnim situacijama¹ odobrava svojim ulagateljima u financijske institucije i njihovim poduzećima koja su financijske institucije.
3. Tretman koji stranka odobrava u skladu sa stavcima 1. i 2. znači:
 - (a) u odnosu na regionalne ili lokalne vlasti Čilea, tretman koji nije manje povoljan od najpovoljnijeg tretmana koji ta razina vlasti na svojem državnom području u sličnim situacijama odobrava ulagateljima Čilea u financijske institucije i njihova poduzeća koja su financijske institucije;

¹ Podrazumijeva se da je za utvrđivanje odobrava li se tretman u „sličnim situacijama” potrebna analiza od slučaja do slučaja koja se temelji na činjenicama i ovisi o svim situacijama.

- (b) u odnosu na državna tijela države članice ili u državi članici, tretman koji nije manje povoljan od najpovoljnijeg tretmana koji ta državna tijela u sličnim situacijama na svojem državnom području odobravaju ulagateljima te države članice u financijske institucije i njihovim poduzećima koja su financijske institucije¹.

ČLANAK 18.4.

Javna nabava

1. Svaka stranka osigurava da se financijskim institucijama druge stranke s poslovnim nastanom na njezinu području odobrava tretman koji nije manje povoljan od tretmana koji u sličnim situacijama odobrava svojim financijskim institucijama u pogledu bilo koje mjere povezane s kupnjom robe ili usluga od strane naručitelja za državne potrebe.
2. Primjena obveze nacionalnog tretmana iz ovog članka i dalje podliježe sigurnosnim i općim iznimkama kako je utvrđeno u članku 21.3.

¹ Podrazumijeva se da tretman koji odobrava državno tijelo države članice ili u njoj uključuje regionalnu i lokalnu razinu vlasti, ako je primjenjivo.

ČLANAK 18.5.

Tretman najpovlaštenije nacije

1. Svaka stranka ulagateljima u financijske institucije druge stranke i obuhvaćenim poduzećima koja su financijske institucije u pogledu osnivanja odobrava tretman koji nije nepovoljniji od tretmana koji u sličnim situacijama¹ odobrava ulagateljima u financijske institucije treće zemlje i njihovim poduzećima koja su financijske institucije.

2. Svaka stranka ulagateljima u financijske institucije druge stranke i obuhvaćenim poduzećima koja su financijske institucije u pogledu poslovanja odobrava tretman koji nije nepovoljniji od tretmana koji u sličnim situacijama¹ odobrava ulagateljima u financijske institucije treće zemlje i njihovim poduzećima koja su financijske institucije.

3. Stavci 1. i 2. ne tumače se kao da obvezuju stranku da na ulagatelje u financijske institucije druge stranke ili na obuhvaćena poduzeća koja su financijske institucije primijeni povlasticu bilo kojeg tretmana koji proizlazi iz mjera kojima se predviđa priznavanje standarda, uključujući standarde ili kriterije za odobrenje, izdavanje dozvola ili certificiranje fizičke osobe ili poduzeća za obavljanje gospodarske djelatnosti, ili bonitetnih mjera.

¹ Podrazumijeva se da je za utvrđivanje odobrava li se tretman u „sličnim situacijama” potrebna analiza od slučaja do slučaja koja se temelji na činjenicama i ovisi o svim situacijama.

4. Podrazumijeva se da tretman iz stavaka 1. i 2. ne uključuje postupke ili mehanizme za rješavanje ulagačkih sporova ili mehanizme predviđene u drugim međunarodnim ugovorima o ulaganjima i drugim sporazumima o trgovini. Materijalne odredbe iz drugih međunarodnih ugovora o ulaganjima ili sporazuma o trgovini ne čine same po sebi „tretman” iz stavaka 1. i 2. te stoga ne mogu dovesti do kršenja ovog članka ako ne postoje mjere koje je stranka donijela ili koje provodi. Mjere stranke koje se primjenjuju u skladu s takvim materijalnim odredbama mogu činiti „tretman” na temelju ovog članka i stoga dovesti do kršenja ovog članka.

ČLANAK 18.6.

Pristup tržištu

1. U sektorima ili podsektorima navedenima u odjeljcima B dodataka 18.-1. i 18.-2. u kojima se preuzimaju obveze u pogledu pristupa tržištu, stranka ne donosi niti provodi, u pogledu pristupa tržištu osnivanjem financijskih institucija od strane ulagatelja druge stranke ili njihovim poslovanjem, ni na razini svojeg cijelog područja ni na razini regionalnih jedinica, mjeru kojom se:

- (a) ograničava broj financijskih institucija, u obliku brojčanih kvota, monopola, isključivih pružatelja usluga ili zahtjeva za ispitivanje gospodarskih potreba;
- (b) ograničava ukupna vrijednost transakcija financijskih usluga ili imovine u obliku brojčanih kvota ili zahtjeva za ispitivanje gospodarskih potreba;

- (c) ograničava ukupni broj financijskih usluga ili ukupna količina pruženih financijskih usluga izraženih u određenim brojčanim jedinicama u obliku kvota ili zahtjeva za ispitivanje gospodarskih potreba;
- (d) ograničava ukupni broj fizičkih osoba koje se mogu zaposliti u određenom sektoru financijskih usluga ili koje financijska institucija može zaposliti i koje su potrebne za pružanje određene financijske usluge i s njom su izravno povezane, u obliku brojčanih kvota ili zahtjeva za ispitivanje gospodarskih potreba; ili
- (e) ograničavaju ili propisuju određene vrste pravnih subjekata ili zajedničkih pothvata putem kojih financijska institucija može pružati usluge.

2. Podrazumijeva se da se ovim člankom ne sprečava stranku da od financijske institucije zatraži pružanje određenih financijskih usluga posredstvom zasebnih pravnih subjekata ako, u skladu s pravom te stranke, raspon financijskih usluga koje pruža financijska institucija ne može pružati samo jedan subjekt.

ČLANAK 18.7.

Prekogranično pružanje financijskih usluga

1. Članci 11.4., 11.5., 11.6. i 11.7. ugrađeni su u ovo poglavlje i čine njegov sastavni dio te se primjenjuju na mjere koje utječu na pružatelje prekograničnih financijskih usluga koji pružaju financijske usluge navedene u odjeljcima A dodataka 18.-1. i 18.-2.
2. Stranka dopušta osobama koje se nalaze na njezinu području i svojim fizičkim osobama neovisno o tome gdje se nalaze da kupuju financijske usluge od pružatelja prekograničnih financijskih usluga druge stranke koji se nalaze na području druge stranke. Ta obveza ne znači da stranka tim pružateljima mora izdati dozvolu za poslovanje ili nuđenje usluga na njezinu području. Stranka može definirati „poslovanje” i „nuđenje usluga” za potrebe ove obveze, pod uvjetom da te definicije nisu u suprotnosti sa stavkom 1. ovog članka.
3. Ne dovodeći u pitanje druga sredstva bonitetnog reguliranja prekogranične trgovine financijskim uslugama, stranka može zahtijevati registraciju ili odobrenje pružatelja prekograničnih financijskih usluga druge stranke i financijskih instrumenata.

ČLANAK 18.8.

Viša uprava i upravni odbori

Stranka ne zahtijeva da financijska institucija druge stranke koja ima poslovnu jedinicu na njezinu području imenuje fizičke osobe određenog državljanstva kao članove upravnih odbora ili na više rukovodeće položaje, kao što su rukovoditelji ili direktori.

ČLANAK 18.9.

Zahtjevi u pogledu rezultata

1. Stranka u vezi s osnivanjem ili poslovanjem bilo koje financijske institucije iz stranke ili treće zemlje na svojem području ne smije uvoditi ili izvršavati zahtjeve, obveze ili preuzetu odgovornost koji se odnose na sljedeće:

- (a) izvoz određene količine ili postotka robe ili usluga;
- (b) postizanje određene razine ili postotka domaćeg sadržaja;
- (c) kupnju, upotrebu ili dodjelu povlastice robi koja je proizvedena ili uslugama koje su pružene na njezinu području ili kupnju robe ili usluga od fizičkih osoba ili poduzeća na njezinu području;

- (d) bilo kakvo povezivanje obujma ili vrijednosti uvoza s obujmom ili vrijednošću izvoza ili s iznosom deviznih priljeva povezanih s takvom financijskom institucijom;
- (e) ograničavanje na svojem području prodaje robe ili usluga koje financijska institucija proizvodi ili pruža tako da se takva prodaja na bilo koji način povezuje s obujmom ili vrijednošću njezina izvoza ili deviznih prihoda;
- (f) prijenos tehnologije, proizvodnog postupka ili drugog zaštićenog znanja na fizičku osobu ili poduzeće na njezinu području;
- (g) ekskluzivno isporučivanje, s područja stranke, robe koju proizvede ili usluga koje pruži određenom regionalnom ili svjetskom tržištu;
- (h) lociranje sjedišta te financijske institucije za određenu regiju svijeta koja je šira od područja stranke, ili svjetskog tržišta na njezinu području;
- (i) zapošljavanje određenog broja ili postotka njezinih državljana; ili
- (j) ograničenje izvoza ili prodaje za izvoz.

2. Stranka ne uvjetuje davanje prednosti ili nastavak davanja prednosti u vezi s osnivanjem ili poslovanjem bilo koje financijske institucije stranke ili treće zemlje na svojem području zadovoljenjem bilo kojeg od sljedećih zahtjeva:

- (a) postizanja određene razine ili postotka domaćeg sadržaja;
- (b) kupnje, korištenja ili dodjele povlastice robi koja je proizvedena ili uslugama koje su pružene na njezinu području ili kupnje robe ili usluga od fizičkih osoba ili poduzeća na njezinu području;
- (c) bilo kakvog povezivanja obujma ili vrijednosti uvoza s obujmom ili vrijednošću izvoza ili s iznosom deviznih priljeva povezanih s takvom financijskom institucijom;
- (d) ograničavanja na svojem području prodaje robe ili usluga koje financijska institucija proizvodi ili pruža tako da se takva prodaja na bilo koji način povezuje s obujmom ili vrijednošću njezina izvoza ili deviznih prihoda; ili
- (e) ograničavanja izvoza ili prodaje za izvoz.

3. Stavak 2. ne tumači se kao da stranku sprečava da uvjetuje davanje prednosti ili nastavak davanja prednosti u vezi s osnivanjem poslovne jedinice ili poslovanjem financijskih institucija ulagatelja stranke ili treće zemlje na svojem području zadovoljenjem zahtjeva u pogledu smještanja proizvodnje, pružanja usluge, osposobljavanja ili zapošljavanja radnika, izgradnje ili proširenja određenih objekata ili istraživanja i razvoja na svojem području.

4. Stavak 1. točka (f) ne primjenjuje se:

- (a) ako stranka odobri upotrebu prava intelektualnog vlasništva u skladu s člankom 31. ili 31.a Sporazuma o TRIPS-u ili donese ili provodi mjere kojima se zahtijeva otkrivanje podataka ili zaštićenih informacija koje su obuhvaćene područjem primjene ili su u skladu s člankom 39. stavkom 3. Sporazuma o TRIPS-u; ili
- (b) ako zahtjev uvede ili obvezu ili preuzetu odgovornost izvršava sud, upravni sud ili tijelo nadležno za tržišno natjecanje kako bi se ispravila praksa za koju je nakon sudskog ili upravnog postupka utvrđeno da čini kršenje prava tržišnog natjecanja stranke.

6. Stavak 1. točke (a), (b) i (c) i stavak 2. točke (a) i (b) ne primjenjuju se na kvalifikacijske zahtjeve za robu ili usluge koji se odnose na sudjelovanje u programima promicanja izvoza i strane pomoći.

7. Stavak 2. točke (a) i (b) ne primjenjuju se na zahtjeve koje stranka uvoznica uvede u pogledu sadržaja robe koji je potreban da bi roba mogla ispuniti uvjete za primjenu povlaštenih carina ili kvota.

8. Podrazumijeva se da se ovaj članak ne tumači kao da se od stranke zahtijeva da dopusti pružanje određene usluge na prekograničnoj osnovi ako ta stranka donese ili provodi ograničenja ili zabrane takvog pružanja usluga koji su u skladu s rezervama, uvjetima ili kvalifikacijama utvrđenima za određeni sektor, podsektor ili djelatnost navedene u Prilogu 18.

9. Ovim se člankom ne dovode u pitanje preuzete odgovornosti stranke na temelju Sporazuma o WTO-u.

ČLANAK 18.10.

Nesukladne mjere

1. Članci 18.3., 18.5., 18.7., 18.8. i 18.9. ne primjenjuju se na:

(a) bilo koju postojeću nesukladnu mjeru stranke koju provodi:

i. za Europsku uniju:

(A) Europska unija, kako je utvrđeno u odjeljku C Dodatka 18.-1.;

(B) središnje vlasti države članice, kako je utvrđeno u odjeljku C Dodatka 18.-1.;

(C) regionalne vlasti države članice, kako je utvrđeno u odjeljku C Dodatka 18.-1.; ili

(D) lokalne vlasti; i

ii. za Čile:

(A) središnje vlasti, kako je utvrđeno u odjeljku C Dodatka 18.-2.;

(B) regionalne vlasti, kako je utvrđeno u odjeljku C Dodatka 18.-2.; ili

(C) lokalne vlasti;

(b) nastavak primjene ili žurnu obnovu nesukladnih mjera iz točke (a); ili

(c) izmjenu bilo koje nesukladne mjere iz točke (a) ovog stavka u mjeri u kojoj se izmjenom ne smanjuje sukladnost mjere, kakva je postojala neposredno prije izmjene, s člankom 18.3., 18.5., 18.7., 18.8. ili 18.9.

2. Članci 18.3., 18.5., 18.7., 18.8. i 18.9. ne primjenjuju se ni na jednu mjeru stranke u pogledu sektora, podsektora ili djelatnosti, kako je ta stranka utvrdila u odjeljku D dodataka 18.-1. i 18.-2.

3. Stranka ne smije na temelju mjera donesenih nakon datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma i obuhvaćenih odjeljkom D dodataka 18.-1. i 18.-2. zahtijevati od ulagatelja druge stranke da zbog svojeg državljanstva proda ili na drugi način ustupi svoju financijsku instituciju koja postoji u trenutku kad ta mjera stupi na snagu.

4. Članak 18.6. ne primjenjuje se ni na jednu mjeru stranke u pogledu sektora, podsektora ili djelatnosti, kako je ta stranka utvrdila u odjeljku B dodataka 18.-1. i 18.-2.

5. Ako je stranka izrazila rezervu u odnosu na članke 10.6., 10.8., 10.9., 10.10., 11.4. ili 11.5. Priloga 10.-A ili Priloga 10.-B, ta rezerva odnosi se i na članke 18.3., 18.5., 18.7., 18.8. ili 18.9., ovisno o slučaju, u mjeri u kojoj su mjera, sektor, podsektor ili djelatnost utvrđeni u rezervi obuhvaćeni ovim poglavljem.

ČLANAK 18.11.

Bonitetno izuzeće

1. Ništa u ovom Sporazumu ne sprečava stranku da donese ili provodi mjere zbog bonitetnih razloga, kao što su:

- (a) zaštita ulagatelja, deponenata, osiguranika ili osoba prema kojima pružatelj financijskih usluga ima fiducijarnu obvezu; ili
- (b) osiguravanje integriteta i stabilnosti financijskog sustava te stranke.

2. Ako takve mjere nisu u skladu s odredbama ovog dijela, ne smiju služiti kao sredstvo izbjegavanja preuzetih odgovornosti ili obveza stranke na temelju ovog Sporazuma.

ČLANAK 18.12.

Postupanje s informacijama

Ništa u ovom Sporazumu ne tumači se na način kojim bi se od bilo koje stranke zahtijevalo otkrivanje informacija povezanih s poslovima i računima pojedinačnih klijenata, kao ni bilo kojih povjerljivih ili zaštićenih informacija kojima raspolažu javna tijela.

ČLANAK 18.13.

Domaći propisi i transparentnost

1. Poglavlje 13., uz iznimku članka 13.1. stavka 5. točaka od (c) do (f), i poglavlje 29. ne primjenjuju se na mjere stranke u području primjene ovog poglavlja.
2. U mjeri u kojoj je to izvedivo i na način koji je u skladu s njezinim pravnim sustavom za donošenje mjera, svaka stranka:
 - (a) unaprijed objavljuje:
 - i. zakone i propise opće primjene koje predlaže u vezi s pitanjima koja su obuhvaćena područjem primjene ovog poglavlja; ili

- ii. dokumente koji sadržavaju dovoljno pojedinosti o takvim mogućim novim zakonima i propisima kako bi se zainteresiranim osobama i drugoj stranci omogućilo da procijene bi li i na koji način njihovi interesi mogli biti znatno ugroženi;
 - (b) zainteresiranim osobama i drugoj stranci daje primjerene mogućnosti za iznošenje primjedbi na sve predložene zakone i propise ili dokumente objavljene u skladu s točkom (a);
 - (c) razmatra sve primjedbe podnesene u skladu s točkom (b); i
 - (d) osigurava razuman rok između objave zakona i drugih propisa u skladu s točkom (a) podtočkom i. i datuma na koji se pružatelji financijskih usluga moraju pridržavati tih zakona i propisa.
3. Ovaj se članak primjenjuje na mjere stranke povezane sa zahtjevima i postupcima za izdavanje dozvola te kvalifikacijskim zahtjevima i postupcima, a primjenjuje se samo u sektorima za koje je stranka preuzela posebne obveze na temelju ovog poglavlja i u mjeri u kojoj se te posebne obveze primjenjuju.
4. Ako stranka donese ili provodi mjere koje se odnose na odobrenje za pružanje financijske usluge, osigurava:
- (a) da se te mjere temelje na objektivnim i transparentnim kriterijima¹;

¹ Takvi kriteriji mogu uključivati, među ostalim, stručnost i sposobnost pružanja usluge, uključujući sposobnost da se to čini na način koji je u skladu s regulatornim zahtjevima stranke. Nadležna tijela mogu ocijeniti važnost koju treba pridati svakom kriteriju.

(b) da su postupci odobrenja nepristrani i da podnositeljima omogućuju da pokažu ispunjavaju li zahtjeve ako takvi zahtjevi postoje; i

(c) da postupci odobrenja sami po sebi neopravdano ne sprečavaju ispunjavanje zahtjeva.

5. Ako stranka zahtijeva odobrenje¹ za pružanje financijske usluge, odmah objavljuje ili na drugi način stavlja na raspolaganje javnosti informacije koje su podnositelju zahtjeva potrebne za ispunjavanje zahtjeva i postupaka za dobivanje, održavanje, izmjenu i obnavljanje takvog odobrenja. Takve informacije uključuju, među ostalim, ako je dostupno:

(a) zahtjeve i postupke za dobivanje, održavanje, izmjenu i obnavljanje takvog odobrenja;

(b) podatke za kontakt relevantnih nadležnih tijela;

(c) žalbene postupke ili postupke preispitivanja odluka o zahtjevima;

(d) postupke za praćenje ili osiguravanje usklađenosti s uvjetima dozvola i kvalifikacija; i

¹ Za potrebe ovog poglavlja „odobrenje” znači dopuštenje za pružanje financijske usluge koje proizlazi iz postupka kojeg se podnositelj zahtjeva mora pridržavati kako bi dokazao usklađenost sa zahtjevima za izdavanje dozvola ili kvalifikacijskim zahtjevima.

- (e) mogućnosti za uključivanje javnosti, primjerice putem rasprava ili iznošenja primjedbi.
6. Ako stranka zahtijeva odobrenje za pružanje financijske usluge, nadležna tijela te stranke:
- (a) u mjeri u kojoj je to izvedivo, podnositelju zahtjeva dopuštaju da podnese zahtjev u bilo kojem trenutku tijekom godine¹;
 - (b) daju razuman rok za podnošenje zahtjeva ako postoje određeni vremenski okviri za podnošenje zahtjeva;
 - (c) bez nepotrebne odgode započinju obradu zahtjeva;
 - (d) nastoje prihvaćati zahtjeve u elektroničkom obliku pod istim uvjetima vjerodostojnosti kao i podneske u papirnatom obliku; i
 - (e) umjesto izvornih dokumenata prihvaćaju preslike dokumenata ovjerene u skladu s pravom stranke, osim ako su nadležnim tijelima potrebni izvorni dokumenti radi zaštite integriteta postupka izdavanja odobrenja.
7. Svaka stranka nastoji takve postupke i formalnosti učiniti što jednostavnijima i ne smije nepotrebno otežavati ili odgađati pružanje financijske usluge.

¹ Podrazumijeva se da nadležna tijela ne moraju početi razmatrati zahtjeve izvan svojeg službenog radnog vremena i radnih dana.

8. Svaka stranka nastoji utvrditi vremenski okvir za obradu zahtjeva te na zahtjev podnositelja zahtjeva i bez nepotrebne odgode dostavlja informacije o statusu zahtjeva.

9. Ako nadležno tijelo smatra da je zahtjev nepotpun za obradu u skladu sa zakonima i drugim propisima stranke, u razumnom roku i u mjeri u kojoj je to izvedivo:

- (a) obavješćuje podnositelja zahtjeva da je zahtjev nepotpun;
- (b) ako podnositelj zahtjeva to zatraži, navodi dodatne informacije koje su potrebne za dopunu zahtjeva ili na drugi način ukazuje na razloge zbog kojih se zahtjev smatra nepotpunim; i
- (c) podnositelju zahtjeva daje mogućnost¹ da dostavi dodatne informacije potrebne za dopunu zahtjeva.

10. Ako nijedna od radnji navedenih u stavku 9. točki (a), (b) ili (c) nije izvediva, nadležna tijela ipak, ako je zahtjev odbijen zbog nepotpunosti, o tome obavještavaju podnositelja zahtjeva u razumnom roku.

¹ Takva mogućnost ne podrazumijeva da nadležno tijelo produlji rokove.

11. Svaka stranka osigurava da njezina nadležna tijela u pogledu naknada koje se naplaćuju za odobrenje¹ podnositeljima zahtjeva dostave popis naknada ili informacije o tome kako se utvrđuju iznosi naknada te da naknade ne koriste kao sredstvo izbjegavanja preuzetih odgovornosti ili obveza stranke.
12. Nadležno tijelo neovisno donosi odluku i ne odgovara nijednoj osobi koja pruža usluge za koje je potrebna dozvola ili odobrenje.
13. Svaka stranka osigurava da se obrada zahtjeva, uključujući donošenje konačne odluke, dovrši u razumnom roku nakon datuma podnošenja potpunog zahtjeva te da se podnositelja zahtjeva obavijesti o odluci koja se odnosi na zahtjev, u mjeri u kojoj je to moguće, u pisanom obliku.
12. Ako nadležno tijelo odbije zahtjev, podnositelja zahtjeva o tome se obavještuje, na njegov zahtjev ili na inicijativu nadležnog tijela, u pisanom obliku i bez nepotrebne odgode. U mjeri u kojoj je to izvedivo, podnositelja zahtjeva obavještuje se o razlozima za odluku o odbijanju zahtjeva i o roku za podnošenje žalbe na tu odluku. Podnositelju zahtjeva trebalo bi biti dopušteno da u razumnom roku ponovno podnese zahtjev.
15. Ako su za odobrenje potrebni ispiti, nadležno tijelo osigurava da se takvi ispiti organiziraju razumno često i daje podnositeljima zahtjeva razuman rok da zatraže polaganje ispita.

¹ Naknade za odobrenje ne uključuju naknade za iskorištavanje prirodnih resursa, plaćanja za dražbu, javni natječaj ili druga nediskriminirajuća sredstva za dodjelu koncesija ni obvezne doprinose za pružanje univerzalne usluge.

16. Svaka stranka osigurava da odobrenje nakon dodjele stupi na snagu bez nepotrebne odgode u skladu s uvjetima koji su u njemu navedeni.

ČLANAK 18.14.

Financijske usluge koje su nove na području stranke

1. Stranka dopušta financijskoj instituciji druge stranke, osim podružnice, pružanje bilo koje nove financijske usluge za koju bi prva stranka dopustila vlastitim financijskim institucijama da je pružaju u skladu s njezinim zakonodavstvom, u sličnim situacijama, pod uvjetom da za uvođenje novih financijskih usluga nije nužno donošenje novih zakona ili drugih propisa ili izmjena postojećih zakona ili drugih propisa.
2. Stranka može odrediti institucionalni i pravni oblik u kojem se može pružati nova financijska usluga i može zatražiti odobrenje za pružanje te usluge. Ako se zatraži takvo odobrenje, odluka se donosi u razumnom roku, a odobrenje se može odbiti samo zbog bonitetnih razloga.
3. Ovaj članak ne sprečava financijsku instituciju stranke da drugoj stranci podnese zahtjev za odobrenje pružanja financijske usluge koja se ne pruža na području nijedne od stranaka. Na taj se zahtjev primjenjuje pravo stranke koja prima zahtjev i on ne podliježe obvezama iz ovog članka.

ČLANAK 18.15.

Samoregulatorne organizacije

Ako stranka zahtijeva da financijska institucija ili pružatelj prekograničnih financijskih usluga iz druge stranke bude član samoregulatorne organizacije, da u njoj sudjeluje ili da ima pristup toj organizaciji kako bi mogao pružati financijsku uslugu na njezinu području, ta stranka osigurava da samoregulatorna organizacija ispunjava obveze utvrđene u člancima 10.6., 10.8., 11.4. i 11.5.

ČLANAK 18.16.

Platni i klirinški sustavi

U skladu s uvjetima kojima se odobrava nacionalni tretman, svaka stranka financijskim institucijama druge stranke s poslovnim nastanom na njezinu području odobrava pristup platnim i klirinškim sustavima kojima upravljaju javni subjekti te službenim instrumentima financiranja i refinanciranja koji su dostupni u okviru redovitog poslovanja. Svrha ovog članka nije omogućiti pristup sredstvima zajmodavca stranke u krajnjoj nuždi.

ČLANAK 18.17.

Pododbor za financijske usluge

1. Pododbor za financijske usluge („Pododbor”), osnovan na temelju članka 33.4. stavka 1., sastavljen je od predstavnika stranaka nadležnih za financijske usluge.
2. Pododbor:
 - (a) nadzire provedbu ovog poglavlja;
 - (b) razmatra pitanja o financijskim uslugama koja mu uputi stranka; i
 - (c) provodi dijalog o regulaciji sektora financijskih usluga radi unapređenja zajedničkog znanja o regulatornim sustavima stranaka i suradnje u izradi međunarodnih normi.

ČLANAK 18.18.

Tehničke rasprave i savjetovanja

1. Stranka može zatražiti tehničke rasprave i savjetovanja s drugom strankom o svim pitanjima koja se pojave u okviru ovog Sporazuma, a koja utječu na financijske usluge. Druga stranka u dobroj namjeri razmatra taj zahtjev. Stranke izvješćuju Pododbor o rezultatima svojih rasprava i savjetovanja.
2. Svaka stranka osigurava da u tim tehničkim raspravama i savjetovanjima njezina delegacija uključuje dužnosnike s relevantnim stručnim znanjem o financijskim uslugama.
3. Podrazumijeva se da se ništa u ovom članku ne tumači kao da se od stranke zahtijeva:
 - (a) da odstupi od svojih relevantnih zakona i propisa kad je riječ o razmjeni informacija među financijskim regulatorima ili od zahtjevâ sporazuma ili aranžmana između financijskih tijela stranaka; ili
 - (b) da od regulatornih tijela zahtijeva da poduzmu sve mjere koje bi ometale određena regulatorna, nadzorna, administrativna ili provedbena pitanja.

4. Ništa se u ovom članku ne smije tumačiti kao da stranku koja traži informacije u nadzorne svrhe o financijskoj instituciji koja se nalazi na području druge stranke ili pružatelju prekograničnih financijskih usluga druge stranke sprečava da se obrati nadležnom regulatornom tijelu druge stranke kako bi zatražila informacije.

5. Podrazumijeva se da se ovim člankom ne dovode u pitanje prava i obveze stranaka na temelju poglavlja 31.

ČLANAK 18.19.

Rješavanje sporova

1. Poglavlje 31., uključujući priloge 31.-A i 31.-B, kako je izmijenjeno ovim člankom primjenjuje se na rješavanje sporova koji se odnose na primjenu ili tumačenje ovog poglavlja.

2. Uz zahtjeve utvrđene u članku 31.9. članovi vijeća moraju imati stručno znanje ili iskustvo u području propisa o financijskim uslugama ili prakse povezane s tim uslugama, što može uključivati reguliranje financijskih institucija, osim ako se stranke dogovore drukčije.

3. Pododbor preporučuje Odboru za trgovinu sastavljanje popisa od najmanje 15 osoba koje ispunjavaju zahtjeve iz stavka 2. i koje su voljne i sposobne obavljati dužnost članova vijeća. Odbor za trgovinu sastavlja takav popis najkasnije godinu dana nakon datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma. Popis se sastoji od triju potpopisa:

- (a) jednog potpopisa osoba utvrđenog na temelju prijedloga Europske unije;
- (b) jednog potpopisa osoba utvrđenog na temelju prijedloga Čilea; i
- (c) jednog potpopisa osoba koje nisu državljani nijedne stranke, a koje će obavljati dužnost predsjednika vijeća.

4. Na svakom potpopisu nalazi se najmanje pet osoba. Odbor za trgovinu osigurava da popis uvijek sadržava najmanje toliko osoba.

5. Za potrebe ovog poglavlja popis iz stavka 3. ovog članka, nakon što se utvrdi, zamjenjuje popis utvrđen u skladu s člankom 31.8. stavkom 1.

POGLAVLJE 19.

DIGITALNA TRGOVINA

ODJELJAK A

OPĆE ODREDBE

ČLANAK 19.1.

Područje primjene

1. Ovo poglavlje primjenjuje se na trgovinu koju omogućuju elektronička sredstva.
2. Ovo se poglavlje ne primjenjuje na audiovizualne usluge.

ČLANAK 19.2.

Definicije

1. Definicije iz članka 10.2. i 11.2. primjenjuju se na ovo poglavlje.

2. Za potrebe ovog poglavlja:

- (a) „potrošač” znači svaka fizička ili pravna osoba, ako je to predviđeno zakonima i drugim propisima stranke, koja koristi ili traži javnu telekomunikacijsku uslugu za potrebe izvan okvira svoje trgovačke, poslovne ili profesionalne djelatnosti;
- (b) „izravna marketinška komunikacija” znači svaki oblik komercijalnog oglašavanja kojim fizička ili pravna osoba prenosi marketinške poruke izravno krajnjim korisnicima putem javne telekomunikacijske usluge i obuhvaća barem elektroničku poštu te tekstualne i multimedijske poruke;
- (c) „usluga elektroničke autentifikacije” znači postupak koji omogućuje potvrđivanje:
 - i. elektroničke identifikacije fizičke ili pravne osobe; ili
 - ii. podrijetla i integriteta podataka u elektroničkom obliku;
- (d) „elektronički pečat” znači podaci u elektroničkom obliku koje koristi pravna osoba i koji su pridruženi ili logički povezani s drugim podacima u elektroničkom obliku radi osiguravanja izvornosti i integriteta tih drugih podataka;

- (e) „elektronički potpis” znači podaci u elektroničkom obliku koji su priloženi ili logički povezani s drugim podacima u elektroničkom obliku, te ispunjava sljedeće zahtjeve:
- i. fizička ga osoba koristi za izražavanje svoje suglasnosti s podacima u elektroničkom obliku na koje se odnosi; i
 - ii. povezan je s podacima u elektroničkom obliku na koje se odnosi tako da se mogu otkriti sve naknadne izmjene podataka u elektroničkom obliku;
- (f) „elektroničke usluge povjerenja” znači elektronička usluga koja se sastoji od izrade, verifikacije i validacije elektroničkih potpisa, elektroničkih pečata, elektroničkih vremenskih žigova, elektroničke preporučene dostave, autentifikacije mrežnih stranica i certifikata povezanih s tom uslugom;
- (g) „krajnji korisnik” znači svaka fizička ili pravna osoba koja koristi ili traži javnu telekomunikacijsku uslugu kao potrošač ili, ako je tako predviđeno zakonima i drugim propisima stranke, u trgovinske, poslovne ili profesionalne svrhe;
- (h) „osobni podaci” znači osobni podaci kako su definirani u članku 1.3. točki (u); i
- (i) „javna telekomunikacijska usluga” znači javna telekomunikacijska usluga kako je definirana u članku 16.2. točki (j).

ČLANAK 19.3.

Pravo na reguliranje

Stranke ponovno potvrđuju pravo na reguliranje na svojem području radi ostvarivanja legitimnih ciljeva politike, kao što su zaštita javnog zdravlja, socijalne usluge, obrazovanje, sigurnost, okoliš i klimatske promjene, javni moral, socijalna zaštita i zaštita potrošača, zaštita privatnosti i podataka te promicanje i zaštita kulturne raznolikosti.

ČLANAK 19.4.

Iznimke

Ništa u ovom poglavlju ne sprečava stranke da donesu ili provode mjere u skladu s člancima 18.11., 32.1. i 32.2. zbog razloga od javnog interesa koji su u njima navedeni.

ODJELJAK B

PRIJENOS PODATAKA I ZAŠTITA OSOBNIH PODATAKA

ČLANAK 19.5.

Prekogranični prijenos podataka

Stranke su odlučne osigurati prekogranični prijenos podataka kako bi se olakšala digitalna trgovina. U tu svrhu stranka ne ograničava prekogranični prijenos podataka između stranaka tako da:

- (a) zahtijeva upotrebu računalne opreme ili mrežnih elemenata za obradu podataka na svojem području, među ostalim nametanjem upotrebe računalne opreme ili mrežnih elemenata koji su certificirani ili odobreni na području te stranke;
- (b) zahtijeva lokalizaciju podataka na području te stranke za pohranu ili obradu;
- (c) zabranjuje pohranu ili obradu na području druge stranke; ili
- (d) uvjetuje prekogranični prijenos podataka upotrebom računalne opreme ili mrežnih elemenata na području te stranke ili zahtjevima za lokalizaciju na području te stranke.

ČLANAK 19.6.

Zaštita osobnih podataka i privatnosti

1. Svaka stranka priznaje da je zaštita osobnih podataka i privatnosti temeljno pravo i da visoki standardi u tom području doprinose povjerenju potrošača u digitalno gospodarstvo i razvoju trgovine.
2. Svaka stranka može donijeti i provoditi mjere koje smatra primjerenima za osiguravanje zaštite osobnih podataka i privatnosti, među ostalim donošenjem i primjenom pravila za prekogranični prijenos osobnih podataka. Ništa u ovom Sporazumu ne utječe na zaštitu osobnih podataka i privatnosti koja se osigurava mjerama stranke.

ODJELJAK C

POSEBNE ODREDBE

ČLANAK 19.7.

Carine na elektroničke prijenose

Stranka ne primjenjuje carine na elektroničke prijenose između osobe iz te stranke i osobe iz druge stranke.

ČLANAK 19.8.

Odsutnost prethodnog odobrenja

1. Stranka ne zahtijeva prethodno odobrenje isključivo na temelju toga što se usluga pruža putem interneta¹ niti donosi ili provodi nijedan drugi zahtjev s istovjetnim učinkom.
2. Stavak 1. ne primjenjuje se na telekomunikacijske usluge, usluge radiodifuzijskog emitiranja, usluge igara na sreću, usluge pravnog zastupanja ili na usluge javnih bilježnika ili istovjetnih profesija u mjeri u kojoj uključuju izravnu i posebnu vezu s izvršavanjem javnih ovlasti.

ČLANAK 19.9.

Sklapanje ugovora elektroničkim putem

1. Svaka stranka osigurava da se njezinim zakonima i propisima omogućuje sklapanje ugovora elektroničkim putem i da pravni zahtjevi za ugovorne postupke ne stvaraju prepreke za upotrebu ugovora sklopljenih elektroničkim putem niti dovode do toga da takvi ugovori nemaju pravni učinak i valjanost zbog toga što su sklopljeni elektroničkim putem.

¹ Usluga se pruža putem interneta ako se pruža elektroničkim putem i bez istodobne prisutnosti osoba.

2. Stavak 1. ne primjenjuje se na:

- (a) usluge radiodifuzijskog emitiranja, usluge igara na sreću i usluge pravnog zastupanja;
- (b) usluge javnih bilježnika ili istovrijednih profesija koje su izravno i posebno povezane s izvršavanjem javnih ovlasti; i
- (c) ugovore kojima se utvrđuju ili prenose prava na nekretnine, ugovore za koje je zakonom propisano sudjelovanje sudova, javnih tijela ili profesija koje izvršavaju javne ovlasti, ugovore o jamstvu i/ili kolateralne vrijednosne papire koje daju osobe koje djeluju izvan okvira svoje trgovačke, poslovne ili profesionalne djelatnosti te ugovore uređene obiteljskim ili nasljednim pravom.

ČLANAK 19.10.

Elektroničke usluge povjerenja i elektronička autentifikacija

1. Stranka ne uskraćuje pravni učinak i prihvatljivost elektroničke usluge povjerenja i elektroničke autentifikacije kao dokaza u sudskim ili upravnim postupcima na temelju toga što je u elektroničkom obliku.

2. Stranka ne donosi niti provodi mjere kojima bi se:

- (a) sudionicima u elektroničkoj transakciji zabranilo međusobno utvrđivanje odgovarajuće metode elektroničke autentifikacije za njihovu transakciju; ili
- (b) sudionicima u elektroničkoj transakciji onemogućila prilika da sudskim ili upravnim tijelima dokažu da je njihova elektronička transakcija u skladu sa svim zakonskim zahtjevima u pogledu elektroničkih usluga povjerenja i usluga elektroničke autentifikacije.

3. Neovisno o stavku 2. stranka može zahtijevati da za određenu kategoriju elektroničkih transakcija metoda elektroničke autentifikacije ili elektronička usluga povjerenja ispunjava sljedeće zahtjeve:

- (a) certificiralo ju je tijelo akreditirano u skladu s njezinim pravom; ili
- (b) ispunjava određene standarde učinkovitosti koji su objektivni, transparentni i nediskriminirajući te se odnose samo na posebne značajke predmetne kategorije elektroničkih transakcija.

ČLANAK 19.11.

Povjerenje potrošača na internetu

1. Stranke prepoznaju važnost jačanja povjerenja potrošača u digitalnu trgovinu. Svaka stranka donosi ili provodi mjere za učinkovitu zaštitu potrošača koji sudjeluju u transakcijama elektroničke trgovine, uključujući mjere kojima se:

- (a) zabranjuju prijevarne i obmanjujuće poslovne prakse;
- (b) zahtijeva da dobavljači robe i pružatelji usluga postupaju u dobroj vjeri i u skladu s poštenom poslovnom praksom, među ostalim zabranom naplaćivanja potrošačima robe i usluga koje nisu zatražili;
- (c) zahtijeva od dobavljača robe ili pružatelja usluga da potrošačima pruže jasne i detaljne informacije o svojem identitetu i podacima za kontakt¹, kao i o robi ili uslugama, transakciji i primjenjivim pravima potrošača; i
- (d) potrošačima omogućuje pristup pravnoj zaštiti radi ostvarivanja njihovih prava, uključujući pravo na pravni lijek ako su roba ili usluge plaćeni, ali nisu isporučeni ili pruženi kako je dogovoreno.

¹ U slučaju posrednih pružatelja usluga to uključuje i identitet i podatke za kontakt stvarnog dobavljača robe ili pružatelja usluge.

2. Stranke prepoznaju važnost suradnje između njihovih nacionalnih agencija za zaštitu potrošača ili drugih relevantnih tijela u pogledu aktivnosti povezanih s elektroničkom trgovinom radi jačanja povjerenja potrošača.

ČLANAK 19.12.

Neželjena izravna marketinška komunikacija

1. Svaka stranka osigurava učinkovitu zaštitu krajnjih korisnika od neželjene izravne marketinške komunikacije.
2. Svaka stranka donosi ili provodi učinkovite mjere u pogledu neželjene izravne marketinške komunikacije kojima se:
 - (a) zahtijeva od pružatelja neželjene izravne marketinške komunikacije da osiguraju da primatelji mogu spriječiti stalni primitak te komunikacije; ili
 - (b) zahtijeva privola primatelja, kako je određeno u skladu s njezinim zakonima i propisima, za primanje izravne marketinške komunikacije.

3. Svaka stranka osigurava da je izravna marketinška komunikacija jasno prepoznatljiva kao takva, da jasno otkriva u čije se ime odvija i da sadržava potrebne informacije koje krajnjim korisnicima omogućuju da besplatno i u bilo kojem trenutku zatraže njezin prestanak.

ČLANAK 19.13.

Zabrana obveznog prijenosa izvornog koda ili pristupa izvornom kodu

1. Stranka ne smije zahtijevati prijenos izvornog koda softvera u vlasništvu fizičke ili pravne osobe iz druge stranke ili pristup tom kodu. Ovaj se stavak ne primjenjuje ako osoba iz druge stranke dobrovoljno prenese izvorni kod ili odobri pristup izvornom kodu na komercijalnoj osnovi, na primjer u kontekstu transakcije javne nabave ili slobodno sklopljenog ugovora. Ništa u ovom stavku ne sprečava osobu stranke da licencira svoj softver na besplatnoj osnovi s otvorenim kodom.
2. Podrazumijeva se da se članci 18.11., 32.1. i 32.2. mogu primjenjivati na mjere stranke koje su donesene i provode se u kontekstu postupka certificiranja.
3. Ništa u ovom članku ne utječe na sljedeće:
 - (a) zahtjeve suda, upravnog suda ili tijela za tržišno natjecanje za ispravljanje povrede prava tržišnog natjecanja;

- (b) zaštitu i provedbu prava intelektualnog vlasništva; ili
- (c) pravo stranke da poduzme mjere u skladu s člankom 21.3.

ČLANAK 19.14.

Suradnja u regulatornim pitanjima povezanim s digitalnom trgovinom

1. Stranke surađuju razmjenu informacija o svojem pravu, kao i o provedbi tog prava, u vezi s regulatornim pitanjima koja proizlaze iz digitalne trgovine, među ostalim:
 - (a) o priznavanju i olakšavanju interoperabilnih prekograničnih elektroničkih usluga povjerenja i elektroničke autentifikacije;
 - (b) o obradi izravne marketinške komunikacije;
 - (c) o zaštiti potrošača na internetu; i
 - (d) o svim drugim regulatornim pitanjima relevantnima za razvoj digitalne trgovine.
2. Stranke održavaju dijalog koji se temelji na razmjeni informacija iz stavka 1.

3. Ovaj se članak ne primjenjuje na pravila i mjere stranke za zaštitu osobnih podataka i privatnosti, uključujući prekogranični prijenos osobnih podataka.

ČLANAK 19.15.

Preispitivanje

Na zahtjev bilo koje stranke Pododbor za usluge i ulaganja iz članka 11.10. preispituje provedbu ovog poglavlja, posebno s obzirom na relevantne promjene koje utječu na digitalnu trgovinu i koje bi mogle proizaći iz novih poslovnih modela ili tehnologija. Pododbor za usluge i ulaganja izvješćuje o svojim nalazima i može Odboru za trgovinu dati sve potrebne preporuke.

POGLAVLJE 20.

KRETANJA KAPITALA, PLAĆANJA I PRIJENOSI TE PRIVREMENE ZAŠTITNE MJERE

ČLANAK 20.1.

Cilj i područje primjene

Cilj je ovog poglavlja omogućiti slobodno kretanje kapitala i plaćanja povezanih s transakcijama liberaliziranim na temelju ovog Sporazuma¹.

ČLANAK 20.2.

Tekući račun

Ne dovodeći u pitanje ostale odredbe ovog Sporazuma, svaka stranka dopušta, u slobodno konvertibilnoj valuti i u skladu sa Statutom Međunarodnog monetarnog fonda, donesenim u Bretton Woodsu u New Hampshireu 22. srpnja 1944., sva plaćanja i prijenose povezane s transakcijama na tekućem računu platne bilance koji su obuhvaćeni područjem primjene ovog Sporazuma.

¹ Radi jasnoće, na ovo poglavlje primjenjuje se Prilog 20.-A.

ČLANAK 20.3.

Kretanje kapitala

Ne dovodeći u pitanje ostale odredbe ovog Sporazuma, svaka stranka u pogledu transakcija na kapitalnom i financijskom računu platne bilance omogućuje slobodno kretanje kapitala u svrhu liberalizacije ulaganja i drugih transakcija kako je predviđeno u poglavljima 10., 11. i 18.

ČLANAK 20.4.

Primjena zakona i propisa povezanih s kretanjem kapitala, plaćanjima ili prijenosima

1. Članci 20.2. i 20.3. ne tumače se kao da sprečavaju stranku da primjenjuje svoje zakone i druge propise koji se odnose na sljedeće:

- (a) stečaj, nesolventnost ili zaštitu prava vjerovnika;
- (b) izdavanje financijskih instrumenata kao što su vrijednosni papiri, budućnosnice ili izvedenice te trgovanje njima;
- (c) financijsko izvještavanje ili vođenje evidencije o kretanju kapitala, plaćanjima ili prijenosima ako su potrebni za pomoć tijelima za izvršavanje zakonodavstva ili financijskim regulatornim tijelima;

- (d) kaznena ili kažnjiva djela, prijevarne ili obmanjujuće prakse;
- (e) osiguravanje usklađenosti s rješenjima ili presudama donesenima u sudskim ili upravnim postupcima; ili
- (f) sustav socijalne sigurnosti, javni mirovinski sustav ili sustav obvezne štednje.

2. Zakoni i propisi iz stavka 1. ovog članka primjenjuju se na pravedan i nediskriminirajući način, a ne na način koji bi predstavljao prikriveno ograničenje kretanja kapitala, plaćanja ili prijenosa.

ČLANAK 20.5.

Privremene zaštitne mjere

U iznimnim okolnostima ozbiljnih teškoća u funkcioniranju gospodarske i monetarne unije Europske unije ili prijetnje od takvih teškoća, Europska unija može donijeti ili provoditi zaštitne mjere u pogledu kretanja kapitala, plaćanja ili prijenosa, u trajanju od najdulje šest mjeseci. Te su mjere ograničene na ono što je nužno.

ČLANAK 20.6.

Ograničenja u slučaju teškoća s platnom bilancom i vanjskim financijskim položajem

1. Ako ima ozbiljnih teškoća s platnom bilancom ili vanjskim financijskim položajem ili postoji opasnost od takvih teškoća, stranka može donijeti ili provoditi mjere ograničavanja koje se primjenjuju na kretanja kapitala, plaćanja ili prijenose¹.
2. Mjere iz stavka 1. ovog članka:
 - (a) moraju biti u skladu sa Statutom Međunarodnog monetarnog fonda, ako je primjenjivo;
 - (b) ne smiju premašivati mjere koje su potrebne kako bi se riješila situacija navedena u stavku 1. ovog članka;
 - (c) privremene su te se postupno ukidaju kad se poboljša situacija navedena u stavku 1. ovog članka;
 - (d) takve su da se njima izbjegava nanošenje nepotrebne štete komercijalnim, gospodarskim i financijskim interesima druge stranke; i

¹ Podrazumijeva se da ozbiljne teškoće s platnom bilancom ili vanjskim financijskim položajem ili prijetnja od takvih teškoća mogu, među ostalim čimbenicima, biti prouzročene ozbiljnim teškoćama povezanim s monetarnom ili tečajnom politikom ili prijetnjom od takvih teškoća.

(e) nediskriminirajuće su u usporedbi s trećim zemljama u sličnim situacijama.

3. Kad je riječ o trgovini robom, stranka može donijeti ili provoditi mjere ograničavanja radi zaštite svojeg vanjskog financijskog položaja ili svoje platne bilance. Te su mjere u skladu s GATT-om iz 1994. te Dogovorom o odredbama o platnoj bilanci iz Općeg sporazuma o carinama i trgovini iz 1994.

4. Kad je riječ o trgovini uslugama, stranka može donijeti ili provoditi mjere ograničavanja radi zaštite svojeg vanjskog financijskog položaja ili svoje platne bilance. Te mjere moraju biti u skladu s člankom XII. GATS-a.

5. Stranka koja donese ili provodi mjere iz stavaka 1. i 2. ovog članka o njima odmah obavješćuje drugu stranku.

6. Ako se donesu ili provode mjere ograničavanja na temelju ovog članka, stranke odmah održavaju savjetovanje u okviru Pododbora za usluge i ulaganje, osim ako se takvo savjetovanje održava u okviru drugog foruma u kojem su obje stranke članice. U okviru savjetovanja ocjenjuju se teškoće s platnom bilancom ili vanjske financijske teškoće koje su dovele do predmetnih mjera uzimajući u obzir, među ostalim, čimbenike kao što su:

(a) vrsta i opseg teškoća;

- (b) vanjsko gospodarsko i trgovinsko okruženje; i
- (c) alternativne korektivne mjere koje su eventualno dostupne.

7. Za vrijeme savjetovanjâ u skladu sa stavkom 6. ocjenjuje se usklađenost mjera ograničavanja sa stavcima 1. i 2. ovog članka. Ta savjetovanja temelje se na svim relevantnim nalazima statističke ili činjenične prirode koje je predstavio Međunarodni monetarni fond (MMF), ako su dostupni, a u zaključcima se uzima u obzir ocjena MMF-a o platnoj bilanci i vanjskoj financijskoj situaciji predmetne stranke.

POGLAVLJE 21.

JAVNA NABAVA

ČLANAK 21.1.

Definicije

Za potrebe ovog poglavlja i priloga 21.-A i 21.-B:

- (a) „trgovačka roba ili usluge” znači roba ili usluge vrste koja se obično prodaje ili nudi na prodaju na komercijalnom tržištu nevladinim kupcima te koju takvi kupci obično kupuju za nevladine potrebe;
- (b) „građevinska usluga” znači usluga kojoj je cilj realizacija javnih ili građevinskih radova na bilo koji način, u smislu odjeljka 51. CPC-a;
- (c) „elektronička dražba” znači ponavljajući postupak pri kojemu dobavljači uz upotrebu elektroničkih sredstava predstavljaju nove cijene ili vrijednosti za mjerljive necjenovne elemente ponude povezane s kriterijima za evaluaciju, ili oboje, i na temelju kojeg se rangiraju ili ponovno rangiraju ponude;

- (d) „u pisanom obliku” ili „pisano” znači izraz riječima ili brojevima koji se može pročitati, reproducirati i kasnije priopćiti; može uključivati informacije koje se prenose i pohranjuju u elektroničkom obliku;
- (e) „ograničeni postupak nabave” znači način nabave pri kojoj naručitelj stupa u kontakt s dobavljačem ili dobavljačima koje je sam odabrao;
- (f) „mjera” znači zakon, propis, postupak, administrativna smjernica ili praksa ili bilo koja radnja naručitelja u vezi s predmetnim postupkom nabave;
- (g) „popis za višestruku upotrebu” znači popis dobavljača za koje je naručitelj utvrdio da zadovoljavaju uvjete za uvrštavanje na taj popis te koji naručitelj namjerava upotrijebiti više puta;
- (h) „obavijest o namjeri nabave” znači obavijest koju objavljuje naručitelj kojom se zainteresirani dobavljači pozivaju da podnesu zahtjev za sudjelovanje, ponudu ili oboje;
- (i) „kompenzacija” znači bilo kakav uvjet ili obveza kojom se potiče lokalni razvoj ili poboljšava bilanca plaćanja stranke, kao što su korištenje domaćih sadržaja, licenciranje tehnologije, ulaganje, vezana trgovina i slična mjera ili zahtjev;
- (j) „otvoreni postupak javne nabave” znači način nabave u kojem svi zainteresirani dobavljači mogu podnijeti svoju ponudu;

- (k) „naručitelj” znači subjekt obuhvaćen odjeljkom A, B ili C Priloga 21.-A ili Priloga 21.-B;
- (l) „kvalificirani dobavljač” znači dobavljač za kojeg je naručitelj potvrdio da zadovoljava uvjete sudjelovanja;
- (m) „nadmetanje po pozivu” znači način nabave u kojem naručitelj poziva samo kvalificirane dobavljače da podnesu ponudu;
- (n) „usluge” uključuju građevinske usluge, osim ako je navedeno drukčije;
- (o) „norma” znači dokument koji je odobrilo priznato tijelo kojim se predviđa zajedničko i ponovljeno korištenje, pravila, smjernice ili karakteristike za robu ili usluge ili povezane procese i proizvodne metode, a čija primjena nije obvezujuća; može uključivati ili se odnositi isključivo na stručno nazivlje, simbole, zahtjeve za pakiranje, obilježavanje ili označivanje koji se primjenjuju na robu, uslugu, postupak i način proizvodnje;
- (p) „dobavljač” znači osoba ili skupina osoba koja isporučuje ili bi mogla isporučiti robu ili usluge; i

(q) „tehnička specifikacija” znači zahtjev natječaja kojim se:

i. utvrđuju značajke:

(A) robe koja će se nabavljati, uključujući kvalitetu, učinkovitost, sigurnost i dimenzije ili postupke i metode njezine proizvodnje; ili

(B) usluga koje će se nabavljati, uključujući kvalitetu, učinkovitost, sigurnost ili postupke ili metode za njihovo pružanje; ili

ii. određuju terminologija, simboli, zahtjevi u pogledu pakiranja, obilježavanja ili označivanja, kako se primjenjuju na robu ili usluge.

ČLANAK 21.2.

Područje primjene i opseg

1. Ovo poglavlje primjenjuje se na sve mjere u pogledu obuhvaćene nabave, neovisno o tome provodi li se nabava isključivo ili djelomično elektroničkim putem.

2. Za potrebe ovog poglavlja „obuhvaćena nabava” znači nabava za državne potrebe:
- (a) robe, usluge ili kombinacije robe i usluge:
 - i. kako je navedeno u Prilogu 21.-A ili Prilogu 21.-B; i
 - ii. koje se ne nabavljaju radi prodaje ili preprodaje ili za upotrebu u proizvodnji ili isporuci robe ili usluga za komercijalnu prodaju ili preprodaju;
 - (b) bilo kojim ugovornim sredstvom, uključujući kupnju, zakup i najam ili *leasing* s opcijom kupnje ili bez nje;
 - (c) za koju je vrijednost, procijenjena u skladu sa stavcima od 6. do 8., jednaka ili prelazi relevantni prag utvrđen u Prilogu 21.-A ili Prilogu 21.-B u vrijeme objave obavijesti u skladu s člankom 21.6.;
 - (d) koju provodi naručitelj; i
 - (e) koja nije na drugi način isključena iz područja primjene na temelju stavka 3. ovog članka ili Priloga 21.-A ili Priloga 21.-B.

3. Osim ako je u Prilogu 21.-A ili Prilogu 21.-B predviđeno drukčije, ovo se poglavlje ne primjenjuje na:

- (a) stjecanje ili najam zemljišta, postojećih zgrada ili druge nepokretne imovine ili prava na njih;
- (b) neugovorne sporazume ili bilo koji oblik pomoći koju pruža stranka, što uključuje sporazume o suradnji, bespovratna sredstva, zajmove, subvencije, dokapitalizaciju, jamstva i fiskalne poticaje;
- (c) nabavu ili stjecanje usluga fiskalne agencije ili depozitara, usluga likvidacije i upravljanja za regulirane financijske institucije ili usluga koje se odnose na prodaju, otkup i distribuciju javnog duga, što uključuje zajmove i državne obveznice, zadužnice i ostale vrijednosne papire;
- (d) ugovore o radu u javnim službama;
- (e) nabavu koja se provodi:
 - i. u posebnu svrhu pružanja međunarodne pomoći, uključujući razvojnu pomoć;

- ii. u skladu s posebnim postupkom ili uvjetom međunarodnog sporazuma u vezi s razmještajem postrojbi ili u vezi sa zajedničkom provedbom projekta zemalja potpisnica; ili
- iii. u skladu s posebnim postupkom ili uvjetom međunarodne organizacije ili koja se financira putem međunarodnih bespovratnih sredstava, zajmova ili druge pomoći ako primjenjivi postupak ili uvjet ne bi bio u skladu s ovim poglavljem; ili

(f) financijske usluge.

4. Nabava koja podliježe ovom poglavlju jest sva nabava obuhvaćena Prilogom 21.-A ili Prilogom 21.-B u kojoj su obveze svake stranke utvrđene kako slijedi:

- (a) u odjeljku A priloga 21.-A i 21.-B, subjekti središnje vlasti čija je nabava obuhvaćena ovim poglavljem;
- (b) u odjeljku B priloga 21.-A i 21.-B, subjekti regionalne samouprave čija je nabava obuhvaćena ovim poglavljem;
- (c) u odjeljku C priloga 21.-A i 21.-B, svi ostali subjekti čija je nabava obuhvaćena ovim poglavljem;
- (d) u odjeljku D priloga 21.-A i 21.-B, roba obuhvaćena ovim poglavljem;

- (e) u odjeljku E priloga 21.-A i 21.-B, usluge, osim građevinskih usluga, obuhvaćene ovim poglavljem;
- (f) u odjeljku F priloga 21.-A i 21.-B, građevinske usluge obuhvaćene ovim poglavljem;
- (g) u odjeljku G priloga 21.-A i 21.-B, koncesije za javne radove obuhvaćene ovim poglavljem;
- (h) u odjeljku H priloga 21.-A i 21.-B, sve opće napomene;
- (i) u odjeljku I priloga 21.-A i 21.-B, mediji u kojima stranka objavljuje svoje obavijesti o nabavi, obavijesti o dodjeli ugovora i druge informacije povezane sa svojim sustavom javne nabave kako je utvrđeno u ovom poglavlju;
- (j) u odjeljku J Priloga 21.-B, stopa konverzije koja se primjenjuje za granične vrijednosti.

5. Ako naručitelj u kontekstu obuhvaćene nabave od osoba koje nisu obuhvaćene Prilogom 21.-A ili Prilogom 21.-B zahtijeva nabavu u skladu s posebnim zahtjevima, članak 21.4. primjenjuje se *mutatis mutandis* na takve zahtjeve.

6. Pri procjeni vrijednosti nabave u svrhu utvrđivanja je li riječ o obuhvaćenoj nabavi, naručitelj:
- (a) ne razdvaja nabavu u zasebne nabave i ne bira niti upotrebljava određenu metodu određivanja vrijednosti za procjenu vrijednosti nabave s namjerom isključivanja cjelokupne nabave ili njezina dijela iz primjene ovog poglavlja; i

(b) uključuje procijenjenu maksimalnu ukupnu vrijednost nabave za cijelo razdoblje njezina trajanja, bez obzira na to je li dodijeljena jednom ili više dobavljača, uzimajući u obzir sve oblike naknade, uključujući:

i. premije, naknade, provizije i kamate; i

ii. ako su u postupku nabave predviđene opcije, ukupnu vrijednost takvih opcija.

7. Ako pojedinačni zahtjev za nabavu dovede do dodjele više od jednog ugovora ili dodjele ugovora u zasebnim dijelovima („ugovori koji se ponavljaju”), izračunavanje procijenjene maksimalne ukupne vrijednosti temelji se na sljedećem:

(a) na vrijednosti ugovora koji se ponavljaju za istu vrstu robe ili usluge koji su dodijeljeni u proteklih 12 mjeseci ili u protekloj fiskalnoj godini naručitelja, koja je prilagođena, ako je moguće, kako bi se uzele u obzir predviđene promjene u količini ili vrijednosti robe ili usluge koja se nabavlja u sljedećih 12 mjeseci; ili

(b) na procijenjenoj vrijednosti ugovora koji se ponavljaju za istu vrstu robe ili usluge, a koji će se dodijeliti u 12 mjeseci nakon prvotne dodjele ugovora ili tijekom fiskalne godine naručitelja.

8. Kad je riječ o nabavi putem zakupa, najma ili *leasinga* s pravom otkupa robe ili usluga ili kad je riječ o nabavi za koju ukupna cijena nije određena, temelj za određivanje vrijednosti jest:

- (a) kad je riječ o ugovoru na određeno vrijeme:
 - i. ako ugovor traje 12 mjeseci ili manje, ukupna procijenjena maksimalna vrijednost za razdoblje njegova trajanja;
 - ii. ako trajanje ugovora premašuje 12 mjeseci, ukupna procijenjena maksimalna vrijednost, uključujući eventualnu procijenjenu preostalu vrijednost;
- (b) ako se ugovor sklapa na neodređeno razdoblje, procijenjeni mjesečni obrok pomnožen s 48;
- (c) ako nije sigurno hoće li ugovor biti sklopljen na određeno razdoblje, primjenjuje se točka (b).

ČLANAK 21.3.

Sigurnosne i opće iznimke

1. Ništa u ovom poglavlju ne tumači se kao da sprečava stranku da poduzme bilo koju mjeru ili da ne otkrije bilo koje informacije koje smatra potrebnima za zaštitu svojih bitnih sigurnosnih interesa u odnosu na nabavu oružja, streljiva ili vojne opreme ili nabavu nužnu za nacionalnu sigurnost ili nacionalnu obranu.

2. Podložno zahtjevu da se takve mjere ne primjenjuju na način koji bi predstavljao sredstvo proizvoljne ili neopravdane diskriminacije između stranaka u kojima prevladavaju slični uvjeti ili prikriveno ograničavanje međunarodne trgovine, ništa u ovom poglavlju ne tumači se kao da sprečava stranku da uvede ili izvršava mjere:

- (a) potrebne radi zaštite javnog morala, reda ili sigurnosti;
- (b) potrebne radi zaštite života ili zdravlja ljudi, životinja ili biljaka;
- (c) potrebne radi zaštite intelektualnog vlasništva; ili
- (d) koje se odnose na robu ili usluge osoba s invaliditetom, dobrotvornih ustanova ili zatvorenika.

3. Stranke razumiju da stavak 2. točka (b) uključuje mjere zaštite okoliša potrebne za zaštitu života ili zdravlja ljudi, životinja ili biljaka.

ČLANAK 21.4.

Opća načela

Nediskriminacija

1. U odnosu na bilo koju mjeru povezanu s obuhvaćenom nabavom, svaka stranka, uključujući njezine naručitelje, odmah i bezuvjetno odobrava za robu i usluge druge stranke i dobavljače druge stranke koji nude robu ili usluge bilo koje stranke tretman koji nije manje povoljan od tretmana koji stranka, uključujući njezine naručitelje, odobrava za svoju robu, usluge i dobavljače.
2. S obzirom na bilo koju mjeru koja se odnosi na obuhvaćenu nabavu, stranka, uključujući njezine naručitelje:
 - (a) ne smije dobavljaču s lokalnom poslovnom jedinicom odobriti manje povoljan tretman nego drugom dobavljaču s lokalnom poslovnom jedinicom s obzirom na stupanj povezanosti s inozemstvom ili strano vlasništvo; ili
 - (b) ne smije diskriminirati dobavljača s lokalnom poslovnom jedinicom na temelju činjenice da su roba ili usluge koje taj dobavljač nudi za određenu nabavu roba ili usluge druge stranke.

Upotreba elektroničkih sredstava

3. Stranke osiguravaju da se sva komunikacija i razmjena informacija o obuhvaćenoj nabavi provodi elektroničkim sredstvima, među ostalim za objavu informacija o nabavi, obavijesti i natječajne dokumentacije te za zaprimanje ponuda. Pri provedbi obuhvaćene nabave elektroničkim putem naručitelj:

- (a) osigurava da se nabava provodi putem sustava informacijske tehnologije i softvera, uključujući one za autentifikaciju i enkripciju informacija, koji su opće dostupni i interoperabilni s drugim opće dostupnim sustavima informacijskih tehnologija i softverom;
- (b) uspostavlja i provodi mehanizme kojima se osigurava cjelovitost zahtjevâ za sudjelovanje i ponuda, uključujući utvrđivanje vremena primitka i sprečavanje neprimjerenog pristupa; i
- (c) koristi elektronička sredstva informiranja i komuniciranja za objavu obavijesti i natječajne dokumentacije u postupcima nabave te u najvećoj mogućoj mjeri za podnošenje ponuda.

Provođenje nabave

4. Naručitelj provodi obuhvaćenu nabavu na transparentan i nepristran način:
 - (a) koji je u skladu s ovim poglavljem, s pomoću metoda kao što su otvoreni postupak javne nabave, nadmetanje po pozivu i ograničeni postupak nabave; i
 - (b) tako da spriječi sukob interesa i korupciju u skladu s relevantnim pravom.

Pravila o podrijetlu

5. Za potrebe javne nabave obuhvaćene ovim poglavljem stranka ne primjenjuje pravila o podrijetlu na robu uvezenu iz druge stranke koja se razlikuju od pravila o podrijetlu koja ta stranka primjenjuje u uobičajenom tijeku trgovine na uvoz iste robe.

Kompenzacije

6. U odnosu na obuhvaćenu nabavu, stranka, uključujući njezine naručitelje, ne smije tražiti, uzimati u obzir, nalagati ili izvršavati nikakve kompenzacije ni u kojoj fazi nabave.

Mjere koje nisu specifične za javnu nabavu

7. Stavci 1. i 2. ne primjenjuju se na carine i pristojbe bilo koje vrste koje su uvedene na uvoz ili u vezi s uvozom; na način ubiranja takvih carina i pristojbi; na ostale uvozne propise ili formalnosti i mjere koje utječu na trgovinu uslugama, a koje nisu mjere kojima se uređuje obuhvaćena nabava.

Mjere za suzbijanje korupcije

8. Svaka stranka osigurava da ima uspostavljene odgovarajuće mjere za otklanjanje i sprečavanje korupcije u javnoj nabavi. Takve mjere mogu uključivati postupke kojima se u neograničenom ili ograničenom razdoblju dobavljačima za koje su pravosudna tijela te stranke konačnom odlukom utvrdila da su sudjelovali u prijeviri ili drugim nezakonitim radnjama povezanim s javnom nabavom na području te stranke uskraćuje pravo na sudjelovanje u postupcima javne nabave stranke. Svaka stranka ujedno osigurava da ima uspostavljene politike i postupke za sprečavanje, u mjeri u kojoj je to moguće, svakog mogućeg sukoba interesa osoba koje sudjeluju u nabavi ili utječu na nju.

ČLANAK 21.5.

Informacije o sustavu nabave

1. Svaka stranka:
 - (a) bez odgode objavljuje sve zakone, propise, sudske odluke, upravne odluke opće primjene, standardne ugovorne odredbe propisane zakonom ili propisom i na koje se upućuje u obavijestima ili natječajnoj dokumentaciji i postupku povezanima s obuhvaćenom nabavom te sve njihove izmjene, u službenom elektroničkom ili papirnatom mediju na nacionalnoj razini koji ima široku distribuciju i dostupan je javnosti; i
 - (b) drugoj stranci na zahtjev daje objašnjenje navedenoga.
2. Svaka stranka u odjeljku I. Priloga 21.-A odnosno Priloga 21.-B navodi:
 - (a) elektroničke ili papirne medije u kojima stranka objavljuje informacije utvrđene u stavku 1.;
 - (b) elektroničke ili papirne medije u kojima stranka objavljuje obavijesti propisane člankom 21.6., člankom 21.8. stavkom 9. i člankom 21.17. stavkom 2.; i

(c) adresu ili adrese internetskih stranica na kojima stranka objavljuje:

- i. svoje statističke podatke o nabavi u skladu s člankom 21.17. stavkom 4.; ili
- ii. svoje obavijesti o dodijeljenim ugovorima u skladu s člankom 21.17. stavkom 5.

3. Svaka stranka odmah obavješćuje Pododbor iz članka 21.21. o svakoj izmjeni informacija stranke navedenih u odjeljku I. Priloga 21.-A odnosno Priloga 21.-B.

ČLANAK 21.6.

Obavijesti

Obavijest o namjeri nabave

1. Za svaku obuhvaćenu nabavu naručitelj objavljuje obavijest o namjeri nabave, osim u okolnostima opisanim u članku 21.14.

2. Ako ovim poglavljem nije predviđeno drukčije, svaka obavijest o namjeri nabave uključuje:
- (a) ime i adresu naručitelja i druge podatke koji su potrebni za stupanje u kontakt s naručiteljem i dobivanje svih relevantnih dokumenata povezanih s javnom nabavom te njihov trošak i uvjete plaćanja, ako postoje;
 - (b) opis nabave, uključujući prirodu i količinu robe ili usluga koje su predmet nabave ili, ako količina nije poznata, procijenjenu količinu;
 - (c) za ugovore koji se ponavljaju, procjenu, ako je moguće, rokova naknadnih obavijesti o namjeri nabave;
 - (d) opis svih opcija;
 - (e) vremenski raspored isporuke robe ili pružanja usluga ili trajanje ugovora;
 - (f) način javne nabave koji će se upotrijebiti te hoće li uključivati pregovore ili mehanizam elektroničke dražbe;
 - (g) ako je primjenjivo, adresu i rok za podnošenje zahtjeva za sudjelovanje u nabavi;

- (h) adresu i rok za podnošenje ponuda;
- (i) jezik ili jezike na kojima se mogu podnijeti ponude ili zahtjevi za sudjelovanje, ako se mogu podnositi na jeziku koji nije službeni jezik stranke naručitelja;
- (j) popis i kratak opis uvjeta za sudjelovanje dobavljača, uključujući zahtjeve za posebnu dokumentaciju ili potvrde koje dobavljači moraju dostaviti u vezi s tim, osim ako su ti zahtjevi uključeni u natječajnu dokumentaciju koja je dostupna svim zainteresiranim dobavljačima istodobno kad i obavijest o namjeri nabave;
- (k) ako u skladu s člankom 21.8. naručitelj namjerava odabrati ograničeni broj kvalificiranih dobavljača koje će pozvati da sudjeluju u nadmetanju, kriterije koji će se koristiti za odabir njihovih ponuda i, prema potrebi, ograničenje broja dobavljača kojima će biti dopušteno podnijeti ponudu; i
- (l) naznaku da je javna nabava obuhvaćena ovim poglavljem.

Sažetak obavijesti

3. Za svaki slučaj namjere nabave naručitelj objavljuje sažetak obavijesti koja mora biti dostupna istodobno kad i obavijest o namjeri nabave, na jednom od službenih jezika WTO-a¹.

Sažetak obavijesti sadržava barem sljedeće informacije:

- (a) predmet nabave;
- (b) rok za podnošenje ponuda ili, ako je primjenjivo, rok za podnošenje zahtjeva za sudjelovanje u postupku javne nabave ili za uključenje na popis za višestruku upotrebu; i
- (c) adresu s koje se mogu zatražiti dokumenti povezani s nabavom.

Obavijest o planiranoj nabavi

4. Naručitelji se potiču da objave obavijest o svojim budućim planovima nabave („obavijest o planiranoj nabavi”) što je ranije moguće svake fiskalne godine. Obavijest o planiranoj nabavi trebala bi sadržavati predmet nabave i planirani datum objave obavijesti o namjeri nabave.

¹ Podrazumijeva se da su službeni jezici WTO-a engleski, španjolski i francuski.

5. Naručitelj obuhvaćen odjeljkom B ili C Priloga 21.-A ili Priloga 21.-B može koristiti obavijest o planiranoj nabavi kao obavijest o namjeri nabave pod uvjetom da obavijest o planiranoj nabavi sadržava sve informacije iz stavka 2. ovog članka koje su dostupne naručitelju te izjavu da bi zainteresirani dobavljači trebali naručitelju izraziti svoj interes za nabavu.

Zajednička pravila za obavijesti

6. Obavijest o namjeri nabave, sažeci obavijesti i obavijesti o planiranoj nabavi moraju biti izravno dostupni elektronički, putem jedinstvene internetske točke pristupa i bez naknade. Osim toga, obavijesti se mogu objavljivati i na odgovarajućem papirnatom mediju koji je dostupan javnosti te moraju ostati dostupne barem do isteka roka navedenog u obavijesti.

Svaka stranka navodi odgovarajući papirnat i elektronički medij u odjeljku I Priloga 21.-A odnosno Priloga 21.-B.

7. Neovisno o zahtjevima utvrđenima u stavku 6. u pogledu pristupačnosti obavijesti o namjeri nabave, sažetih obavijesti i obavijesti o planiranoj nabavi elektroničkim sredstvima preko jedinstvene pristupne točke, bez naknade, Čile od dana stupanja na snagu ovog Sporazuma i tijekom prijelaznog razdoblja od tri godine, sve dok jedinstvena pristupna točka ne postane u potpunosti operativna, uspostavlja pristupnu stranicu, kao privremenu alternativu jedinstvenoj pristupnoj točki, koja bi trebala biti besplatno dostupna i sadržavati poveznice na platforme ili internetske stranice na kojima se objavljuju obavijesti. Pristupna stranica sadržava poveznice na najviše četiri internetske stranice:

- (a) *Mercado público*;
- (b) *Ministério de Obras Públicas*;
- (c) *Dirección General de Concesiones*; i
- (d) *Diario Oficial*.

8. Stranke predviđaju periodično preispitivanje stavka 7. ovog članka, uključujući raspravu u okviru Pododbora iz članka 21.21., posebno o statusu provedbe jedinstvene pristupne točke.

ČLANAK 21.7.

Uvjeti za sudjelovanje

1. Naručitelj ograničava sve uvjete za sudjelovanje u nabavi na one koji su potrebni kako bi se osiguralo da dobavljač posjeduje pravnu i financijsku sposobnost te poslovne i tehničke mogućnosti za provedbu predmetne nabave.
2. Pri određivanju uvjeta za sudjelovanje, naručitelj:
 - (a) ne postavlja kao uvjet da dobavljač može sudjelovati u nabavi samo ako mu je prethodno neki naručitelj stranke već dodijelio jedan ili više ugovora;
 - (b) može zahtijevati odgovarajuće prethodno iskustvo ako je ključno za ispunjavanje zahtjeva nabave; i
 - (c) ne zahtijeva kao uvjet za nabavu prethodno iskustvo na području stranke.

3. Pri ocjenjivanju ispunjava li dobavljač uvjete za sudjelovanje, naručitelj:
- (a) procjenjuje financijsku sposobnost te poslovne i tehničke mogućnosti dobavljača na temelju poslovnih djelatnosti tog dobavljača unutar i izvan područja stranke naručitelja; i
 - (b) svoju procjenu temelji na uvjetima koje je naručitelj unaprijed odredio u obavijestima ili natječajnoj dokumentaciji.
4. Ako postoje popratni dokazi i pod uvjetom da se to ne primjenjuje na način koji bi predstavljao sredstvo proizvoljne ili neopravdane diskriminacije među strankama, stranka, uključujući njezine naručitelje, može isključiti dobavljača iz razloga kao što su:
- (a) stečaj;
 - (b) lažne izjave;
 - (c) znatni ili trajni nedostaci u izvršavanju bilo kojeg bitnog zahtjeva ili obveze na temelju jednog ili više prethodnih ugovora;
 - (d) pravomoćne presude za teška kaznena djela ili druga teška kažnjiva djela;

- (e) grubi nemar u obavljanju djelatnosti ili radnje ili propusti koji negativno utječu na poslovni integritet dobavljača; ili
- (f) neplaćanje poreza.

ČLANAK 21.8.

Kvalifikacija dobavljača

Sustavi za registraciju i kvalifikacijski postupci

1. Stranka, uključujući njezine naručitelje, može voditi sustav registracije dobavljača u okviru kojeg se zainteresirani dobavljači moraju registrirati i dostaviti određene informacije. U tom slučaju stranka osigurava da zainteresirani dobavljači imaju pristup informacijama o sustavu registracije elektroničkim putem te da u svakom trenutku mogu zatražiti registraciju. Nadležno tijelo u razumnom ih roku obavješćuje o odluci o prihvatanju ili odbijanju tog zahtjeva. Ako je zahtjev odbijen, odluka se mora propisno obrazložiti.
2. Svaka stranka osigurava:
 - (a) da njezini naručitelji nastoje što više smanjiti razlike među svojim kvalifikacijskim postupcima; i

(b) ako njezini naručitelji imaju sustave registracije, da ulažu trud kako bi sveli na najmanju moguću mjeru razlike među svojim sustavima registracije.

3. Stranka, uključujući njezine naručitelje, ne donosi niti primjenjuje sustav registracije ili kvalifikacijski postupak čija je svrha ili učinak stvaranje nepotrebnih prepreka za sudjelovanje dobavljača druge stranke u postupku javne nabave.

Nadmetanje po pozivu

4. Ako naručitelj planira provesti nadmetanje po pozivu:

(a) u obavijesti o namjeri nabave navodi barem podatke navedene u članku 21.6. stavku 2. točkama (a), (b), (f), (g), (j), (k) i (l) te poziva dobavljače da podnesu zahtjev za sudjelovanje; i

(b) do početka razdoblja za podnošenje ponuda dostavlja barem informacije iz članka 21.6. stavka 2. točaka (c), (d), (e), (h) i (i) kvalificiranim dobavljačima koje obavješćuje na način utvrđen u članku 21.12. stavku 3. točki (b).

5. Naručitelj dopušta svim kvalificiranim dobavljačima sudjelovanje u određenoj nabavi, osim ako naručitelj u obavijesti o namjeri nabave navede ograničenje broja dobavljača kojima će biti dopušteno sudjelovanje u nadmetanju te kriterije ili obrazloženje za odabir ograničenog broja dobavljača. Poziv na dostavu ponude upućuje se određenom broju dobavljača koji je potreban kako bi se osiguralo tržišno natjecanje.

6. Ako natječajna dokumentacija nije javno dostupna od datuma objave obavijesti iz stavka 4., naručitelj osigurava da su ti dokumenti dostupni u isto vrijeme svim kvalificiranim dobavljačima odabranima u skladu sa stavkom 5.

Popisi za višestruku upotrebu

7. Naručitelj može voditi popise dobavljača za višestruku upotrebu pod uvjetom da se obavijest kojom se zainteresirane dobavljače poziva da podnesu zahtjev za uvrštenje na popis:

- (a) objavljuje svake godine; i
- (b) ako se objavljuje elektronički, da je stalno dostupna u odgovarajućem mediju navedenom u odjeljku I priloga 21.-A i 21.-B.

8. Obavijest predviđena u stavku 7. sadržava:

- (a) opis robe ili usluga, ili njihovih kategorija, za koje se popis može upotrebljavati;
- (b) uvjete za sudjelovanje koje dobavljači moraju ispuniti da bi mogli biti uvršteni na popis te načine na koji će naručitelj provjeravati ispunjava li dobavljač uvjete;
- (c) ime i adresu naručitelja i druge informacije potrebne za stupanje u kontakt s naručiteljem i dobivanje svih relevantnih dokumenata koji se odnose na popis;

(d) rok valjanosti popisa i načine njegove obnove ili ukidanja, ili, ako nije naveden rok valjanosti, naznaku načina na koji će se izdati obavijest o prestanku korištenja popisa; i

(e) naznaku da se popis može upotrebljavati za javnu nabavu obuhvaćenu ovim poglavljem.

9. Neovisno o stavku 7., ako je popis za višestruku upotrebu valjan tri godine ili manje, naručitelj može objaviti obavijest iz stavka 7. samo jednom na početku roka valjanosti popisa, pod sljedećim uvjetima:

(a) da se u obavijesti navede rok valjanosti i da neće biti objavljene daljnje obavijesti; i

(b) da se obavijest objavljuje elektroničkim putem i stalno je dostupna tijekom roka valjanosti.

10. Naručitelj dopušta dobavljačima da u bilo kojem trenutku podnesu zahtjev za uvrštavanje na popis za višestruku upotrebu te na popis dodaje sve kvalificirane dobavljače u razumno kratkom roku.

11. Ako dobavljač koji se ne nalazi na popisu za višestruku upotrebu podnese zahtjev za sudjelovanje u nabavi na temelju popisa za višestruku upotrebu zajedno sa svim potrebnim dokumentima u roku predviđenom u članku 21.10. stavku 2., naručitelj obrađuje taj zahtjev. Naručitelj ne smije isključiti dobavljača iz razmatranja u pogledu nabave na temelju činjenice da naručitelj nema dovoljno vremena za obradu zahtjeva osim ako, u iznimnim slučajevima, zbog složenosti nabave naručitelj ne može dovršiti obradu zahtjeva u roku za podnošenje ponuda.

Naručitelji iz odjeljaka B i C Priloga 21.-A ili Priloga 21.-B

12. Naručitelj obuhvaćen odjeljkom B ili C Priloga 21.-A ili Priloga 21.-B može kao obavijest o namjeri nabave upotrijebiti obavijest kojom se dobavljače poziva da podnesu zahtjev za uvrštenje na popis za višestruku upotrebu, pod sljedećim uvjetima:

- (a) ako je obavijest objavljena u skladu sa stavkom 7. ovog članka i da sadržava informacije koje se zahtijevaju na temelju stavka 8. ovog članka, što više dostupnih informacija koje se zahtijevaju na temelju članka 21.6. stavka 2. te izjavu da ta obavijest ujedno predstavlja obavijest o namjeri nabave ili da će samo dobavljači s popisa za višestruku upotrebu primati daljnje obavijesti o nabavi obuhvaćenoj popisom za višestruku upotrebu; i
- (b) da naručitelj dobavljačima koji su mu izrazili interes za određenu nabavu odmah dostavi dovoljno informacija kako bi mogli procijeniti svoj interes za nabavu, uključujući sve preostale informacije koje se zahtijevaju u članku 21.6. stavku 2. u mjeri u kojoj su takve informacije dostupne.

13. Naručitelj obuhvaćen odjeljkom B ili C Priloga 21.-A ili Priloga 21.-B može omogućiti dobavljaču koji je podnio zahtjev za uvrštavanje na popis za višestruku upotrebu u skladu sa stavkom 10. ovog članka da sudjeluje u određenom postupku javne nabave ako naručitelj ima dovoljno vremena ispitati ispunjava li dobavljač uvjete za sudjelovanje.

Informacije o odlukama naručitelja

14. Naručitelj odmah obavještuje dobavljača koji je podnio zahtjev za sudjelovanje u nabavi ili zahtjev za uvrštavanje na popis za višestruku upotrebu o odluci naručitelja o tim zahtjevima.

15. Ako naručitelj odbije dobavljačev zahtjev za sudjelovanje u nabavi ili zahtjev za uvrštavanje na popis za višestruku upotrebu, ako dobavljača više ne priznaje kao kvalificiranog ili ga ukloni s popisa za višestruku upotrebu, o tome odmah obavještuje dobavljača te mu na njegov zahtjev odmah dostavlja pisano obrazloženje svoje odluke.

ČLANAK 21.9.

Tehničke specifikacije

1. Naručitelj ne priprema, ne donosi i ne primjenjuje tehničku specifikaciju niti propisuje postupak ocjenjivanja sukladnosti čija je svrha ili učinak stvaranja nepotrebnih prepreka međunarodnoj trgovini.

2. Pri propisivanju tehničkih specifikacija za robu ili usluge koji se nabavljaju, naručitelj, ako je primjenjivo:
- (a) utvrđuje tehničke specifikacije u smislu zahtjeva za učinkovitost i funkcionalnost, a ne u smislu značajki dizajna ili opisnih značajki; i
 - (b) temelji tehničke specifikacije na međunarodnim normama, ako postoje, a u suprotnom na nacionalnim tehničkim propisima, priznatim nacionalnim normama ili građevinskim propisima.
3. Ako se u tehničkim specifikacijama koriste značajke dizajna ili opisne značajke, naručitelj bi trebao naznačiti, prema potrebi, da će u obzir uzeti ponude istovjetne robe ili usluga koje dokazano ispunjavaju zahtjeve nabave tako da u natječajnoj dokumentaciji navede izraz „ili istovjetno”.
4. Naručitelj ne smije propisati tehničke specifikacije kojima se zahtijeva ili koje se odnose na određeni žig ili trgovački naziv, patent, autorsko pravo, dizajn, tip, određeno podrijetlo, proizvođača ili dobavljača, osim ako ne postoji nijedan drugi dovoljno precizan ili razumljiv način opisa zahtjeva nabave te pod uvjetom da u takvim slučajevima naručitelj u natječajnoj dokumentaciji navede izraz „ili istovjetno”.
5. Naručitelj ne smije tražiti niti prihvaćati, na način kojim bi se spriječilo tržišno natjecanje, savjete koji se mogu koristiti u pripremi ili donošenju tehničkih specifikacija za određenu nabavu od osobe koja može imati komercijalni interes u nabavi.

6. Podrazumijeva se da stranka, uključujući njezine naručitelje, može u skladu s ovim člankom pripremiti, donijeti ili primjenjivati tehničke specifikacije u svrhu promicanja očuvanja prirodnih resursa ili zaštite okoliša.

ČLANAK 21.10.

Natječajna dokumentacija

1. Naručitelj je dužan dobavljačima staviti na raspolaganje natječajnu dokumentaciju u kojoj su navedene sve informacije potrebne kako bi dobavljači pripremili i podnijeli odgovarajuće ponude. U toj dokumentaciji detaljno su opisani sljedeći elementi, osim ako je taj opis već naveden u obavijesti o namjeri nabave:

- (a) opis nabave, uključujući prirodu i količinu robe ili usluga koje se nabavlja ili, ako količina nije poznata, procijenjenu količinu i sve zahtjeve koje treba ispuniti, uključujući sve tehničke specifikacije, potvrdu o ocjeni sukladnosti, planove, nacрте ili materijale s uputama;
- (b) svi uvjeti za sudjelovanje dobavljača, uključujući popis informacija i dokumenata koje dobavljači moraju podnijeti u pogledu uvjeta za sudjelovanje;
- (c) svi kriteriji za ocjenjivanje koje će naručitelj primjenjivati pri dodjeli ugovora i, osim ako je cijena jedini kriterij, relativna važnost tih kriterija;

- (d) ako će naručitelj provoditi postupak javne nabave elektroničkim putem, zahtjevi za autentifikaciju i enkripciju ili drugi zahtjevi koji se odnose na dostavljanje podataka elektroničkim putem;
- (e) ako će naručitelj provoditi elektroničku dražbu, pravila, uključujući utvrđivanje elemenata ponude povezanih s kriterijima za ocjenjivanje, na temelju kojih će biti provedena dražba;
- (f) ako će otvaranje ponuda biti javno, datum, vrijeme i mjesto otvaranja ponuda i, ako je primjenjivo, osobe koje smiju biti nazočne;
- (g) svi ostali uvjeti, uključujući uvjete plaćanja i sva ograničenja povezana s načinima za podnošenje ponuda, kao što je dostavljanje u papirnatom ili elektroničkim obliku; i
- (h) svi datumi za isporuku robe ili pružanje usluga.

2. Pri utvrđivanju bilo kakvog roka za isporuku robe ili pružanje usluga koji su predmet nabave naručitelj uzima u obzir čimbenike kao što su složenost nabave, očekivani raspon podugovaranja te realno vrijeme potrebno za proizvodnju, otpremu sa skladišta i prijevoz robe od mjesta isporuke ili za pružanje usluga.

3. Kriteriji za ocjenjivanje određeni u obavijesti o namjeri nabave ili natječajnoj dokumentaciji mogu obuhvaćati, među ostalim, cijenu i ostale troškovne čimbenike, kvalitetu, tehničku vrijednost, okolišne značajke i uvjete isporuke.

4. Naručitelj bez odgode:

- (a) stavlja na raspolaganje natječajnu dokumentaciju kako bi osigurao da zainteresirani dobavljači imaju dovoljno vremena za dostavu odgovarajućih ponuda;
- (b) na zahtjev dostavlja natječajnu dokumentaciju svakom zainteresiranom dobavljaču; i
- (c) odgovara na svaki razuman zahtjev za relevantne informacije svih zainteresiranih dobavljača ili dobavljača koji sudjeluju u postupku, u roku utvrđenom u zakonodavstvu svake stranke, pod uvjetom da se takvim informacijama tom dobavljaču ne daje prednost pred drugim dobavljačima.

Izmjene

5. Ako naručitelj izmijeni kriterije ili zahtjeve utvrđene u obavijesti o namjeri nabave ili natječajnoj dokumentaciji dostavljenoj dobavljačima koji sudjeluju u postupku ili izmijeni ili ponovno objavi obavijest ili natječajnu dokumentaciju, mora pisanim putem dostaviti sve takve izmjene ili izmijenjene ili ponovno objavljene obavijesti ili natječajnu dokumentaciju:

- (a) svim dobavljačima koji sudjeluju u javnoj nabavi u trenutku izmjene ili ponovne objave, ako su ti dobavljači poznati naručitelju, i u svim drugim slučajevima, na isti način na koji su dostavljene prvotne informacije; i
- (b) pravodobno, uzimajući u obzir prirodu i složenost nabave, kako bi se tim dobavljačima omogućilo da prema potrebi izmijene i ponovno podnesu izmijenjene ponude.

ČLANAK 21.11.

Okolišni i socijalni aspekti

1. Stranka može dopustiti svojim naručiteljima primjenu okolišnih i socijalnih aspekata tijekom cijelog postupka nabave pod uvjetom da nisu diskriminirajući, da su u skladu sa zabranom kompenzacija iz članka 21.4. stavka 6. i da su povezani s predmetom ugovora.
2. Podrazumijeva se da se okolišni i socijalni aspekti ne pripremaju, ne donose niti primjenjuju na način koji čini sredstvo proizvoljne ili neopravdane diskriminacije između stranaka ili prikriveno ograničavanje trgovine između stranaka.

ČLANAK 21.12.

Rokovi

1. Naručitelj, u skladu s vlastitim razumnim potrebama, dobavljačima osigurava dovoljno vremena za pripremu i podnošenje zahtjeva za sudjelovanje i odgovarajućih ponuda, uzimajući u obzir čimbenike kao što su:
 - (a) priroda i složenost nabave;

- (b) opseg predviđenog podugovaranja; i
- (c) vrijeme potrebno za dostavljanje ponuda neelektroničkim putem sa stranih i domaćih lokacija ako se ne upotrebljavaju elektronička sredstva.

Takvi rokovi, uključujući njihovo produljenje, jednaki su za sve zainteresirane dobavljače ili dobavljače koji sudjeluju u postupku.

2. Naručitelj koji se koristi nadmetanjem po pozivu mora utvrditi da konačni rok za podnošenje zahtjeva za sudjelovanje ne može, u načelu, biti kraći od 25 dana od dana objave obavijesti o namjeri nabave. Ako je u hitnim situacijama koje je naručitelj valjano obrazložio navedeni rok neizvediv, rok se može skratiti na najmanje 10 dana.

3. Osim u slučajevima utvrđenima u stavcima 4., 5., 7. i 8., naručitelj utvrđuje da konačni rok za podnošenje ponuda nije kraći od 40 dana od dana:

- (a) objave obavijesti o namjeri nabave, kad je riječ o otvorenom postupku javne nabave; ili
- (b) na koji naručitelj, kad je riječ o nadmetanju po pozivu, obavješćuje dobavljače da će biti pozvani dostaviti ponude, bez obzira na to koristi li popis za višestruku upotrebu.

4. Naručitelj može skratiti rok nadmetanja utvrđen u skladu sa stavkom 3. na najmanje 10 dana pod sljedećim uvjetima:

- (a) ako je naručitelj objavio obavijest o planiranoj nabavi kako je opisano u članku 21.6. stavku 4. najmanje 40 dana i ne više od 12 mjeseci prije objave obavijesti o namjeri nabave, a obavijest o planiranoj nabavi sadržava:
 - i. opis nabave;
 - ii. okvirne rokove za podnošenje ponuda ili zahtjeva za sudjelovanje;
 - iii. izjavu da bi zainteresirani dobavljači naručitelju trebali iskazati svoj interes za javnu nabavu;
 - iv. adresu s koje se mogu pribaviti dokumenti povezani s nabavom; i
 - v. što više dostupnih informacija koje mora sadržavati obavijest o namjeri nabave na temelju članka 21.6. stavka 2.;
- (b) ako naručitelj navede, za ugovore koji se ponavljaju, u izvornoj obavijesti o namjeri nabave da će naknadnim obavijestima biti utvrđeni rokovi za podnošenje ponuda u skladu s ovim stavkom; ili

(c) ako je u hitnim situacijama koje je naručitelj valjano obrazložio rok za podnošenje ponuda u skladu sa stavkom 3. neizvediv.

5. Naručitelj može skratiti rok za podnošenje ponuda utvrđen u skladu sa stavkom 3. za pet dana za svaku od sljedećih okolnosti:

(a) obavijest o namjeri nabave objavljena je elektroničkim putem;

(b) sva natječajna dokumentacija dostupna je elektroničkim putem od datuma objave obavijesti o namjeri nabave; i

(c) naručitelj prihvća ponude elektroničkim putem.

6. Primjena stavka 5. u vezi sa stavkom 4. ni u kojem slučaju ne dovodi do skraćanja roka za nadmetanje utvrđenog u skladu sa stavkom 3. na manje od 10 dana od dana objave obavijesti o namjeri nabave.

7. Neovisno o bilo kojoj drugoj odredbi ovog članka, ako naručitelj kupuje trgovačku robu, usluge ili njihovu kombinaciju, može skratiti rok za nadmetanje utvrđen u skladu sa stavkom 3. na najmanje 13 dana, pod uvjetom da elektroničkim putem istodobno objavi obavijest o namjeri nabave i natječajnu dokumentaciju. Osim toga, ako naručitelj prihvća ponude za trgovačku robu ili usluge elektroničkim putem, može skratiti rok utvrđen u skladu sa stavkom 3. na najmanje 10 dana.

8. Ako je naručitelj obuhvaćen odjeljcima B ili C Priloga 21.-A ili Priloga 21.-B odabrao sve ili ograničeni broj kvalificiranih dobavljača, rok za nadmetanje može se utvrditi međusobnim dogovorom između naručitelja i odabranih dobavljača. Ako nije postignut dogovor, rok ne smije biti kraći od 10 dana.

ČLANAK 21.13.

Pregovori

1. Stranka može predvidjeti da njezini naručitelji vode pregovore s dobavljačima u kontekstu obuhvaćene nabave:

- (a) ako je naručitelj izrazio namjeru za pregovaranje u obavijesti o namjeri nabave u skladu s člankom 21.6. stavkom 2.; ili
- (b) ako iz ocjenjivanja proizlazi da nijedna ponuda nije očito najpovoljnija s obzirom na specifične kriterije za ocjenjivanje navedene u obavijesti o namjeri nabave ili u natječajnoj dokumentaciji.

2. Naručitelj:

- (a) osigurava da se eliminacija dobavljača koji sudjeluju u pregovorima provodi u skladu s kriterijima za ocjenjivanje utvrđenima u obavijesti o namjeri nabave ili u natječajnoj dokumentaciji; i
- (b) predviđa, ako su pregovori zaključeni, zajednički rok u kojem preostali dobavljači koji sudjeluju u postupku mogu podnijeti nove ili revidirane ponude.

ČLANAK 21.14.

Ograničeni postupak nabave

1. Pod uvjetom da naručitelj ne koristi ovu odredbu radi izbjegavanja natjecanja među dobavljačima ili na način kojim se diskriminira dobavljače druge stranke ili kojim se štite domaći dobavljači, naručitelj može koristiti ograničeni postupak nabave i može odlučiti da neće primjenjivati članke 21.6., 21.7., 21.8., 21.10., 21.12., 21.13., 21.15. i 21.16. u bilo kojoj od sljedećih okolnosti:

(a) ako:

- i. ponude nisu podnesene ili dobavljači nisu zatražili sudjelovanje;

- ii. nijedna podnesena ponuda nije u skladu s bitnim zahtjevima natječajne dokumentacije;
 - iii. nijedan dobavljač nije ispunio uvjete za sudjelovanje; ili
 - iv. nadležno tijelo proglasilo je podnesene ponude tajnim dogovorom pod uvjetom da zahtjevi natječajne dokumentacije nisu bitno izmijenjeni;
- (b) ako robu ili usluge može isporučiti samo određeni dobavljač i ne postoji nijedna razumna alternativa ili zamjenska roba ili usluge zbog jednog od sljedećih razloga:
- i. zahtjev se odnosi na umjetničko djelo;
 - ii. zaštite patenata, autorskog prava ili drugih isključivih prava; ili
 - iii. nepostojanja tržišnog natjecanja zbog tehničkih razloga;
- (c) za dodatne isporuke prvotnog dobavljača robe ili usluga koje nisu bile uključene u početnu nabavu, ako promjena dobavljača takve dodatne robe ili usluga:
- i. nije moguća zbog gospodarskih ili tehničkih razloga kao što su zahtjevi za međusobnu zamjenjivost ili interoperabilnost s postojećom opremom, softverom, uslugama ili instalacijama nabavljenima u okviru prvotne nabave; i

- ii. može uzrokovati znatnu nepogodnost ili znatno umnožavanje troškova naručitelja;
- (d) ako je nužno, u slučajevima u kojima, zbog iznimne hitnosti izazvane događajima koje naručitelj nije mogao predvidjeti, roba ili usluge nisu mogle biti pravodobno pribavljene putem otvorenog postupka javne nabave ili nadmetanja po pozivu;
- (e) za robu kupljenu na burzi robe;
- (f) kada naručitelj nabavi prototip ili prvu robu ili uslugu koji su razvijeni na njegov zahtjev u sklopu i za određeni ugovor za istraživanje, eksperiment, studiju ili izvorni razvoj; izvorni razvoj prve robe ili usluge može uključivati ograničenu proizvodnju ili isporuku kako bi se obuhvatili rezultati terenskog ispitivanja te kako bi se pokazalo da su roba ili usluga prikladne za proizvodnju ili isporuku u većim količinama uz prihvatljive standarde kvalitete, no ne uključuje količinsku proizvodnju ili isporuku radi uspostavljanja komercijalne održivosti ili radi povrata troškova istraživanja i razvoja;
- (g) kod nabava pod iznimno povoljnim uvjetima koji postoje samo kratkoročno u pogledu neuobičajenih prodaja kao što su one u slučaju likvidacije, prinudne uprave ili stečaja, ali ne u slučaju rutinskih nabava od redovnih dobavljača; ili

- (h) ako je ugovor dodijeljen pobjedniku natječaja za dizajn pod sljedećim uvjetima:
- i. natječaj je organiziran tako da je u skladu s načelima ovog poglavlja, posebno u pogledu objave obavijesti o namjeri nabave; i
 - ii. sudionike ocjenjuje neovisni žiri radi dodjele ugovora o dizajnu pobjedniku.
2. Naručitelj priprema pisano izvješće o svakom ugovoru dodijeljenom u skladu sa stavkom 1. Izvješće sadržava naziv naručitelja, vrijednost i vrstu robe ili usluga koje se nabavljaju te izjavu u kojoj se navode okolnosti i uvjeti utvrđeni u stavku 1. kojima se opravdava korištenje ograničenog postupka nabave.

ČLANAK 21.15.

Elektroničke dražbe

Ako naručitelj namjerava provoditi obuhvaćenu nabavu putem elektroničke dražbe, svakom sudioniku prije početka elektroničke dražbe dostavlja sljedeće:

- (a) metodu automatskog ocjenjivanja, uključujući matematičku formulu, koja se temelji na kriterijima za ocjenjivanje iz natječajne dokumentacije i koja će se koristiti u automatskom rangiranju ili ponovnom rangiranju za vrijeme dražbe;
- (b) rezultate početnog ocjenjivanja elemenata njegove ponude ako se ugovor dodjeljuje na temelju najpovoljnije ponude; i
- (c) sve druge relevantne informacije koje se odnose na tijek dražbe.

ČLANAK 21.16.

Postupanje s ponudama i dodjela ugovora

Postupanje s ponudama

1. Naručitelj prima i otvara sve ponude te postupa s njima u skladu s postupcima kojima se jamče pravičnost i nepristranost postupka nabave i povjerljivost ponuda.
2. Naručitelj ne kažnjava nijednog dobavljača čija je ponuda primljena nakon roka navedenog za primanje ponuda ako je isključivi uzrok tog kašnjenja nepravilno postupanje naručitelja.
3. Ako naručitelj jednom dobavljaču omogući ispravljanje nenamjernih formalnih pogrešaka u razdoblju između otvaranja ponuda i dodjele ugovora, naručitelj osigurava istu mogućnost svim dobavljačima koji sudjeluju u postupku.

Dodjela ugovora

4. Ponuda se uzima u obzir za dodjelu ugovora ako je podnesena u pisanom obliku i u trenutku otvaranja ispunjava temeljne zahtjeve određene u obavijestima i natječajnoj dokumentaciji te ako ju je podnio dobavljač koji ispunjava uvjete za sudjelovanje.

5. Osim ako utvrdi da dodjela ugovora nije u javnom interesu, naručitelj ugovor dodjeljuje dobavljaču za kojeg je utvrdio da je sposoban ispuniti uvjete ugovora i koji je, isključivo na temelju kriterija za ocjenjivanje utvrđenih u obavijestima i natječajnoj dokumentaciji, podnio:

(a) najpovoljniju ponudu; ili

(b) najnižu cijenu, ako je cijena jedini kriterij.

6. Ako primi ponudu s cijenom koja je neuobičajeno niža od cijena u ostalim podnesenim ponudama, naručitelj može provjeriti zadovoljava li dobavljač uvjete sudjelovanja i je li sposoban ispuniti uvjete ugovora.

7. Naručitelj ne koristi opcije, ne poništava nabavu niti mijenja dodijeljene ugovore tako da se zaobilaze obveze iz ovog poglavlja.

8. Svaka stranka nastoji, kao opće pravilo, osigurati razdoblje mirovanja između dodjele i sklapanja ugovora kako bi se neuspješnim ponuditeljima dalo dovoljno vremena da preispitaju i pokušaju osporiti odluku o dodjeli.

ČLANAK 21.17.

Transparentnost informacija o javnoj nabavi

Informacije koje se dostavljaju dobavljačima

1. Naručitelj odmah obavještuje dobavljače koji sudjeluju u postupku o odlukama naručitelja o dodjeli ugovora i, na zahtjev dobavljača, to čini u pisanom obliku. Podložno članku 21.18. stavcima 2. i 3. naručitelj na zahtjev pruža neuspješnom dobavljaču objašnjenje razloga zbog kojih nije odabrao njegovu ponudu te relativnih prednosti ponude uspješnog dobavljača.

Objava informacija o dodjeli

2. Najkasnije 72 dana nakon dodjele svakog ugovora obuhvaćenog ovim poglavljem naručitelj objavljuje obavijest u odgovarajućem papirnatom ili elektroničkom mediju navedenom u odjeljku I priloga 21.-A i 21.-B. Ako naručitelj objavi obavijest samo u elektroničkom obliku, informacije ostaju lako dostupne tijekom razumnog razdoblja. Obavijest sadržava najmanje sljedeće informacije:

- (a) opis robe koja se nabavlja ili usluga koje se pružaju;
- (b) naziv i adresu naručitelja;

- (c) naziv uspješnog dobavljača;
- (d) vrijednost uspješne ponude ili najviše i najniže ponude koje su se razmatrale u dodjeljivanju ugovora;
- (e) datum dodjele; i
- (f) primijenjenu metodu nabave te, ako se koristio ograničeni postupak nabave u skladu s člankom 21.14., opis okolnosti kojima se opravdava korištenje ograničenog postupka nabave.

Čuvanje dokumentacije i izvješća te osiguravanje elektroničke sljedivosti

3. Svaki naručitelj čuva u razdoblju od najmanje tri godine od datuma dodjele ugovora:

- (a) dokumentaciju i izvješća o natječajnim postupcima i dodjeli ugovora u vezi s obuhvaćenom nabavom, uključujući izvješća na temelju članka 21.14.; i
- (b) podatke kojima se osigurava odgovarajuća sljedivost provedbe obuhvaćene nabave elektroničkim putem.

Razmjena statističkih podataka

4. Na zahtjev druge stranke i s obzirom na rasprave u Pododboru iz članka 21.21. svaka stranka drugoj stranci stavlja na raspolaganje statističke podatke o obuhvaćenoj nabavi robe, usluga i građevinskih usluga, uključujući, u najvećoj mogućoj mjeri, statističke podatke o koncesijama za radove. U skladu s člankom 21.23. stranke surađuju kako bi postigle bolje međusobno razumijevanje statističkih podataka o javnoj nabavi.

5. Ako stranka zahtijeva da se obavijesti o dodijeljenim ugovorima objavljuju elektroničkim putem, u skladu sa stavkom 2., te ako su te obavijesti dostupne javnosti u jedinstvenoj bazi podataka u obliku koji omogućuje analizu obuhvaćenih ugovora, stranka umjesto dostavljanja izvješća Pododboru iz članka 21.21. može dostaviti poveznicu na internetske stranice, zajedno s uputama potrebnima za pristupanje i uporabu tih podataka.

ČLANAK 21.18.

Objavljivanje informacija

Dostava informacija strankama

1. Na zahtjev druge stranke stranka bez odgode dostavlja sve informacije potrebne za utvrđivanje je li nabava provedena na pravedan i nepristran način te u skladu s ovim poglavljem, uključujući informacije o značajkama i relativnim prednostima uspješne ponude. Ako bi objavljivanje informacija moglo dovesti u pitanje tržišno natjecanje u budućim natjecajima, stranka koja primi informacije ne smije ih otkriti nijednom dobavljaču, osim nakon savjetovanja sa strankom koja je dostavila informacije te uz njezinu suglasnost.

Neobjavljivanje informacija

2. Neovisno o bilo kojoj drugoj odredbi ovog poglavlja, stranka, uključujući njezine naručitelje, ne smije, osim u mjeri u kojoj je to propisano zakonom ili uz pisano odobrenje dobavljača koji je dostavio informacije, otkrivati informacije koje bi dovele u pitanje legitimne komercijalne interese određenog dobavljača ili koje bi mogle dovesti u pitanje pošteno tržišno natjecanje među dobavljačima.

3. Ništa u ovom poglavlju ne smije se tumačiti kao da se od stranke, uključujući njezine naručitelje, nadležna tijela i tijela za preispitivanje, zahtijeva otkrivanje povjerljivih informacija ako bi se takvim otkrivanjem:

- (a) ugrozilo izvršavanje zakonodavstva;
- (b) moglo ugroziti pošteno tržišno natjecanje među dobavljačima;
- (c) ugrozili legitimni komercijalni interesi određenih osoba, uključujući zaštitu intelektualnog vlasništva; ili
- (d) na bilo koji drugi način postupalo protivno javnom interesu.

ČLANAK 21.19.

Domaći postupci preispitivanja

1. Svaka stranka osigurava pravodoban, djelotvoran, transparentan i nediskriminirajući postupak upravnog ili sudskog preispitivanja putem kojeg dobavljač može, u kontekstu obuhvaćene nabave koja je od interesa ili je bila od interesa dobavljača, podnijeti prigovor u vezi s:

- (a) povredom ovog poglavlja; ili

- (b) nepoštovanjem mjera stranke za provedbu ovog poglavlja, ako dobavljač nema pravo izravno osporiti povredu ovog poglavlja u skladu sa zakonima stranke.

Postupovna pravila za sve pritužbe sastavljaju se u pisanom obliku i općenito su dostupna.

2. U kontekstu obuhvaćene nabave u kojoj dobavljač ima ili je imao interes, u slučaju pritužbe dobavljača da je došlo do kršenja ili nesukladnosti iz stavka 1., stranka naručitelja koji provodi postupak javne nabave potiče naručitelja i dobavljača da pokušaju naći rješenje pritužbe putem savjetovanja. Naručitelj nepristrano i pravodobno razmatra takve pritužbe tako da se ne dovodi u pitanje dobavljačevo sudjelovanje u tekućoj ili budućoj nabavi ni njegovo pravo na traženje korektivnih mjera u okviru postupka upravnog ili sudskog preispitivanja.
3. Svakom dobavljaču odobrava se dovoljno vremena za pripremu i podnošenje pritužbe koje ni u kojem slučaju nije kraće od 10 dana od trenutka kad je postao upoznat s osnovom za pritužbu ili otkad mu je razumno trebala postati poznata.
4. Svaka stranka uspostavlja ili određuje barem jedno nepristrano upravno ili sudsko tijelo koje je neovisno o njezinim naručiteljima za primanje i preispitivanje pritužbe dobavljača u kontekstu obuhvaćene nabave.

5. Ako pritužbu prvotno preispituje tijelo koje nije tijelo iz stavka 4., stranka osigurava da dobavljač ima pravo podnijeti žalbu na prvotnu odluku nepristranom upravnom ili sudskom tijelu koje je neovisno od naručitelja čija je nabava predmet pritužbe.
6. Svaka stranka osigurava da odluka tijela za preispitivanje koje nije sud podliježe sudskom preispitivanju ili da to tijelo ima postupke kojima osigurava:
- (a) da naručitelj u pisanom obliku odgovara na pritužbu i otkriva sve potrebne dokumente tijelu za preispitivanje;
 - (b) da sudionici u postupku („sudionici”) imaju pravo biti saslušani prije nego što tijelo za preispitivanje donese odluku o pritužbi;
 - (c) da sudionici imaju pravo na zastupnika i pratnju;
 - (d) da sudionici imaju pristup svim postupcima;
 - (e) da sudionici imaju pravo tražiti da postupci budu otvoreni za javnost i da mogu biti saslušani svjedoci; i
 - (f) da tijelo za preispitivanje donese svoje odluke ili preporuke pravodobno i u pisanom obliku te da priloži obrazloženje osnove za svaku odluku ili preporuku.

7. Svaka stranka donosi ili provodi postupke kojima se predviđaju:
- (a) brze privremene mjere radi očuvanja mogućnosti dobavljaču da sudjeluje u nabavi; takve privremene mjere mogu dovesti do obustave postupka nabave; postupcima se može predvidjeti da se pri donošenju odluke o tome treba li primjenjivati takve mjere mogu uzeti u obzir prevladavajuće negativne posljedice za predmetne interese, uključujući javni interes; opravdani razlog za nedjelovanje dostavlja se u pisanom obliku; i
 - (b) ako je tijelo za preispitivanje utvrdilo da je došlo do povrede ili nesukladnosti na koje upućuje stavak 1., korektivne mjere ili naknade za pretrpljeni gubitak ili štetu koja može biti ograničena na troškove pripreme ponude ili troškove povezane s pritužbom ili na oboje.

ČLANAK 21.20.

Izmjene i ispravci područja primjene

1. Europska unija može izmijeniti ili ispraviti Prilog 21.-A, a Čile može izmijeniti ili ispraviti Prilog 21.-B.

Izmjene

2. Ako stranka namjerava izmijeniti svoj prilog kako je navedeno u stavku 1., ta stranka:
 - (a) obavješćuje o tome drugu stranku u pisanom obliku; i
 - (b) u obavijest uključuje prijedlog odgovarajućih kompenzacijskih prilagodbi za drugu stranku kako bi se područje primjene zadržalo na razini usporedivoj s onom prije izmjene.
3. Neovisno o stavku 2. točki (b) ovog članka, stranka ne mora osigurati kompenzacijske prilagodbe ako se izmjena odnosi na naručitelja nad kojim stranka više nema stvarnu kontrolu ili utjecaj. Pretpostavlja se da su državna kontrola ili utjecaj nad obuhvaćenom nabavom naručitelja navedenih u odjeljcima A, B ili C Priloga 21.-A ili Priloga 21.-B učinkovito uklonjeni, u mjeri u kojoj se odnose na nabavu naručitelja, ako je naručitelj izložen tržišnom natjecanju na tržištima kojima pristup nije ograničen.
4. Ako stranka obavijesti drugu stranku u skladu sa stavkom 2. o planiranoj izmjeni svojeg priloga, druga stranka ulaže prigovor u pisanom obliku ako osporava:
 - (a) da je prilagodba predložena na temelju stavka 2. točke (b) primjerena za zadržavanje usporedive razine zajednički dogovorenog područja primjene; ili

- (b) da izmjena obuhvaća naručitelja nad kojim je stranka stvarno okončala kontrolu ili utjecaj u skladu sa stavkom 3.

Druga stranka podnosi svaki pisani prigovor u skladu s ovim stavkom u roku od 45 dana od primitka obavijesti iz stavka 2. točke (a) ili se smatra da je prihvatila prilagodbu ili izmjenu, među ostalim za potrebe poglavlja 31.

Ispravci

5. Stranke sljedeće izmjene Priloga 21.-A odnosno Priloga 21.-B smatraju ispravkom isključivo formalne prirode, pod uvjetom da ne utječu na uzajamno dogovoreno područje primjene predviđeno u ovom poglavlju:

- (a) promjena naziva subjekta;
- (b) spajanje dvaju ili više subjekata navedenih u odjeljcima A, B i C Priloga 21.-A ili Priloga 21.-B;
- (c) razdvajanje subjekta navedenog u odjeljcima A, B i C Priloga 21.-A ili Priloga 21.-B na dva ili više subjekata koji se svi dodaju subjektima navedenima u istom odjeljku Priloga 21.-A ili Priloga 21.-B.

6. Ako stranka predloži ispravak Priloga 21.-A odnosno Priloga 21.-B, o tome obavješćuje drugu stranku svake dvije godine od datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma.

7. Stranka može obavijestiti drugu stranku o prigovoru na predloženi ispravak u roku od 45 dana od primitka obavijesti. Ako podnese prigovor, stranka mora navesti razloge zbog kojih smatra da predloženi ispravak nije promjena predviđena stavkom 5. i opisati učinak predloženog ispravka na zajednički dogovoreno područje primjene predviđeno u ovom poglavlju. Ako se takav prigovor ne podnese u pisanom obliku u roku od 45 dana od datuma primitka obavijesti, smatra se da je stranka pristala na predloženi ispravak.

Savjetovanje i rješavanje sporova

8. Ako druga stranka uloži prigovor na predloženu izmjenu ili ispravak u roku od 45 dana, stranke nastoje riješiti to pitanje savjetovanjem nakon primitka obavijesti. Ako stranke ne postignu dogovor u roku od 60 dana od primitka prigovora, stranka koja želi izmijeniti ili ispraviti svoj prilog može uputiti predmet na postupak rješavanja sporova u skladu s ovim Sporazumom. Predložena izmjena ili ispravak stupaju na snagu samo ako su se obje stranke sporazumjele ili na temelju konačne odluke u skladu s postupkom predviđenim u poglavlju 31.

9. Nepostizanje dogovora u postupku savjetovanja iz stavka 8. ovog članka ne oslobađa stranke od obveze provođenja savjetovanja na temelju poglavlja 31.

ČLANAK 21.21.

Pododbor za javnu nabavu

Pododbor za javnu nabavu („Pododbor”) osnovan u skladu s člankom 33.4. stavkom 1. sastaje se na zahtjev stranke radi rješavanja pitanja povezanih s provedbom i funkcioniranjem ovog poglavlja, uključujući sljedeće:

- (a) pitanja o postupcima javne nabave koja mu je uputila stranka;
- (b) praćenje aktivnosti suradnje koje poduzimaju stranke kako je predviđeno člankom 21.23.;
- (c) olakšavanje sudjelovanja malih i srednjih poduzeća u obuhvaćenoj nabavi kako je predviđeno člankom 21.22.; i
- (d) raspravu o statusu uvođenja jedinstvene pristupne točke na temelju članka 21.6. stavka 7.

ČLANAK 21.22.

Olakšavanje sudjelovanja malih i srednjih poduzeća

1. Stranke prepoznaju važnost koju mala i srednja poduzeća („MSP-ovi”) imaju za gospodarski rast i zapošljavanje te važnost olakšavanja sudjelovanja MSP-ova u javnoj nabavi.
2. Stranke prepoznaju važnost elektroničke nabave u olakšavanju sudjelovanja MSP-ova u postupcima nabave osiguravanjem transparentnosti.
3. Stranke prepoznaju i važnost poslovnih saveza između dobavljača svake stranke, a posebno između MSP-ova, uključujući zajedničko sudjelovanje u postupcima nabave.
4. Stranke mogu:
 - (a) pružati informacije povezane sa svojim mjerama kojima se promiče, potiče ili olakšava sudjelovanje MSP-ova u javnoj nabavi te se tomu doprinosi;
 - (b) surađivati u izradi mehanizama za pružanje informacija MSP-ovima o načinima sudjelovanja u obuhvaćenoj nabavi iz ovog poglavlja.

5. Kako bi se olakšalo sudjelovanje MSP-ova u obuhvaćenoj nabavi, svaka stranka, u mjeri u kojoj je to moguće:

- (a) navodi definiciju MSP-ova na elektroničkom portalu;
- (b) nastoji osigurati svu natječajnu dokumentaciju bez naknade;
- (c) poduzima sve druge mjere namijenjene olakšavanju sudjelovanja MSP-ova u javnoj nabavi obuhvaćenoj ovim poglavljem, pod uvjetom da takve mjere nisu diskriminirajuće u odnosu na poduzeća druge stranke.

ČLANAK 21.23.

Suradnja

1. Stranke intenzivno rade kako bi razvile aktivnosti suradnje u cilju postizanja boljeg razumijevanja svojih sustava javne nabave, kao i boljeg pristupa svojim tržištima, u pitanjima kao što su:

- (a) razmjena iskustava i informacija, kao što su regulatorni okviri, najbolji primjeri iz prakse i statistički podaci;

- (b) olakšavanje sudjelovanja dobavljača u obuhvaćenoj nabavi, posebno u pogledu MSP-ova;
 - (c) razvoj i proširenje upotrebe elektroničkih sredstva u sustavima javne nabave;
 - (d) jačanje sposobnosti poticanjem uzajamnog učenja državnih službenika i osoblja naručitelja u cilju ispunjavanja odredaba ovog poglavlja.
2. Stranke obavješćuju Pododbor iz članka 21.21. o svim takvim aktivnostima.

ČLANAK 21.24.

Daljnji pregovori

Pododbor za javnu nabavu iz članka 21.21. preispituje primjenu ovog poglavlja i najkasnije četiri godine nakon datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma može predložiti Odboru za trgovinu da strankama preporuči održavanje daljnjih pregovora u cilju postizanja dodatnog otvaranja pristupa tržištu.